

HALDEN KOMMUNE

Budsjett 2024 Økonomiplan 2024-2027

Innhold

1.Forord	5
2.Overordnede mål og føringer.....	6
2.1.Samfunnsplanen.....	6
2.2 FN`s bærekraftsmål	7
2.3 Perspektivmeldingene	8
3.Et bilde på den økonomiske situasjonen.....	9
4.Satsingsområder i planperioden	10
4.1 Utenforskap.....	10
4.2 Folkehelse.....	11
5.Budsjett- og økonomiplanprosessen.....	13
6.Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024	14
6.1 Statsbudsjett 2024.....	14
6.2 Deflator.....	15
6.3 Skattøren	15
6.4 Enkelt saker	16
7.Fellesinntekter med rammer til fordeling	17
7.1 Skatt og rammetilskudd	17
7.2 Eiendomsskatt:	19
7.3 Finansinntekter:.....	19
7.4 Utbytte:	20
7.5 Finansutgifter:	21
7.6 Avdragsutgifter:.....	22
7.7 Egenkapitalfinansiering	23
7.8 Fond.....	23
7.9 Rammer til fordeling.....	23
7.10 Rammer til driftsområdene	25
8.Kommunens tjenesteområder	29
8.1 Sentraladministrasjon	29
8.1.1 Beskrivelse av dagens virksomhet.....	29
8.1.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024.....	29
8.1.3 Utfordring og risiko for økonomiplan og budsjett 2024	31

8.1.4 Driftsbudsjett.....	32
8.1.5 Rammeoversikt.....	32
8.1.6 Innsparingstiltak	33
8.1.7 Nye tiltak	34
8.1.8 Aktivitet (Nøkkeltall).....	36
8.2 Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst.....	37
8.2.1 Beskrivelse av dagens virksomhet.....	37
8.2.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024.....	37
8.2.3 Utfordring og risiko for økonomiplan og budsjett 2024	38
8.2.4 Driftsbudsjett.....	41
8.2.5 Rammeoversikt.....	42
8.2.6 Aktivitet (Nøkkeltall).....	42
8.3 Kommunalavdeling Helse og mestring.....	45
8.3.1 Beskrivelse av dagens virksomhet.....	45
8.3.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024.....	45
8.3.3 Utfordring og risiko for økonomiplan og budsjett 2024	46
8.3.4 Driftsbudsjett.....	48
8.3.5 Rammeoversikt.....	49
8.3.7 Nye tiltak	49
8.3.8 Aktivitet (Nøkkeltall).....	59
8.4 Kommunalavdeling Teknisk.....	61
8.4.1 Beskrivelse av dagens virksomhet.....	61
8.4.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024.....	62
8.4.4 Driftsbudsjett.....	64
8.4.5 Rammeoversikt.....	64
8.4.6 Innsparingstiltak	65
8.4.7 Nye tiltak	71
8.4.8 Aktivitet (Nøkkeltall).....	72
8.5 Fellesfunksjoner	74
8.5.1 Beskrivelse av dagens virksomhet.....	74
8.5.2 Driftsbudsjett.....	74
8.5.3 Rammeoversikt.....	74

8.6 VAR og Havn	75
8.6.1 Beskrivelse av dagens virksomhet.....	75
8.6.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024.....	75
8.6.3 Utfordring og risiko for økonomiplan og budsjett 2024	77
8.6.4 Driftsbudsjett.....	78
8.6.5 Rammeoversikt.....	78
8.6.6 Aktivitet (Nøkkeltall).....	78
9 Økonomiske måltall.....	80
9.1 Økonomiske måltall og indikatorer	80
10.Klimabudsjett	84
10.1 Klimamål i Halden kommune	84
10.2 Klimatiltak med i økonomiplanen	84
11.Investeringer i budsjett	86
11.1 Investeringstabell for kommunen samlet	86
11.2 Oversikt Investering og finansiering.....	88
12.Gebyrliste	89
13.Vedlegg.....	109
Vedlegg: Eksterne budsjettinnspill	109
13.1 Eksterne innspill	109
13.1.1 Kirkelig fellesråd	109
13.1.2 Verdensbro	112
13.1.3 Haldenvassdragets kanalselskap	113
13.1.4 Søknad om fast årlig støtte fra FRI Oslo og Viken, samt felleskomiteen 8. mars.....	114
14.Budsjettvedtak	117
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd (tilpasset).....	117
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd (tilpasset).....	118
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd	119
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd.....	120
Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd	121
Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd.....	122
Økonomisk oversikt drift etter § 5-6	124

1.Forord

Kommunedirektøren legger med dette frem forslag til budsjett 2024 og økonomiplan 2024 – 2027. Året 2023 har vært et økonomisk krevende år for Halden kommune. Et kostnadsmerforbruk innenfor sektorene Teknisk, Nav og Helse og mestring har bidratt til at arbeidet med økonomiplan og budsjettet har blitt ekstra komplekst. Spesielt gjelder dette merforbruket innenfor Helse og mestring. Til tross for dette må vi ikke glemme den gode jobben Halden kommune har gjort de siste årene. Viktige investeringer innenfor idrett, kultur, infrastruktur, oppvekst og helse er blitt gjennomført. I tillegg har kommunen levert et godt tjenestetilbud til innbyggerne i Halden kommune. Godt samarbeid med flere lokale aktører har bidratt til at Halden har blitt satt på kartet både nasjonalt og internasjonalt. Et slikt samarbeid har gitt et godt nettverk og gode kontaktpunkter som har skapt verdier for kommunen vår. Vi skal fortsatt være Norges mest innovative kommune. Vi skal jobbe med løsninger som gjør hverdagen enklere, utnytter teknologi og utvikler våre ansatte. I tillegg skal vi jobbe med tidlig innsats, skape arbeidsplasser, og utvikle byen vår slik at det blir enda mer attraktivt å bo i Halden.

Det er derfor all grunn til å være stolte over det gode arbeidet som er gjort og gjøres av engasjerte og kunnskapsrike medarbeidere. Som kommunedirektør er det viktig for meg å gi en tydelig anerkjennelse av den innsatsen som er nedlagt, både av dyktige ansatte og ambisiøse politikere.

2023 har gitt oss, som i 2022, økende renter og fortsatt prisstigning. Vi ser at flere må søke økonomiske hjelp hos det offentlige. Det medfører merutgifter for kommunen. Regjeringen har ikke kommet med store lovnader om mer penger til kommunesektoren, signalene som ble gitt ved avleggelsen av revidert statsbudsjett ble bekreftet ved fremleggelse av statsbudsjettet for 2024. Viktige punkter som økt støtte til områdesatsning i Halden, fortsatt støtte til SFO og barnehager, samt videreføring av støtte til fastlegeordningene er tatt med.

Budsjettet og økonomiplanen for 2024-2027 er påvirket av den økonomiske situasjon som kommunen befinner seg i. Likevel er det viktig å fremheve viktige satsninger innenfor utenforskap, tidlig innsats og folkehelse. Mye arbeid er igangsatt for å utbedre og forbedre kommunens økonomi. Kommunedirektøren signaliserer allerede nå en revidering av budsjettet juni 2024. Hensikten vil være å innarbeide gjennomarbeidede og godt forankrede tiltak, og redusere budsjettet bruk av fond.

Halden kommune har mange og dyktige medarbeidere som daglig bidrar til gode tjenester til innbyggere og forvalter fellesskapets ressurser på en god måte. Utfordringene i et stadig mer komplekst samfunn bidrar til økte forventninger blant innbyggere til kommunens deltagelse og håndtering av problemstillingene. Samskapingen mellom innbyggere, lag og foreninger, næringsliv og andre offentlige institusjoner etc. blir en viktig brikke i hvordan vi fremover velger å løse de problemstillinger vi står ovenfor. Det er dette fellesskapet, som gjør oss alle til medborgere. Når vi alle er aktive medborgere, er vi alle viktige deltakere i det å videreutvikle et velferdssamfunn, både lokalt og nasjonalt.

Kommunedirektør Roar Vevelstad

2. Overordnede mål og føringer

Økonomiplanen bygger på Kommuneplanens samfunnsdel, som igjen beskriver de langsiktige utfordringene, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon i et lengre tidsperspektiv. Økonomiplanen tar sikte på å bryte ned mål og strategier fra samfunnsplanen, beskrive satsingsområdene og periodisere mål og tiltak i en 4-års periode. Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og inneholder en konkretisering av mål og tiltak fra økonomiplanen.

2.1. Samfunnsplanen

Samfunnsplanen ligger til grunn for forslaget til økonomiplan, og er samfunnsplanens handlingsdel. Økonomiplanen tar også hensyn til signaler og målsettinger fra perspektivmeldingen (2021) og FNs bærekraftsmål. Det skal i denne sammenheng sies at samfunnsplanen står godt i seg selv med tanke på samstemtheten mellom samfunnsplanen og perspektivmeldingen/bærekraftsmålene.

Samfunnsplanen har mål og strategier for kommunen på lang sikt og er basert på kommunens visjon "Halden forberedt for omstilling". Målene inkluderer å prioritere arbeid, kunnskap, og klima, bærekraftig utvikling, høy livskvalitet, økt sysselsetting, og forbedret utdanningsnivå.

En hovedprioritet er å øke sysselsettingsgraden, med mål om minst 500 nye arbeidsplasser innen 2025 og en sysselsettingsgrad på 70% for aldersgruppen 20-66 år. Dette er i tråd med perspektivmeldingen fra 2021, som peker på behovet for å skape vekst i arbeidsmarkedet.

For å øke sysselsettingsgraden, har kommunen vedtatt 5 delmål med tilhørende strategier:

- Hele arbeidsstyrken i arbeid.
- Flere bedrifter og ansatte ønsker å etablere seg i Halden.
- Det skal være attraktivt og forutsigbart å drive næringsvirksomhet i Halden, og eksisterende bedrifter finner rom for vekst og utvikling.
- Kommunen, forsknings- og utviklingsmiljøene, samt næringsliv skal stimuleres til nyskaping, innovasjon og entreprenørskap. Samarbeid om slike prosjekter skal være sentralt.
- Næringslivet og offentlig sektor skal ha tilgang på relevant kompetanse for morgendagens utfordringer.

Det påpekes at det er viktig å relatere satsninger og prioriteringer i handlingsplaner til målsettingene i samfunnsdelen av kommunens planer.

2.2 FN's bærekraftsmål

Flere og flere organisasjoner legger FNs bærekraftsmål til grunn for både drift og utvikling av sin virksomhet. Dette tilstreber også Halden kommune. FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for alt utviklingsarbeid/planarbeid som skjer i kommunen. Her skal det klart fremgå hvilket fokus kommunen har på de ulike målene, samt at det skal fremgå hvordan planen/tiltaket/utviklingsarbeidet skal bidra til å nå målene.

Fra og med våren 2021 har Halden kommune hatt en praksis der politiske saksfremlegg inneholder beskrivelser som viser hvordan sakens innhold påvirker bærekraftmålene. Dette er et viktig bidrag for at kommunen som helhet skal bidra til å oppfylle ambisjonen for FNs bærekraftsmål.

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.

2.3 Perspektivmeldingene

Regjeringens perspektivmelding fra 2021 diskuterer utfordringer for norsk økonomi og velferdsordninger på lang sikt. Den fremhever behovet for langsiktighet og bevisste prioriteringer. Meldingen peker på en økonomisk utfordring som krever betydelige midler for å opprettholde dagens velferdsnivå, og at flere må komme i arbeid og ressurser må brukes mer effektivt for å møte denne utfordringen. Disse grepene ble også presentert i Perspektivmeldingen fra 2017. Signalene fra perspektivmeldingen bekrefter Halden kommunes satsing i blant annet sysselsettingsplanen.

Halden kommunes perspektivmelding ble presentert som en RS til kommunestyret i juni 2023. Denne meldingen har som hovedmål å rette oppmerksomheten mot betydningsfulle utfordringer som krever prioritering for at Halden kommune skal kunne møte fremtiden på en bærekraftig måte.

Perspektivmeldingen kan sees på som et konsolidert dokument som gir en helhetlig oversikt over overordnede utfordringer og mulighetsområder som er identifisert i kommunens ulike planverk, inkludert kommunens overgripende kommuneplan, sektorplaner, og temaplaner. Dette dokumentet tar også hensyn til de økonomiske rammene som er tilgjengelige for kommunen. Meldingen legger spesiell vekt på betydningen av å lykkes i innsatsen for å redusere utenforskap, utjevne sosiale ulikheter og forbedre folkehelsen.

Perspektivmeldingen har fungert som et grunnlag for diskusjon i prosessen knyttet til budsjett- og økonomiplanarbeidet. De konkrete tiltakene og strategiene som skal realisere de nødvendige resultatene av de foreslåtte tiltakene presenteres i budsjett- og økonomiplanen. Det å redusere utenforskap samt bedre folkehelsen er de 2 viktigste temaene i meldingen.

3. Et bilde på den økonomiske situasjonen

Halden kommunes økonomi, ved fremleggelse av ny økonomiplan og budsjett for 2024-2027, er krevende. Det er avdekket et stort merforbruk innfor sektor Helse og mestring. Dette har påvirket arbeidet med økonomiplan og budsjett både økonomisk og prosessmessig. Merforbruk for 2023 er estimert til ca. 90 mill. kroner, hvor brorparten av avvik er innenfor Helse og mestring. Halden kommune har gjennom de siste årene opparbeidet et disposisjonsfond. Et slikt fond kan bidra til å finansiere en overgang til et balansert kostnadsnivå.

Økonomiske rammer for budsjett og økonomiplanen tildeles sektorene i juni måned. Tildelingen tar utgangspunkt i prognosen på daværende tidspunkt og det korrigeres for demografiutvikling, effekt av tidligere satsninger og tiltak etc. Etter tildeling av rammer fortsetter prosessen i sektorene med fokus på satsninger, tiltak, driftsforbedringer osv.

Oppstått merforbruket har medført utfordringer i budsjettprosessen, spesielt innenfor Helse og mestring. Kommunedirektøren jobber med flere tiltak rundt arbeidstid, turnus, bruk av eksterne vikarbyråer og overtid. En viktig faktor i forbindelse med slike prosesser er forankring og involvering av alle ansatte. Grunnet den oppståtte situasjonen ser kommunedirektøren behov for ytterlig tid til å arbeide med pågående tiltak, og har ikke inkludert disse i økonomiplanen nå. Kommunaldirektøren ønsker å foreta en revidering av budsjett og økonomiplan i juni 2024. Hensikten er å innarbeidet tiltak med den hensikt om å redusere budsjettert fondsbruk i 2024.

Kommunedirektøren har igangsatt en tjenestegjennomgang av sektor Helse og mestring. Arbeidet starter opp i 2023 og vil fortsette inn i 2024. Resultatene fra gjennomgangen vil bidra til kostnadsbesparelser både på kort og langsikt. En revidering av budsjettet våren 2024, vil med større grad av sikkerhet kunne inkludere effekter fra arbeidet.

Kommunedirektøren jobber i tillegg med ny skolestruktur. Statistikk viser at antall barn i årskullene fremover vil falle, og en optimalisering av skolekapasiteten må vurderes. Kommunedirektøren ser også behovet for en gjennomgang av administrasjon for å optimalisere og effektivisere den. I første omgang vil det bli gjennomført en sammenlikning mot nabokommunen Sarpsborg. Begge disse analysene vil også gi gevinster som kan salderes inn i et revidert budsjett for 2024.

Kommunedirektøren planlegger på nåværende tidspunkt å benytte disposisjonsfond i driften i 2023, 2024 og 2025.

Andre sektorer med krevende økonomi er NAV. I slutten av 2022 økte antall brukere av NAV-tjenester. Høy prisstigning, økte renter og mottak av flere flyktninger bidro til økningen. Prognosen for NAV i 2023 har økt med ca. 20 mkr.. For budsjett 2024 er økningen videreført.

Innenfor Vann, Avløp og Renovasjon (VAR), som er selvkostområder, har økte kalkulatoriske renter medført underskudd også for 2023. Tidligere er det rapportert underskudd i 2021 og 2022. Kommunedirektøren jobber med å vurdere muligheter for hvordan underskuddet skal dekkes inn. Egen sak vil komme til behandling i løpet av første halvår 2024.

4.Satsingsområder i planperioden

4.1 Utenforskap

Utenforskap er en kritisk tilstand der enkeltpersoner eller grupper føler seg ekskludert fra samfunnet og mangler tilgang til ressurser og muligheter som samfunnet ellers tar del av.

Årsakene til utenforskap varierer, men faktorer som økonomiske vanskeligheter, manglende utdanning, diskriminering og helseproblemer, er utfordringer vi er kjent med i Haldensamfunnet.

Utenforskap kan resultere i sosial isolasjon, dårlig helse, redusert livskvalitet, samt begrenset tilgang til arbeidsmarkedet og andre viktige samfunnsressurser. Dette må vi forsøke å motvirke slik at vi ikke havner i en negativ nedadgående spiral.

Utenforskap i Halden Kommune

I Halden kommune er det nødvendig å rette oppmerksomheten mot flere former for utenforskap som utgjør utfordringer i kommende år. Dette inkluderer personer som er utenfor arbeidsmarkedet, de som føler seg utenfor samfunnet, ungdom som opplever utenforskap og digitalt utenforskap.

Utenforskap kan påvirke kommunens økonomi negativt på flere måter. Mange innbyggere i Halden kommune er avhengige av økonomisk støtte fra kommunen, enten på grunn av manglende inntekt eller utdanning, og dette medfører økte kommunale utgifter. Samtidig kan disse individene oppleve dårligere helse og ha økt behov for helsetjenester, noe som ytterligere øker kommunens kostnader. Utenforskap kan også føre til økt kriminalitet og rusmisbruk, som legger press på politiet og rettssystemet.

Særlig ungdom som står utenfor både arbeidslivet og utdanningssystemet påvirker kommuneøkonomien ved å øke sosialhjelpsutgiftene og kostnadene knyttet til ungdomskriminalitet. Manglende ferdigheter og inntektsmuligheter blant disse ungdommene kan på sikt svekke den lokale økonomien og hindre næringsutvikling. Det er derfor nødvendig å prioritere forebygging av ungdoms utenforskap og gi dem nødvendige ferdigheter og ressurser for deltakelse i arbeids- og samfunnslivet.

Rus- og psykiske helseutfordringer blant stadig yngre mennesker utgjør en annen bekymring. Dette problemet fører ikke bare til økt utenforskap i seg selv, men også øker utfordringene knyttet til utenforskap. Halden kommune må anerkjenne at det mangler tilstrekkelige tilbud i kommunen for oppfølging av rus- og psykiske helseutfordringer blant unge mennesker. Flyktninger kan også oppleve utenforskap på grunn av mangel på nettverk, språkkunnskaper og arbeidsmuligheter, noe som påvirker deres integrasjon i samfunnet samt deres helse og økonomiske situasjon.

Strategier for å bekjempe utenforskap i Halden Kommune

I Halden kommune er det en erkjennelse av at utenforskap kan ha langvarige og skadelige konsekvenser, inkludert redusert skatteinngang og lavere aktivitetsnivå i samfunnet. For å motvirke

utenforskap og fremme inkludering i arbeidslivet og samfunnet generelt, må vi iverksette en rekke tiltak. Tidlig innsats og forebyggende tiltak i barnehager og skoler er avgjørende. Dette kan inkludere styrking av det pedagogiske miljøet, samarbeid med foreldre og støtte til barn og unge med spesielle behov. Å tilrettelegge for fritidsaktiviteter og kulturtilbud bidrar til å skape tilhørighet og engasjement blant barn og ungdom.

Det er også nødvendig å tilby arbeidsmarkedstiltak og økonomisk støtte for de som er utenfor arbeidsmarkedet eller opplever økonomiske problemer. En helhetlig og tverrfaglig tilnærming, som involverer ulike instanser og tjenester, er avgjørende for å støtte enkeltpersoner. Dette kan inkludere helsetjenester, barnevern og NAV.

For å forhindre utenforskap blant flyktninger, må vi tilby et godt språkopplæringstilbud, arbeidskvalifisering og sosiale møteplasser. Halden kommune har allerede flere tiltak i oppvekstplanen for å redusere utenforskap, og vi må vurdere muligheter for samordning av tjenester, utvide tilbudet, og videreutvikling av nærmiljøskoler, som har vist seg å være vellykkede.

Det er også viktig å ha en helhetlig tilnærming til familier, ved å investere ressurser i å løse de underliggende årsakene til problemene, i stedet for bare å behandle symptomene. Ved å sette disse strategiene ut i livet kan Halden kommune arbeide for å redusere utenforskap og fremme inkludering. På sikt vil dette ha en positiv effekt på kommuneøkonomien.

4.2 Folkehelse

Folkehelsearbeidet i Halden kommune har som hovedmål å fremme god helse og redusere sykdom og lidelse blant befolkningen. Sosiale ulikheter spiller en betydelig rolle i folkehelseutfordringene, og temaer som utenforskap, livsstilssykdommer, overvekt og fedme, psykisk helse og rusproblemer er sentrale utfordringer. Kroniske sykdommer som hjerte- og karsykdommer, kreft, diabetes og KOLS utgjør betydelige helseutfordringer, og forebygging og tidlig diagnose er avgjørende. Overvekt og fedme er også økende, og kommunen kan tilby informasjon og opplæring om sunne kostholdsvaner og fysisk aktivitet. Psykisk helse er en vesentlig bekymring, og tiltak som psykologisk støtte, stressmestring og fysisk aktivitet kan forbedre situasjonen. Mangelen på behandlingstilbud for barn og unge med rusproblemer er en annen bekymring, og forebyggende tiltak, behandling og tidlig intervensjon er nødvendige for å håndtere rusrelaterte folkehelseutfordringer i kommunen.

Folkehelseutfordringer i Halden Kommune

Halden kommune står overfor betydelige folkehelseutfordringer. Folkehelseprofilen for 2023 viser at kommunen presterer dårligere enn landsgjennomsnittet på flere indikatorer. Noen av de viktigste utfordringene inkluderer:

- En lavere andel av befolkningen med videregående skole eller høyere utdanning i aldersgruppen 30-39 år sammenlignet med både Viken og Norge som helhet.
- En høyere andel av barn i aldersgruppen 0-17 år som lever i familier med vedvarende lav inntekt.

- En økt andel barn av enslige forsørgere.
- En høyere andel av femteklassinger med lav mestringsnivå i lesing og regning.
- En større andel 17-åringere som trener sjeldnere enn ukentlig.
- En høyere andel kvinner som røyker.
- Et høyere antall innbyggere i aldersgruppen 0-74 år med psykiske lidelser.
- En økt andel 17-åringere med overvekt og fedme.

Strategier for Forbedring av Folkehelsen i Halden Kommune

For å forbedre folkehelsen og redusere sosiale ulikheter i Halden kommune er det nødvendig å vurdere flere tiltak. Det er viktig å være oppmerksom på de områdene hvor ulikhetene er mest utbredt for å målrette innsatsen. Identifisering av de underliggende årsakene til sosiale ulikheter, som fattigdom, arbeidsledighet, manglende utdanning og helseproblemer, må også prioriteres. Dette kan inkludere tiltak som økonomisk støtte og kvalifiseringstiltak for å redusere arbeidsledighet og fremme utdanning og arbeid.

Boligsituasjonen i kommunen må også adresseres, da mangel på trygge og egnede boliger er en sentral faktor i sosiale ulikheter. Det er viktig å arbeide med å øke tilgangen til rimelige og trygge boliger, samt styrke tiltak for å bekjempe hjemløshet og boligmangel blant sårbare grupper.

Å forbedre tilgangen til helsetjenester for alle innbyggere, uavhengig av sosioøkonomisk status, er en annen nøkkeltiltak. Dette innebærer å sikre at helsetjenester er tilgjengelige, tilpasset og forståelige for alle.

Sosial inkludering og deltakelse må også styrkes blant alle innbyggere. Dette kan oppnås gjennom tiltak som fremmer sosialt engasjement, deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter, samt tilrettelegging for møteplasser der folk kan samles og utveksle erfaringer og kunnskap.

Tverrsektorielt samarbeid er avgjørende for å bedre folkehelsen og redusere sosiale ulikheter. Samarbeid mellom helsepersonell, frivillige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner og andre relevante aktører er nødvendig for å utvikle og implementere helhetlige tiltak.

Gjennom en helhetlig tilnærming og målrettet innsats kan Halden kommune jobbe for å forbedre folkehelsen og redusere sosiale ulikheter, og dermed skape et mer inkluderende og rettferdig samfunn for alle innbyggere. Det er viktig å vedvarende arbeide for å oppnå varige endringer og fremme folkehelse på lang sikt.

5. Budsjett- og økonomiplanprosessen

Kommunestyret vedtok i sak 129/2022 en sammenfallende budsjett- og økonomiplanprosess for budsjett 2024 og økonomiplan 2024 – 2027.

Budsjett 2024 og økonomiplan 2024 - 2027 bygger på vedtatt økonomiplan 2023 – 2026, med justering for vedtatte rammer i budsjett 2023.

På bakgrunn av den økonomiske utviklingen for kommunen, med en prognose som viser et merforbruk rundt 90 mkr i 2023, hvorav driften innenfor helse og mestring utgjør om lag 75 mkr, har det vært nødvendig å endre rammene fra gjeldende økonomiplan (2023 – 2026) vesentlig. Det har også vært nødvendig å budsjettere med bruk av disposisjonsfond i 2024 og 2025 for å skape balanse i budsjettet.

Prosessen har fulgt en fastsatt plan og startet opp i juni 2023.

Kommunalavdelingene har i perioden august til starten av oktober gjennomført det meste av tallfesting, tiltaks- og tilnæringsprosessene. Felles drøftingsmøte med hovedtillitsvalgte ble avholdt 18. oktober, mens drøftingsmøtene ute i sektorene ble avholdt 25. oktober.

Budsjettets inntektsside er oppjustert etter fremleggelsen av statsbudsjettet for 2024. Det er i tillegg gjort oppdaterte vurderinger på andre fellesinntekter så som renter, egenkapitalfinansiering og bruk/avsetning til fond som avviker mot opplegget i gjeldende økonomiplan.

Kommunedirektøren fremlegger sitt forslag til budsjett- og økonomiplan 2024 – 2027 den 1. november. Formannskapet behandler saken 30. november og innstiller til kommunestyret som vedtar budsjett- og økonomiplan 14. desember. Dette etter at innstillingen fra Formannskapet har ligget ute til offentlig høring i 14 dager.

6.Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024

6.1 Statsbudsjett 2024

Regjeringen la frem forslag til statsbudsjett for 2024 den 6. oktober 2023.

I kommuneproposisjonen for 2024 i mai måned la regjeringen opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 5,6 og 5,9 mrd. kroner. Det ble lagt opp til at kommunene skulle få 4,4–4,7 mrd. kroner av den samlede veksten i frie inntekter, mens fylkeskommunene får 1,2 mrd. kroner av veksten. Videre ble det varslet at dersom anslagene for demografi- og pensjonskostnader skulle bli vesentlig annerledes enn lagt til grunn i kommuneproposisjonen 2024, kan forslag til vekst i frie inntekter i statsbudsjettet for 2024 ende opp utenfor det foreslåtte intervallet på 5,6– 5,9 mrd. kroner.

Regjeringen legger nå opp til en realvekst i sektorens samlede inntekter i 2024 på om lag 6,4 mrd. kroner. Altså høyere enn den øvre rammen som ble varslet i kommuneproposisjonen. Dette tilsvarer en realvekst på 1,3 pst. Inntektsveksten er regnet fra inntektsnivået i 2023 slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2023. Den samlede kompensasjonen på 3,2 mrd. kroner før økt prisvekst mv., som ble vedtatt i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023, er inkludert i nivået. Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en pris- og kostnadsvekst på 4,3 pst.

Frie inntekter

Regjeringen legger opp til en samlet økning i kommunene sine inntekter på 6,4 mrd. Dette for at tjenestene både kan opprettholdes og videreutvikles.

Av veksten på om lag 6,4 mrd. kroner får kommunene en vekst i frie inntekter på om lag 5,1 milliarder kroner, mens fylkeskommunene får en vekst på 1,3 milliarder kroner.

Slik som varslet i kommuneproposisjonen for 2024 er veksten til kommunene begrunnet med følgende satsinger:

- 150 mill. kroner til psykisk helse og rus
- 100 mill. kroner er fordelt til de kommunene som taper mest på modellen for gradert basiskriterium

I tillegg økes kommunenes ramme med 40 mill. kr til styrking av helsestasjon- og skolehelsetjenester.

Veksten i frie inntekter må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen og merutgifter knyttet til pensjon.

Demografiutgiftene for kommunesektoren ble i kommuneproposisjonen for 2024 beregnet til 4,6 mrd. kroner. Av dette var 3,8 mrd. kroner knyttet til tjenester som ble finansiert av de frie inntektene. Det var imidlertid usikkerhet knyttet til anslaget som følge av flyktningssituasjonen. Når

det gjelder pensjonskostnader ble det anslått en vekst på om lag 1,2 mrd. kroner i kommunesektorens samlede pensjonskostnader utover anslått lønnsvekst i 2024. Dette anslaget var beheftet med betydelig usikkerhet.

Oppdaterte demografikostandsberegningene viser ingen endring i anslaget fra kommuneproposisjonen for 2024. Det nye anslaget for pensjonskostnader viser nå en vekst i de samlede pensjonskostnadene utover anslått lønnsvekst på 2 mrd. kroner. Det er 0,8 mrd. kroner høyere enn anslått til kommuneproposisjonen for 2024.

Etter dette anslås kommunesektorens handlingsrom å øke med 0,5 mrd. kroner i 2024, som det er altså er bindinger på.

6.2 Deflator

Pris og lønnsvekst for kommunesektoren for 2024 er anslått til 4,3 %. Dekomponeringen og vektingen følger av tabellen under.

Tall i mrd	Anslag 2023 i RNB	Anslag 2023 Nå	Anslag 2024
Deflator	5,2	4,5	4,3
Sysselsetting, lønnsvekst og pensjonskostnader	5,5	5,5	4,9
Lønnsvekst	5,4	5,4	4,9
Effekt av arbeidsgiveragift	0,1	0,1	0
Prisvekst varer og tjenester	4,9	3,2	3,4
Lønnsandel (pst)	57,5	57,5	57,5

6.3 Skattøren

Den kommunale skattøren angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skattytere som tilfaller kommunesektoren.

	Prosent	Endring fra 2023 (pst-poeng)
Kommunene	10,95	-0,20
Fylkeskommunene	2,35	-0,10

6.4 Enkelt saker

Nedenfor gjengis kort enkelt saker som er prioritert fra regjeringens side. Enkelte av sakene er innarbeidet i over nevnte inntektsvekst

Enkelt sak	Beskrivelse	Beløp 2024
Rentekompensasjonsordning og tilskuddsordning for læringsarenaer og utstyr	Innfører en kompensasjonsordning for investering i lokaler og større utstyr. Ramme på 8 mrd over 8 år til kommunene.	1 mrd
Bo trygt hjemme-reformen	Økte bevilgninger til oppfølging av tiltak i stortingsmeldingen	75 mkr
Nytt prøvegjennomføringssystem i skolen	Økt grad av digitalisering gir gevinster som staten ønsker å trekke tilbake. Reduserer rammetilskuddet	-6,6 mkr
Gratis deltids plass på SFO 2 .trinn	Helårseffekt av tidligere års vedtak	864 mkr
Gratis barnehage fra 3. barn i barnehagen	Helårseffekt av tidligere års vedtak	24 mkr
Redusert pensjonspåslag for private barnehager	Nedtrappingsplan vedrørende pensjonspåslagsreduksjon i private barnehager. Trekkes inn i rammetilskuddet	-57,5 mkr
Reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen	Helårseffekt av tidligere års vedtak	66,8 mkr
Ytterligere reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen	Satsen reduseres fra 3.000,- pr mnd til 2.000,- pr. mnd fra august 2024. Dette medfører behov for finansiering til kommunene.	1,56 mrd
Pasienttilpasset basistilskudd	Helårseffekt av tidligere års vedtak	250 mkr
Økt barnetillegg i kvalifiseringsprogrammet	Helårseffekt av tidligere års vedtak	1 mkr

Økte veiledende sosialhjelpssatser	Helårseffekt av vedtak fra revidert nasjonalbudsjett 2023	296 mkr
Vaksinasjonsprogram Covid	Engangsbevilgning i 2023 som trekkes inn i 2024	-71 mkr

7.Fellesinntekter med rammer til fordeling

7.1 Skatt og rammetilskudd

Regjeringen legger opp til en realvekst i frie inntekter med 5,1 mrd. kroner for primærkommunene i 2024.

Realveksten går med til å dekke inn følgende:

	Landet (tall i tusen)	Halden (tall i tusen)
Realvekst i frie inntekter 2024	5 100 000	25 500
Herav antatt økning i demografien	-3 100 000	-15 500
Herav antatt økning i pensjonsutgifter	-1 500 000	-7 500
Herav satsing på rus og psykisk helse	-150 000	-750
Herav delvis reversering av gradert basistilskudd i utgiftsutjevningen	- 100 000	- 500
Rest – til styrking av rammene	250 000	1 250

Følgende helårseffekter av vedtatte tiltak som er eller vil igangsettes i 2023, samt forslag til nye tiltak og satsinger i 2024 er innarbeidet i rammetilskuddet for 2024 i prognosemodellen:

	Landet (tall i tusen)	Halden (tall i tusen)
Gratis SFO inntil 12 timer på andre trinn – helårseffekt	828 000	4 140
Gratis barnehageplass fra og med tredje barn i barnehage	24 000	120
Nedtrapping av pensjonspåslag private barnehager	-53 000	-250
Basistilskudd fastleger	220 000	1 100
Til dekning av nye satsinger i statsbudsjettet for 2024	1 700 000	8 500
Sum	2 719 000	13 610

Videre anslås det i statsbudsjettet at kommunal deflator for 2024 vil ligge på 4,3 %.

	Landet (tall i tusen)	Halden (tall i tusen)

Deflator	23 250 000	116 255
----------	------------	---------

For resten av planperioden har det ikke kommet signaler fra regjeringen om hverken styrkinger, deflator eller eventuelle oppgaveoverføringer.

Det er ikke lagt inn deflator for årene 2025 – 2027, disse vises dermed i 2024-kroner.

Hvis vi legger prognosene til SSB til grunn for utviklingen av antall innbyggere i alle aldersgrupper, ser vi at vi vil tape terreng til andre kommuner. Spesielt gjelder dette reduksjonen av antall innbyggere i alderen 2 – 15 år. Her vil vår andel av totalen bli redusert, og vi vil miste mye i utgiftsutjevningen knyttet til alderskriteriene.

Det er altså en vesentlig større reduksjon i andelen 2 – 15 år i Halden, enn det er på landsbasis, og siden dette kriteriet er det enkeltkriteriet med størst vekt slår det kraftig ut på beløpene.

Inntektsystemet - endringer i alderskriteriene	2023	2024	2025	2026	2027
0- 1 år	- 1 572	- 1 992	- 2 143	- 2 222	- 2 258
2-5 år	- 33 273	- 42 561	- 38 283	- 36 571	- 37 752
6-15 år	- 13 406	- 21 424	- 31 601	- 34 852	- 38 209
16-22 år	- 1 058	- 835	- 608	- 905	- 702
23-66 år	- 5 640	- 8 418	- 8 663	- 8 841	- 8 912
67-79 år	21 442	24 144	23 243	22 417	21 491
80-89 år	19 761	15 490	16 912	18 588	23 173
over 90 år	12 681	10 575	8 336	8 184	8 247
Sum alderskriterier	- 1 065	- 25 021	- 32 807	- 34 202	- 34 922
Endring fra året før		- 23 956	- 7 786	- 1 395	- 720
Endring 2 - 15 år		- 17 726	- 6 050	- 1 618	- 4 574
Endring 67 år og over		- 3 675	- 1 718	698	3 722

Som oversikten over viser vil vi, dersom SSB sine befolkningsprognoser slår inn, miste om lag 24 mkr i 2024 sammenlignet med 2023 på alderskriteriene. Øvrige kriterier i utjevningssystemet slår begge veier, men totalt sett blir vi straffet for lav befolkningsutvikling, og belønnet for svakere sosiodemografiske vilkår.

Nedenfor vises de ulike elementene som utgjør endringene i skatt og rammetilskuddet (frie inntekter) fra 2023 til 2024. Økningen inkludert deflator er 6,4 % fra 2023.

År	2023	2024	2025	2026	2027
Skatt og rammetilskudd året før		2 079 000	2 202 100	2 221 800	2 250 900
Til dekning av demografi		15 500	21 585	25 000	30 000
Omfordelingseffekt befolkningsendringer ihht SSB		-23 790	- 7 800	-3 400	-2 800
Til dekning av pensjon		7 500	7 500	7 500	7 500
Til dekning av psykisk helse og rus		750	0	0	0

Til dekning av delvis reversering av gradert basistilskudd		500	0	0	0
Til dekning av gratis sfo 2. trinn		4 040	0	0	0
Til dekning av gratis barnehageplass f.o.m 3 .barn		120	0	0	0
Økning pga nedtrapping pensjonspåslag private barnehager		-250	0	0	0
Til dekning av nye elementer i statsbudsjettet 2024		8 500	5 100		
Til dekning av basistilskudd fastleger		1 100	0	0	0
Til dekning av lønns- og prisvekst		116 255			
Sum skatt og rammetilskudd	2 079 000	2 209 255	2 235 400	2 264 500	2 299 200

7.2 Eiendomsskatt:

Halden kommune har en to-delt metode for verdifastsettelse av eiendomsskattetakst for boliger og fritidsboliger. For boliger som er registrert med skatteetatens formuesgrunnlag legges denne verdien til grunn, mens for boliger som ikke er registrert med skatteetatens formuesgrunnlag, f.eks sekundærboliger, ligger kommunal taksering til grunn for verdifastsettelsen.

Obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 % ligger til grunn på begge takseringsalternativene, det samme gjør bunnfradrag (500.000) og promillesats (3 o/oo).

Det er om lag 13.000 eiendommer som har formuesgrunnlaget som takseringsmetode i 2023, noe som utgjør om lag 80 % av antall eiendommer. En kan derfor noe forenklet beregne inntektsøkningen på ene/fritids- boliger lik 5 % fra 2023 av 80 % av massen for 2024. Det er usikkert hvordan boligprisene vil utvikle seg i årene som kommer (2023, 2024 og 2025), men det antas i dette at det også vil være vekst i perioden etter 2022. Det beregnes en årlig vekst i størrelsesorden 3,5 % pr år i resten av planperioden.

År	2023	2024	2025	2026	2027
Boliger og fritidsboliger	62 000	65 885	66 550	68 141	70 049
Nærings- eiendommer	31 500	33 100	33 100	33 100	33 100
Sum	93 500	98 985	99 650	101 241	103 149

7.3 Finansinntekter:

Renteinntekter:

Renteinntektene består av to forskjellige poster. Den ene posten er renteinntektene vi får fra startlånsordningen (Husbankens videreutlånsordning) og den andre posten er renteinntektene vi får fra penge vi har på bankkonto til enhver tid.

Renteinntektene som gjelder startlånsordningen er i hovedsak et null sumsspill, utlånsrenten tilsvarer innlånsrenten.

Renteinntektene vi får fordi vi har penger i banken beregnes som en funksjon av antatt rentenivå multiplisert med antatt gjennomsnittlig saldo.

Det er ventet at likviditetssituasjonen i Halden kommune vil forverre seg i 2024 og noen år fremover.

Vi har lagt til grunn en gjennomsnittlig saldo på 100 mkr for alle årene.

Det er bankavtalen som regulerer rentenivået vi har på våre innskudd.

Gjennomsnittlig likviditetsbeholdning i 2022 var på 195 mkr.

Rentebetingelsene på konsernkontoen er 3 mnd NIBOR + 60 punkter, noe som pr. i dag utgjør 4,1 %.

Renteinntekter i perioden foreslås budsjettert med følgende:

År	2023	2024	2025	2026	2027
Renteinntekter	7 995	7 995	7 995	7 995	7 995

7.4 Utbytte:

Halden kommune eier som kjent en eierandel i Østfold energiverk. De siste årene har utbyttet fra selskapet økt betraktelig. Det har også blitt budsjettert med mer og mer i utbytte fra 2020 og frem til i dag. I 2023 ble utbytte 29 mkr. som var 20 mkr. utover budsjett 2023. Prinsipielt mener kommunedirektøren at det ikke budsjetteres skal med utbytte for å dekke inn løpende driftskostnader. På grunn av kommunens økonomiske situasjon er det likevel nødvendig å gjøre dette. Utbytteposten har variert de siste årene. Nedenfor har vi satt opp en oversikt over årlig utbytte de siste 10 årene.

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utbytte	9 155	8 957	684	3 537	4 429	9 722	10 849	7 414	15 007	29 600

I sum utgjør utbyttene 100 mkr de 10 siste årene. Gjennomsnittet blir da 10 mkr årlig.

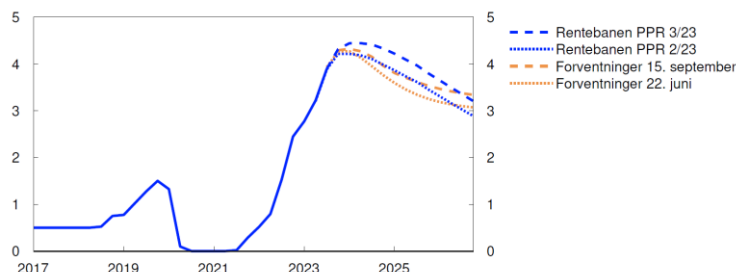
Kommunedirektøren anbefaler at det budsjetteres med et nivå tilsvarende snittet av de siste 10 årene = 10 mkr i planperioden. Dersom utbytte likevel skulle bli større bør det avgjøres av kommunestyret hva midlene skal disponeres til.

År	2023	2024	2025	2026	2027
Utbytte	29 600	10 000	10 000	10 000	10 000

7.5 Finansutgifter:

Renteutgifter

Når det gjelder rentenivå legger vi til grunn markedets forventninger til styringsrenta gitt i pengepolitisk rapport nr 3 2023. Se figur under:

Markedet forventer at styringsrenta vil ligge rundt 4,25 % frem til desember 2023 hvor det antas at renta vil settes opp ytterligere 25 punkter til 4,5 %. På dette nivået er det forventet at renta vil ligge det meste av 2024 før den går ned til 4 % og kanskje litt under i starten av 2025.

Deretter videre ned til om lag 3 – 3,5 % i starten av 2027.

Vi har valgt å legge et påslag på 0,3 prosentpoeng fra styringsrenta opp til NIBOR, og deretter et påslag på 0,7 prosentpoeng som margin opp til faktisk utlånsrenta. Det betyr at vi i planperioden budsjetterer med en flytende rente som ligger 1 prosentpoeng over styringsrenta – noe som også er gjeldende nå i 2023. Faktisk utlånsrenta fra KBN ligger om lag 1 prosentpoeng over styringsrenta.

Kommunen vurderer bruken av flytende og fastrente i tillegg til de øvrige finansinstrumentene som kommune har tilgjengelig og følger finansreglementet. Renteutgiften pr år kan oppsummeres som følger;

År 2024

Rentetype	Beregningsgrunnlag	Gj.snitt rentesats	Årlig beløp
Fastrente	1 240 000 000	2,77 %	34 352 000
Flytende rente	2 112 080 250	5,00 %	105 604 012
Sertifikatlån	832 000 000	4,50 %	37 440 000
Rentebytteavtaler	750 000 000	-0,87 %	-6 525 000
Uttrekk VAR-lån	1 420 000 000	5,00 %	-71 000 000
Sum kostnad			99 871 013

År 2025

Rentetype	Beregningsgrunnlag	Gj.snitt rentesats	Årlig beløp
Fastrente	1 240 000 000	3,25 %	40 342 000
Flytende rente	2 094 872 800	5,00 %	104 743 640
Sertifikatlån	832 000 000	4,25 %	35 360 000
Rentebytteavtaler	750 000 000	-0,25 %	-1 875 000

Uttrekk VAR-lån	1480 500 000	5,00 %	-74 025 000
Sum kostnad			104 545 640

År 2026

Rentetype	Beregningsgrunnlag	Gj.snitt rentesats	Årlig beløp
Fastrente	1 240 000 000	3,25 %	40 342 000
Flytende rente	2 324 458 000	4,75 %	110 411 755
Sertifikatlån	832 000 000	4,25 %	35 360 000
Rentebytteavtaler	750 000 000	0,25 %	1 875 000
Uttrekk VAR-lån	1 600 000 000	4,75 %	-76 000 000
Sum kostnad			111 988 755

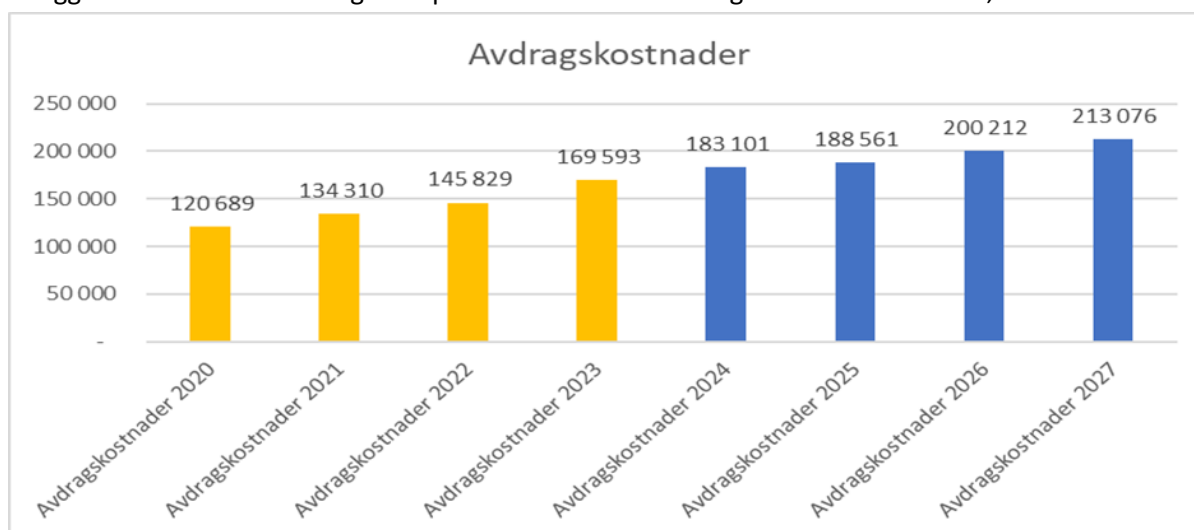
År 2027

Rentetype	Beregningsgrunnlag	Gj.snitt rentesats	Årlig beløp
Fastrente	1 240 000 000	3,25 %	40 342 000
Flytende rente	2 516 622 000	4,50 %	113 247 990
Sertifikatlån	832 000 000	3,75 %	31 200 000
Rentebytteavtaler	750 000 000	0,25 %	1 875 000
Uttrekk VAR-lån	1 660 000 000	4,50 %	-74 700 000
Sum kostnad			111 964 000

7.6 Avdragsutgifter:

Avdragene bestemmes av formel for beregning av minimumsavdrag og påvirkes av investeringsnivåene fremover.

Avdragskostnadene er beregnet ut i fra vedtatt investeringsnivå i gjeldende an (2023-2026), og med tillegg av et antatt investeringsnivå på 200 mkr i 2027. Avdragene som vises under, er inkl VAR.

7.7 Egenkapitalfinansiering

Egenkapitalfinansieringen skal etter vedtak i kommunestyret i 2019 utgjøre 25 % av alle investeringer med noen unntak. Unntakene er alle prosjekter innenfor VAR-sektoren, alle prosjekter som vedtas igangsatt etter pålegg fra andre myndigheter, samt prosjekter som sto i vedtatt økonomiplan 2020 – 2023. Alle andre prosjekter utover disse skal ha en egenkapitalfinansiering på 25 % av netto investeringsbeløp (netto etter fratrukk for mva og eventuelle tilskudd/salgsinntekter).

På grunn av kommunens økonomiske situasjon har kommundirektøren ikke foreslått nye investeringer i budsjett 2024. Det er dermed heller ikke foreslått egenkapitalfinansiering i 2024.

7.8 Fond

Det har lenge vært et langsiktig mål om å ha et disposisjonsfond i størrelsesorden 8 % av driftsinntektene. I planperioden 2023 -2026 planlegges det med en deflator vekst i fondet. Situasjonen nå medfører økt bruk av fond i 2023,2024 og 2025. Noe som medfører over tid en reduksjon av fondet. Slik situasjonen ser ut nå vil fondet i planperioden 2024 – 2027 utgjøre om lag 4,5 % av driftsinntektene.

7.9 Rammer til fordeling

Tabellen viser de ulike inntektskomponenten for planperioden.

	2 024	2 025	2 026	2 027
Skatt og rammetilskudd Inngående fra året før	- 2 079 000	- 2 209 225	- 2 235 850	- 2 264 950
Til dekning av demografi	- 15 500	- 21 585	- 25 000	- 30 000
Omfordelingseffekt alderskriterier inntektssystemet (SSB)	23 790	7 800	3 400	2 800
Til dekning av pensjon	- 7 500	- 7 500	- 7 500	- 7 500
Til dekning av psykisk helse og rus	- 750	-	-	-
Til dekning av delvis reversering av gradert basistilskudd	- 500	-	-	-
Til dekning av gratis SFO 2. trinn	- 4 040	- 240	-	-
Til dekning av gratis barnehageplass f.o.m 3. barn	- 120	-	-	-
Økning pga nedtrapping pensjonspåslag private barnehager	250	-	-	-
Til dekning av nye elementer i statsbudsjettet 2024	- 8 500	- 5 100		
Til dekning av basistilskudd fastleger	- 1 100	-	-	-
Til dekning av lønns- og prisvekst	- 116 255	-	-	-
Sum skatt og ramnetilskudd	- 2 209 225	- 2 235 850	- 2 264 950	- 2 299 650
Rentekompensasjon	- 1 750	- 1 000	- 500	- 500
Eiendomsskatt	- 98 985	- 99 650	- 101 241	- 103 149
Renteinntekter	- 7 995	- 7 995	- 7 995	- 7 995
Utbytte	- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
Renteutgifter	99 871	104 545	111 988	111 964
Avdragsutgifter	183 101	188 561	200 212	213 076

Egenkapitalfinansiering (netto)	-	12 608	30 255	38 750
Disposisjonsfond Netto	- 86 006	- 31 050	- 23 300	- 11 477
Sum fellesinntekter	- 2 130 989	- 2 079 831	- 2 065 531	- 2 068 981

7.10 Rammer til driftsområdene

Nedenfor følger et skjematisk oppsett som viser veien fra vedtatt budsjettramme 2023 til foreslått budsjettramme for 2024 pr. kommunalavdeling. Det gjøres oppmerksom på at oversikten under IKKE inkluderer verken prognose 2023 eller nye utfordringer i 2024. En kan dermed ikke lese ut av oversikten under hvilket behov de ulike sektorene har for tiltak. Det henvises til sektoravsnittene for tiltak og rammetilpasninger.

Sentral administrasjonen	Sentraladmin 24	Sentraladmin 25	Sentraladmin 26	Sentraladmin 27
Opprinnelig budsjett	287 034	323 186	321 076	318 276
Helårseffekt av diff lønnsoppjøret 2023 (fra 3,5 % til 5,5 %)	1 570	-	-	-
Amortisering økning i 2023	796	-	-	-
Helårseffekt av diff prisvekst 2023 (Fordeling av 10 mkr)	2 197	-	-	-
Justert budsjett 2023	291 597	323 186	321 076	318 276
Deflator 2024 inkl overheng fra 2023 (4,3 %)	17 268	-	-	-
Behov NAV prognose 2023 inn i 2024	20 000	-	-	-
Justering av ramme for valgår	- 1 300	1 300	- 1 300	1 300
Rammejustering	- 4 379	-	-	-
Nye tiltak for å komme i balanse i planperioden inkl helårseffekt av tiltak år-1	-	- 3 410	- 1 500	1 500
Foreslått ramme Sentraladministrasjon	323 186	321 076	318 276	321 076
Undervisning og oppvekst	Undervisning 24	Undervisning 25	Undervisning 26	Undervisning 27

Opprinnelig budsjett	770 791	819 449	811 080	793 428
RNB 2023 (gratis SFO 2. trinn, gratis barnehage fom 3.barn ect)	4 333	-	-	-
Helårseffekt av diff lønnsoppgjøret 2023 (fra 3,5 % til 5,5 %)	6 010	-	-	-
Amortisering økning i 2023	1 505	-	-	-
Helårseffekt av diff prisvekst 2023 (Fordeling av 10 mkr)	3 457	-	-	-
Justert budsjett 2023	786 096	819 449	811 080	793 428
Deflator 2024 inkl overheng fra 2023 (4,3 %)	46 385	-	-	-
Helårseffekt av RNB som beskrevet over	3 995	-	-	-
Rammejustering	- 14 552	-	-	-
Nye behov gitt i statsbudsjettet for 2024	8 500	5 100	-	-
Redusert ramme sfa omfordelingseffekt barn 2-15 år (50 % effekt)	- 8 863	- 9 245	- 11 652	- 16 242
Redusert ramme sfa demografisk endring gammel/ung (50 % effekt)	- 2 112	-	-	-
Nye tiltak for å komme i balanse i planperioden inkl helårseffekt av tiltak år-1	-	- 4 224	- 6 000	- 8 000
Foreslått ramme Undervisning	819 449	811 080	793 428	769 187
Helse og mestring	Helse 24	Helse 25	Helse 26	Helse 27
Opprinnelig budsjett	745 241	844 453	808 716	815 395
RNB 2023	450	-	-	-
Helårseffekt av diff lønnsoppgjøret 2023 (fra 3,5 % til 5,5 %)	9 020	-	-	-
Amortisering økning i 2023	4 469	-	-	-
Helårseffekt av diff prisvekst 2023 (Fordeling av 10 mkr)	2 425	-	-	-

Fastlegetilskudd	3 100	-	-	-
Justert budsjett 2023	764 705	818 891	808 716	815 395
Deflator 2024 inkl overheng fra 2023 (4,3 %)	45 350	-	-	-
Kommuneprop 2024; basistilskudd fastleger, rus og psykiatri	2 450	-	-	-
Rammejustering	- 20 727	- 36 506		
Økt(+)/Redusert(-) ramme sfa omfordelingseffekt eldre 67 + (50 % effekt)	9 109	3 173	1 828	2 500
Økt ramme sfa demografisk endring gammel/ung (50 % effekt)	2 112	9 245	11 652	16 242
Nye tiltak for å komme i balanse i planperioden inkl helårseffekt av tiltak år-1	-	- 11 646	- 6 800	5 000
Foreslått ramme Helse	844 453	808 716	815 395	839 137
Teknisk	Teknisk 24	Teknisk 25	Teknisk 26	Teknisk 27
Opprinnelig budsjett	152 098	166 589	162 229	161 229
Helårseffekt av diff lønnsoppgjøret 2023 (fra 3,5 % til 5,5 %)	1 380	-	-	-
Amortisering økning i 2023	847	-	-	-
Helårseffekt av diff prisvekst 2023 (Fordeling av 10 mkr)	1 920	-	-	-
Justert budsjett 2023	156 245	166 589	162 229	161 229
Deflator 2024 inkl overheng fra 2023 (4,3 %)	9 252	-	-	-
Rammejustering	1 092	-	-	-
Nye tiltak for å komme i balanse i planperioden inkl helårseffekt av tiltak år-1	-	- 4 360	- 1 000	1 500
Foreslått ramme Teknisk	166 589	162 229	161 229	162 729

Fellesfunksjoner	Fellesfunksjoner 24	Fellesfunksjoner 25	Fellesfunksjoner 26	Fellesfunksjoner 27
Opprinnelig budsjett	- 26 048	- 22 898	- 23 720	- 23 247
Eventuelt økning i amortisering - avhenger av bruk av premiefond i 2023	-	-	-	-
Økt forsikringspremie	2 500	500	500	500
Økt andel AFP	650	- 1 322	- 28	- 850
Foreslått ramme Fellesfunksjoner	- 22 898	- 23 720	- 23 247	- 23 597
Oppsummering	2 024	2 025	2 026	2 027
Foreslått ramme Sentraladministrasjon	323 396	321 656	318 276	321 656
Foreslått ramme Undervisning	819 449	811 080	793 428	769 187
Foreslått ramme Helse	824 453	808 716	815 395	839 137
Foreslått ramme Teknisk	166 589	162 229	161 229	162 729
Foreslått ramme Fellesfunksjoner	- 22 898	- 23 720	- 23 247	- 23 597
Sum	2 130 989	2 079 381	2 065 081	2 068 531
Til fordeling drift (fellesinntekter)	- 2 130 989	- 2 079 831	- 2 065 531	- 2 068 981
Fremskrevet ramme drift	2 130 989	2 079 831	2 065 531	2 068 981
Foreløpig under(+) / over(-)dekning	-	-	-	-

8. Kommunens tjenesteområder

8.1 Sentraladministrasjon

8.1.1 Beskrivelse av dagens virksomhet

Halden kommunes sentraladministrasjon består av ulike enheter som støtter og koordinerer kommunens tjenester og funksjoner. Dette inkluderer IT, HR, økonomi og styring, kommuneadvokaten, NAV, samfunn, kultur og kommunedirektør. Disse enhetene samarbeider for å bistå kommunale avdelinger og enheter. Noen av dem gir også egne tjenester slik som NAV, Kultur og delvis Samfunnsavdelingen.

1. HR-enheten jobber med å utvikle systemer og rutiner innenfor HR-områder,
2. Økonomi og styring har ansvaret for prosessene rundt budsjettering og rapportering av kommunens økonomi.
3. Kommunens digitaliseringsavdeling inkluderer IT og bidrar til å oppfylle kommunens mål med teknologi og digitalisering samt støtte kommunens digitale infrastruktur og tjenester
4. NAV er en avgjørende aktør i kommunen som bistår innbyggere med arbeidsrelaterte spørsmål, økonomiske behov og velferdstjenester.
5. Kulturenheten i kommunen fremmer et rikt og variert kulturliv som er tilgjengelig for alle innbyggere, og de jobber for å styrke kulturens rolle i samfunnsutviklingen.
6. Samfunnsenheten består av ti områder som jobber med blant annet folkehelse, frivillighet, næringsutvikling, planlegging, rus- og kriminalitetsforebygging, boligbygging og universell utforming. Deres mål er å øke sysselsettingen, fremme inkluderende arbeidsplasser, og utvikle Halden til et trygt samfunn gjennom innovasjon og samarbeid med frivillige organisasjoner. Samlet sett jobber de for å forme Halden som et inkluderende og bærekraftig samfunn.

Enhetene jobber i tett samarbeid for å gi kommunalavdelingene og enhetene bistand, råd, veiledning og oppfølging, slik at de i størst mulig grad kan fokusere på tjenesteproduksjonen. Enhetene NAV, Samfunn og Kultur har i tillegg egen tjeneste produksjon.

8.1.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024

På lik linje med øvrige kommunalavdelinger har også sentraladministrasjonen måttet tilpasse seg lavere budsjetttrammer i budsjett 2024, og resten av planperioden, enn det en ren deflatorfremskriving skulle tilsi.

På den annen side har det vært nødvendig å tilføre NAV midler som er tilpasset det faktiske kostnadsnivået når det gjelder sosialstønad, hvor eksterne forhold har drevet kostnadsnivået kraftig opp de siste årene.

Det har vært jobbet med flere ulike tiltak på flere plan, og det har vært nødvendig å se på effekten av midler vi gir ut av kommunen, og på tjenester vi kjøper fra eksterne.

Sentraladministrasjonen skal også i 2024 og årene fremover spille en viktig rolle i å være organisasjonens støttefunksjon, samt bidra til å redusere tiden som brukes på administrative

oppgaver ute i tjenestene, og dermed frigjøre mer tid for tjenesteproduksjon ved å implementere effektive administrative prosesser og benytte moderne teknologiske løsninger.

Sentraladministrasjonen skal fortsette arbeidet med å se på muligheter for automatisering av rutineoppgaver, digitalisering av dokumenter, selvhjelps løsninger for både ansatte og innbyggere, standardisering av prosedyrer og ikke minst bidra til å bygge en kultur for kontinuerlig forbedring i organisasjonens alle ledd.

NAV

På bakgrunn av sterke kostnadsvekst i samfunnet den siste tiden har NAV ikke klart å levere sine tjenester ihht vedtatte budsjetttrammer. NAV har derfor fått en rammejustering inn i 2024 på 20 mkr, som er på tilsvarende nivå som prognoseavviket i 2023. Med dette grepet skal budsjetttrammen til NAV være i henhold til faktisk tjenesteproduksjon og faktisk kostnadsnivå.

I budsjett 2024 og økonomiplan 2024 - 2027 har vi sett på muligheten for å øke bemanningen ved Nav Halden-Aremark, med et spesifikk fokus på å forbedre oppfølging og veiledning for enkeltpersoner. Vi mener det er fornuftig å investere i økt bemanning nå med en samtidig forventning om langsiktige innsparinger og kvalitetsforbedringer. Statistikken forteller oss at NAV-kontoret presterer dårlig på sosiale forhold i Østfold, og at økt innsats for oppfølging kan føre til økonomisk gevinst og innsparinger i bidragsbudsjettet. Bemanningen har tidligere blitt redusert, noe som har ført til konsekvenser i form av tap av kompetanse, høyt sykefravær og ineffektivt arbeid.

Helt konkret går tiltaket ut på at vi øker innsatsen med fem årsverk i 2024 for å forbedre situasjonen og estimerer samtidig en potensiell innsparing på flere millioner kroner årlig. Utover i planperioden planlegger vi å trekke innsatsen ned igjen slik at vi ved utgangen av 2027 ikke har noen av disse 5 årsverkene inne. Usikkerhetsfaktorer som inflasjon, økt arbeidsledighet og økte saksbehandlingsoppgaver forøvrig kan endre resultatet

Det skal videre nevnes at en økning i bemanningen også vil gi andre fordeler, slik som lavere sykefravær, bedre kvalitet på vedtak og mer personlig oppfølging, og det anslås at total innsparing frem mot 2027 vil dekke inn hele kostnadsøkningen og mer enn det. I tillegg vil det gi mange positive synergier og ringvirkninger for både næringslivet og ellers i kommunen.

Kultur

Halden har et lovende potensial for sosial og økonomisk verdiskaping gjennom kunst og kultur, men dette krever en målrettet innsats. En relevant indikator for å vurdere kommunens fremgang mot målene i kommunedelplanen er de netto driftsutgiftene knyttet til kultur.

Gjennom kostratall ser vi utviklingen av netto driftsutgifter per innbygger i nominell verdi for kultur i Halden, Viken, og hele landet. På nasjonalt nivå har det vært en generell økning i utgiftene per innbygger til kultur, bortsett fra i 2020, som ble påvirket av pandemien. I 2021 ser det ut til at utgiftene har normalisert seg. Analyser viser at Halden tidligere lå under gjennomsnittet for både nasjonen og fylket, men fra 2018 til 2020 har det vært en økning i Haldens utgifter, som nå gjør at kommunen ligger rett over fylkessnittet, men fortsatt betydelig under landssnittet.

Det er viktig å merke seg at over nevnte kostratall inkluderer overføringer til andre aktører, som utgjør en betydelig del av kommunens totale driftsutgifter innen kultur. Ved en mer detaljert analyse, spesielt for kulturskole og kunstformidling, for eksempel gjennom Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken, blir det tydelig at de kommunale tjenestene og virkemidlene har en lavere grad av finansiering sammenlignet med både nasjonale og regionale gjennomsnitt. Dette påvirker kommunens kapasitet til å realisere sosial og økonomisk verdiskaping basert på kunst og kultur. Selv om kulturinstitusjonene som mottar midler fra kommunen er verdifulle for Halden, er det nødvendig med tett samarbeid for å maksimere deres innvirkning på lokalsamfunnet. Samtidig utgjør det en utfordring at noen av kommunens pålagte kulturoppdrag fortsatt er betydelig underfinansiert sammenlignet med gjennomsnittet for både Viken og hele Norge.

Samfunnsavdelingen

Avdelingen tilrettelegger for å styrke Haldens attraksjonskraft for arbeidsplasser, innbyggere og besøkende. Det skal samtidig tilrettelegges for at det skapes nye arbeidsplasser i arbeids- og aktivitetslinjen. Samskaping mellom kommune, næringsliv, frivillighet og innbyggere skal på sikt finne bærekraftige måter å drifte kommunale tjenester på.

Avdelingen fortsetter arbeidet med samskapingsarenaer, der det vil være mulig å hente ut effekter. Innenfor disse arenaene har vi blant annet sett på løsninger innen inkludering og vekst i arbeidslivet og frivillig sektors medvirkning i oppgaveløsningen. Som et resultat av en satsning på samskapingsarenaer, og derav kunne utvikle nye forbedrede prosesser for inkludering, sysselsetting, språkopplæring og medvirkning er målet å gjøre alle kommunens tjenesteområder mer effektive og mer robuste i tråd med morgendagens behov. En økonomisk effekt av dette vil ikke nødvendigvis være synlig i avdelingen, men kan være økonomisk gunstig i andre kommunalavdelinger.

Samhandlingen mellom det offentlige, næringslivet, academia og innbyggerne forventes å gi økte arbeidsplasser. Dette vil øke statlige rammeoverføringer i form av skatteinntekter, men også rammetilskudd som følge av en forventet befolkningsvekst.

8.1.3 Utfordring og risiko for økonomiplan og budsjett 2024

NAV

Økende økonomisk usikkerhet har ført til en betydelig byrde for enkeltpersoner og familier. Nav Halden Aremark forventer en markant økning i henvendelser og søknader om økonomisk bistand på grunn av denne usikkerheten i vinteren 2023/2024. Dette vil utfordre kontoret i å tilby nødvendig støtte og veiledning, og det vil kreve ekstra ressurser og bemanning. Nav Halden Aremark må være fleksible og nøye overvåke budsjettet for å møte den økende etterspørselen etter hjelp med økonomiske problemer.

Kultur

Kulturenheten står overfor flere utfordringer som ikke kan løses innenfor det nåværende budsjettet. Disse utfordringene inkluderer, dansesal for kulturskolen, utvidelse av mediasamlingen på biblioteket, etablering av unge kulturarbeidere, bedre transport for den kulturelle skolesekken, og et seniortilbud fra kulturskolen. I tillegg er det behov for investeringer i fysiske fasiliteter for kulturskolen for å styrke kulturlivet og tiltrekke talenter.

8.1.4 Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	167 513	172 546	182 640	181 169	180 869	176 869
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	54 352	55 395	91 292	91 628	88 828	95 628
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	9 359	8 142	8 248	8 113	8 113	8 113
Overføringsutgifter	151 070	117 849	120 324	120 324	120 324	120 324
Finansutgifter	6 621	415	429	429	429	429
Sum Driftsutgifter	388 915	354 348	402 933	401 663	398 563	401 363
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-15 233	-21 381	-22 428	-23 428	-23 128	-23 128
Refusjoner	-32 122	-22 351	-23 296	-23 296	-23 296	-23 296
Overføringsinntekter	-51 034	-32 494	-33 552	-33 552	-33 552	-33 552
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-9 123	0	78	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-107 511	-76 226	-79 198	-80 276	-79 976	-79 976
Sum	281 405	278 122	323 735	321 386	318 586	321 386

8.1.5 Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	278 122	278 122	278 122	278 122
Sum Vedtak forrige periode	9 169	3 895	13 648	13 648
Sum Budsjettendring i år	930	930	930	930
Sum Lønns- og prisvekst	18 238	18 238	18 238	18 238
Konsekvensjustert budsjett	28 337	23 063	32 816	32 816
Konsekvensjustert ramme	306 459	301 185	310 938	310 938
Innsparingstiltak				
Intern ressursrokkering til arbeid med områdeløftet - prosjektmidler	-800	-800	-800	-800
Oppsigelse av avtale med Inspiria - Kunnskap i sentrum i egen regi	-500	-500	-500	-500
Si opp avtalen med Haldenvassdragets kanalselskap	-765	-765	-765	-765
Si opp avtalen med Regionalpark Haldenkanalen	-350	-350	-350	-350

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Sum Innsparingstiltak	-2 415	-2 415	-2 415	-2 415
Nye tiltak				
Gratis trening for barn opp til 18 år	615	615	615	615
Justering av økonomiplanrammer	11 652	17 961	6 934	8 208
Rammejustering 2024 og justering økonomiplan 24-27	-87	-355	-1 881	-355
Rammejustering mellom områder og tilført fra disp.fond	1 115	-1 000	-1 000	3 000
Tiltak for å redusere sosialbidrag	2 000	1 000	1 000	-3 000
Økt behov i sentraladministrasjonen	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Nye tiltak	17 295	20 221	7 668	10 468
Sum Budsjettillokering	2 395	2 395	2 395	2 395
Nye tiltak og realendringer budsjett	17 275	20 201	7 648	10 448
Ramme 2024-2027	323 735	321 386	318 586	321 386

8.1.6 Innsparingstiltak

Intern ressursrokkering til arbeid med områdeløftet - prosjektmidler

I forslag til statsbudsjett 2024 foreslår regjeringen å øke bevilgningene til områdesatsinger til forsterka innsats i områder med høy konsentrasjon av levekårsutfordringer. Områdesatsingen er en del av regjeringens politikk for å utjevne sosial ulikhet og levekårsutfordringer. Halden kommune er invitert til å inngå en 5-årig avtale med staten der staten bidrar med 5 mkr hvert år i 5-års perioden.

Halden kommunen må i dette prosjektet bidra med egne ressurser. Hvor mange og på hvilken måte er ikke avklart ennå, men vi ser på muligheten til å bruke ressurser fra Samfunnsavdelingen inn i prosjektet. På den måten kan inntil 1 årsverk lønnes over prosjektet.

Dette kan igjen medføre behov for omrokkering av arbeidsoppgaver og prioriteringer på avdelingen.

Oppsigelse av avtale med Inspiria - Kunnskap i sentrum i egenregi

Inspiria: Avtalen gjelder bl.a. Kunnskap i sentrum, samarbeidet med AI+, «KoKo» (kompetanse og kommunikasjon), deltakelse for kommunen i ulike Interreg-prosjekt. Avtalen er inngått for 1 år, til medio 2024. Det vil være en mulighet å ikke forlenge avtalen. Midlene kan benyttes til å lønne stilling internt som blir prosjektleder for Kunnskap i sentrum. Det gjør at vi med stor sannsynlighet ikke får gjennomført «KoKo» og deltakelse i interreg-prosjekt i regi av Inspiria, men bør ikke ha noe å si for kvaliteten på Kunnskap i sentrum.

Si opp avtalen med Haldenvassdragets kanalselskap

Haldenvassdragets Kanalselskapet

“Selskapets formål er drift og vedlikehold av selskapets anlegg samt utvikling av Haldenvassdraget og det som står i forbindelse med dette formålet, herunder ivaretagelse av de kulturhistoriske verdier selskapet representerer, og således kunne tilby allmennheten opplevelsesprodukter og berørte

kommuner og fylkeskommuner tjenester/ytelser knyttet til Haldenvassdraget". I senere tid har det vært tatt store løft for å vedlikeholde og utvikle Haldenkanalen og bruken av Haldenvassdraget. Dette har latt seg gjøre ved betydelig støtte fra staten v/Riksantikvaren, fylkeskommunen og kommunene langs Haldenvassdraget.

En oppsigelse av avtalen vil få konsekvenser for selskapets anlegg og utviklingen av vassdraget.

Si opp avtalen med Regionalpark Haldenkanalen

Regionalpark Haldenkanalen.

Avtalen med Regionalpark Haldenkanalen er utløpt. Det gjennomføres nå en evaluering og det utarbeides forslag til ny avtale med kommunene.

Regionalparken arbeider med merkevarebygging, utvikling av opplevelsesnæringen, primærnæringen og stedsutvikling i Aurskog-Høland, Marker, Aremark og Halden kommune. Samarbeidet er viktig og det har vært en positiv utvikling for Halden, bl.a. med Via Ferrata på Brekke. Det er noe usikkerhet rundt hvilke kommuner som deltar videre og om fylket også blir med. Skal avtalen videreføres bør alle kommunene/fylket forplikte seg til videre samarbeid.

8.1.7 Nye tiltak

Gratis trening for barn opp til 18 år

Fra og med 2023 trener barn og unge opp til 18 år gratis også i private anlegg. Dette er vedtatt i kommunestyret, men ble ikke lagt inn i rammen til avdelingen for 2023. Det er noe usikkerhet til hva beløpet blir for 2023, og hva vi skal basere erfaringstallene på for 2024. Beløpet anslås til å være ca. 1 MNOK i året.

Justering av økonomiplanrammer

Teknisk justering av

Rammejustering 2024 og justering økonomiplan 24-27

Teknisk justering

Tiltak for å redusere sosialbidrag

Nav Halden-Aremark kommer dårlig ut på de fleste statistikker, oversikter over utenforskap og sosiale forhold i Østfold. Vi er helt sikre på at satsning på veiledning og oppfølging av enkeltpersoner vil gi økonomisk gevinst og innsparing på bidragsbudsjettet. I tillegg til kan vi forutsette at andre deler av kommunens tjenester som skole/barnehage/barnevern/ også vil få en gevinst.

Dagens budsjettforslag har ikke tatt høyde for bemanningsbehovet den forskriftsfestede u-garantien vil medføre. Foreløpig ivaretas noe av u-garantien av Ung Arena, men på ingen måte fullt ut. Halden kommune oppfyller ikke kravet garantien har til oppfølging med dagens kapasitet.

I forbindelse med budsjettarbeidet i 2022 ble det gjort et omfattende arbeid med å gjennomgå 250 sossalsaker. Målet var å kartlegge det økonomiske potensialet som kan realiseres ved å gi saksbehandlere og rådgiverne i Nav Halen Aremark tid til oppfølging.

I 2023-budsjettet ble det samtidig også vedtatt en reduksjon av til sammen 14 ÅV. I løpet av et halvt år var omtrent hele reduksjonen gjennomført ved naturlig avgang. Prosessen var på ingen måte styrt og tap av kompetanse var helt vilkårlig. Nå (august/september 2023) har kontoret kjent på konsekvensene en stund og medarbeiderne bruker stort sett all tid på å fatte vedtak og sende ut penger uten å gi oppfølging. Når vi vet at det er oppfølging som er nøkkelen til å redusere bidragsposten, eller påse at innbyggeren får rett ytelse, blir potensialet for innsparing stort.

I korte trekk går tiltaket ut på å øke lokalt NAV-kontor med 5 årsverk i 2024, noe som vil reduseres sosialhjelpspostene betraktelig. Mindre i starten av perioden, men mer mot slutten av perioden. Over en 4-årsperiode anslås det at tiltaket som et minimum vil dekke seg selv.

Usikkerhetsfaktorer:

- Inflasjon, rentenivå, mat og energipriser er en stor usikkerhetsfaktor.
- Stor økning i antall saker og utbetalinger bidrar til mindre tid til oppfølging.
- Økt arbeidsledighet.

Målet er at Halden kommune er tilbake på nivå med perioden 2019-2021, dvs ca. 510-520 sosialhjelpsmottakere – Gjennomsnittet i 2023 per august er 624, og antallet antas å øke dersom vi ikke setter inn tiltak.

En økning på fem årsverk forventes også å ha flere gunstige effekter:

- Redusert sykefravær
- Økt kompetanse
- Økt vedtakskvalitet
- Større grad av personlig oppfølging

Det er opplagt at kontoret har potensial ved å effektivisere arbeidsflyten, samhandling internt og eksternt, og på organisering. Men det grunnleggende problemet nå er kompetansen som kontoret har mistet og må bygge opp igjen.

	Kostnader	Kostnadsreduksjoner	Netto
2024	5.000	-3.000	2.000
2025	5.000	-4.000	1.000
2026	4.000	-4.000	0
2027	2.000	-5.000	-3.000

Økt behov i sentraladministrasjonen

Økt behov som svares ut med tiltak

8.1.8 Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Antall besøkende - Ungdomshuset og Rockehuset		0	10 000	13 200	13 200	13 200	13 200
Antall besøkende biblioteket		0	125 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Antall besøkende Brygga kultursal		0	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Antall langtidsmottakere - over 6 mnd med sosialhjelp		0	230	210	210	200	200
Antall sosialhjelpsmottakere under 30 år		0	154	140	130	120	110
Halden kultuskole - antall elevplasser i bruk		0	298	320	320	320	320
KVP deltakere		0	50	55	60	65	70
Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp pr mnd i snitt		0	625	600	575	525	510

8.2 Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst

8.2.1 Beskrivelse av dagens virksomhet

Kommunalavdelingen for undervisning og oppvekst ivaretar oppgaver som er av stor betydning for barn og unges oppvekst i Halden. Avdelingen har et stort spenn av oppgaver og til sammen 20 enhetsledere fra henholdsvis skoler, barnehager, HKK og enhetene knyttet til Familiens hus, rapporterer til kommunalavdelingen. Avdelingen består av direktør og en stab på til sammen seks personer.

8.2.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024

I perioden for økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024 er det forventet en nedgang i barn som mottar tjeneste av sektoren hvert år. Samtidig som en av kommunens viktigste oppgaver er å gi barn og unge trygge og gode oppvekstvilkår vil en slik nedgang i antall barn som skal motta tjeneste gjøre at kommunen får lavere økonomiske rammer. På bakgrunn av dette er det de siste årene sett på hvordan vi kan utvikle tjenestene våre, uten at det vil kreve de store økonomiske kostnadene. Det vil i planperioden videreføres eller settes i gang flere satsninger rettet mot barn og unge.

Bokstart

Bokstart er et samarbeid mellom helsestasjonen, Halden bibliotek, private og kommunale barnehager, med støtte fra Foreningen !les. Forskning viser at så lite som 15 minutters høytlesning pr. dag er nok til å stor betydning for ordforrådet. Gjennom gratis bokgaver og veiledning til foresatte fra de ulike enhetene er målet å stimulere til språkutvikling, bedre leseferdigheter og tidlig og varig leselyst.

For Halden er dette et tiltak som kan sees i sammenheng med mål og tiltak i Kommunedelplan oppvekst om tidlig innsats, og Kommunes satsingsområde barnets 1000 første dager, der Tidlig innsats handler om å skape gode forutsetninger for utvikling og vekst for alle, fra første møtet på helsestasjonen og videre i barnehage og skole. En del av målet er å kunne styrke barnets muligheter innenfor utvikling og læring. Det vil også kunne danne grunnlag for videre arbeid med lesing i Haldenskolen og er i så måte med på å støtte helhet og lange linjer for oppvekstfeltet. Prosjektet favner bredt, på sikt alle Haldens barn som er innom helsestasjonen.

Familietjenesten

Familietjenesten er organisert under Enhet helsestasjon i Familiens hus. Tjenesten er et lavterskeltilbud til alle familier med barn under 20 år som opplever at de strever med små eller store utfordringer i hverdagen innenfor temaer som grensesetting, foreldrekonflikter, dårlig økonomi, vanskelig bosituasjon, psykisk helse og rus.

Tjenesten har også en veilednings- og støttefunksjon overfor ledere og ansatte som arbeider med barn, unge og deres familier. Familietjenesten kan bidra med å komme i kontakt med andre instanser og eventuelt koordinere tjenester og fasilitere samarbeid.

Familietjenesten består i dag av 2 fulle stillinger. Halden kommune har nå fått innvilget tilskudd til kommunalt rusarbeid fra Statsforvalteren i Oslo og Viken, for å styrke og videreutvikle Familietjenesten ved å prøve ut nye metoder, tiltak og støttetilbud gjennom prosjekt «Laget rundt barnet». Familietjenesten har i den forbindelse tilsatt 3 nye stillinger til tjenesten. Midlene innvilges kun for et år av gangen, til og med år 2025 med forbehold om Stortingets bevilgning. Stillingene tilsettes derfor med en varighet på et år av gangen.

Kvalitetsutviklingsarbeid med alle våre barne- og ungdomsskoler

Kommunens barne- og ungdomsskoler har gjennom de siste par årene vært en del av den statlige oppfølgingsordningen. Ordningen retter seg mot skoler/kommuner med lave resultater over tid på sentrale områder i opplæringen (læringsmiljø og læringsutbytte). Halden kommune har gjennom arbeidet hatt fokus på en mer inkluderende praksis for å favne alle elevene inn i et faglig, sosial og kulturelt fellesskap. I det inngår et arbeid med å bedre elevenes grunnleggende ferdigheter, bedre et godt og trygt læringsmiljø og øke elevenes opplevelse av mestring, motivasjon og medvirkning. Arbeidet vil fortsette i årene framover. For å øke kompetansen og kapasiteten på skolene, har det vært satset på kompetanseheving, fagsamlinger, nettverksarbeid, kvalitetsdialoger og lederutvikling.

8.2.3 Utfordring og risiko for økonomiplan og budsjett 2024

Utfordringene er kjent innenfor sektoren og kan kort oppsummeres på følgende måte: Fallende barnetall, nasjonal og lokal endring i demografisk utvikling, strukturer som ikke er tilpasset behov og utvikling i barnetall som gjør at driften blir dyrere enn ønskelig. En må i denne sammenheng også konstatere at mange barn i Halden har behov for ekstra og vedtaksfestet hjelp og oppfølging i barnehage og grunnskole. Også dette har en økonomisk effekt på enhetene og for avdelingen.

I perioden frem til 2030 blir det færre barn i alderen 0-15 år. Selv om utfordringene er kjente så kan de ikke ses bort fra: Skoler som for kort tid siden hadde store utfordringer med å få plass til elevene, opplever nå, bare få år etterpå, at elevtallet har sunket betydelig, og at det skal gå videre ned. Flere skoler har fått sitt elevgrunnlag betydelig redusert de siste årene. Halden kommune har totalt sett en overkapasitet av skoleplasser. Denne overkapasiteten er i dag først og fremst på barneskolen, men vil også bli på ungdomsskolene i løpet av en tiårs periode

I perioden for økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024 er det forventet en nedgang i barn som mottar tjeneste av sektoren hvert år. Samtidig som en av kommunens viktigste oppgaver er å gi barn og unge trygge og gode oppvekstvilkår vil en slik nedgang i antall barn som skal motta tjeneste gjøre at kommunen får lavere økonomiske rammer. Dette gir som oversikten over rammer viser, en nedgang i rammene til undervisning og oppvekst i perioden.

I perioden er det forventet at antall barnehagebarn holder seg relativt likt som i 2023. Det skyldes at de årskullene som i er barnehagealder i perioden er relativt stabile. For skole får vi derimot en nedgang i elevtall hvert år. Tabellen under viser forventet elevtall for skoleårene i innværende budsjettår og skoleårene i planperioden, samt endring for hvert år sammenlignet med skoleåret før.

Skoleår	Elevtall	Endring fra året før
2022/2023	3499	
2023/2024	3464	-35
2024/2025	3335	-129
2025/2026	3235	-100
2026/2027	3150	-85
2027/2028	3085	-65

Tabellen viser at det vil være en endring totalt sett i planperioden på 384 barn. En skal være observante på at prognosene blir usikre jo lenger frem en kommer i tidsperioden.

Med en slik endring i elevtallet vil man kunne gi det samme skoletilbudet som i dag, med bruk av færre ressurser.

Selv om hovedlinja er en betydelig reduksjon i elevgrunnlag for kommunen, så ser en likevel at en skole er inne i en periode med en topp i elevtallet som vil utfordre kapasiteten. Risum har allerede strukket elevkapasiteten og nye lokalteter ble nødvendig, og vil være det i noen år fremover. Andre skoler vil innenfor samme periode både oppleve økninger og nedganger i elevtallet på kortere sikt, men på lengre sikt vil elevtallet synke når en legger prognosene til grunn. Både skolestruktur og skolegrenser vil være viktige retningsgivere for de kommende årene.

KS konsulent har startet på arbeidet med å utrede skolestruktur og endring i skolegrenser. Rapporten vil peke på mulige løsninger, og legges frem til politisk behandling våren 2024.

Skolene har fortsatt utfordringer knyttet til binding av ressurser til individuelle vedtak om spesialundervisning. Tall fra GSI forrige skoleår viste at hele 10,3 % (mot et nasjonalt snitt på 7,8 %) av elevene hadde vedtak om spesialundervisning. Dette betyr at det i gjennomsnitt vurderes at en av ti elevene i våre skoler ikke vil kunne delta innenfor handlingsrommet i ordinær opplæring i hele eller deler av skoledagen. I perioden fremover vil det arbeides for at enda flere elever skal få god ivaretagelse i den ordinære opplæringen med styrkingsressurser på gruppenivå (tilpasset opplæring, tilrettelegging, tidlig innsats og intensiv opplæring).

Innenfor barnehagesektoren er det fortsatt et økende behov etter individuelle tilretteleggingstilskudd for barn med funksjonsnedsettelse. De fleste tiltak som ytes har en betydelig kostnadsramme og er i hovedsak direkte knyttet til tildeling av personressurser. Når det gjelder barn med rett til spesialpedagogisk hjelp i barnehagen ser vi en økning i vedtakstimer per barn. Dette kommer av at det er en økning i barn med større og sammensatte vansker, eksempelvis barn innenfor autismespekteret. Over tid har ressursene til disse rettighetene fått en stadig utøkende økonomisk utfordring knyttet til seg. Vi ser når vi sammenligner med kostragruppen Halden tilhører,

at Halden bruker en del mer per barn som har tiltak. Halden bruker nesten 97 000 kr per barn, mens kostragruppe bruker nesten 62 500 kr. I 2024 vil det jobbes videre med å se på hva som utgjør denne forskjellen.

Selv om det er et sterkt ønske at vår avdeling og våre enheter skal ha handlingsrom til å øke satsningene på forebyggende arbeid, så må vi likevel konstatere at dette handlingsrommet er utfordrende å finne når den økonomiske situasjonen for UO og Halden kommune er så utfordrende som den er i dag. Endringen i barnetallet har ikke påvirket hvilke rammer tjenestene i familiens hus får. Når man opprettholder de samme rammene i disse tjenestene mens barnetallet går ned, kan det ses på som en liten styrking av tjenestene.

Undervisning og oppvekst har det siste 1,5 året jobbet med endringer i økonomirapportering. Det har vært et stort fokus på opplæring av ledere i økonomi og budsjett, og tett oppfølging og dialog med alle våre enhetsledere. Tidligere år har undervisning og oppvekst lagt frem store tiltak på overordnet nivå. I årets økonomiplan og budsjettprosess har vi gjort endringer på hvordan vi jobber i prosessen for å unngå slike tiltak. Endringene innebærer at vi i budsjettprosessen for 2024 har arbeidet med at hver enhet må tilpasse sin drift og budsjett i forhold til forventet elevtall. Ved nedgang i elevtall må driften ved kommunens skoler tilpasse seg det nye elevtallet. Det kan bety færre læretimer for å være på lærenorm, færre miljøarbeidere for å dekke vedtak, færre ansatte i SFO, færre timer til funksjoner, færre timer til ledelse o.l. Selv om man går ned på disse forholdene, opprettholder man det samme tjenestenivået. Det er sammenheng med at når man har færre å gi tjenester til, bruker man færre ressurser for å opprettholde det samme tjenestenivået.

Ved å arbeide med at hver enhet må tilpasse sin drift og budsjett i forhold til forventet elevtall, får vi tilpasset driften der behovet for tilpasninger oppstår i stedet for å måtte ha store tiltak i sektoren. Dette har ført til at undervisning og oppvekst kan legge frem en økonomiplan for 2024-2027 og budsjett for 2024 uten noen overordnede tiltak. Det er viktig å understreke at selv om sektoren i denne økonomiplan- og budsjettprosessen ikke fremlegger overordnede tiltak, så er behovene for økonomiske tilpasninger innarbeidet på hver enkelt enhet som tilpasninger til nye elevtall. Det er forskjell fra enhet til enhet om man har måtte innarbeide tilpasninger i sitt budsjett. Det skyldes at endringen i elevtall ikke påvirker alle enhetene våre.

Budsjettet for 2024 for grunnskole er totalt sett 10 mkr lavere sammenlignet med budsjettet for 2023. Dette utgjør ca. 13 årsverk.

Det er alltid en risiko med nedbemanning, både fordi de lokale aktivitetsnivåene hos enhetene kan endre seg, men det er også en prosessrisiko som må tas i betraktning sammen med en volumrisiko.

Som et utgangspunkt anser vi risikoen som høy. Gjennom en rekke tiltak har vi likevel komme til at risikoen er blitt mindre – følgende tiltak er gjennomført for å redusere risikoen:

5. Langsiktige planlegging og bevisstgjøring av situasjonen med den enkelte enhetsleder.
6. Svært tidlig informasjon til HTV om hvordan utfordringene tenkes løst.

7. Plan for nær månedlig oppfølging av den enkelte enhet fra budsjettstart.
8. Erfaringer fra tidligere nedbemanninger og nedleggelse fra barnehage.

Dette gjør at vi samlet sett mener at risikoen på gjennomføringen av dette er redusert fra høy til moderat.

Etter detaljerte analyser av sektorens budsjetter, herunder alle 20 enheter, så finner vi at det er særdeles begrensede handlingsrom for UO og for enhetslederne under budsjetttrammen som sektoren skal forholde seg til. Budsjettmarginene må vurderes å være svært marginale. Dette betyr at driftsendringer eller annet som medfører behov for økonomiske løsninger i budsjettåret 2024, vanskelig vil kunne finnes dekning for, med mindre en får tilførsler/at det tilkommer ekstraordinære inntekter. Risikoen for generelt merforbruk må derfor vurderes å ha en høy risiko.

Nedgangen i barnetallet gir som oversikten over rammer viser, en nedgang i rammene til undervisning og oppvekst i perioden. Når det gjelder årene 2025-2027 er det et ønske å jobbe på samme måte i disse årene som det er gjort i 2024. Det betyr at nedgangen i rammene vil oppnås med tre forhold:

6. Tilpasse driften til det nye barnetallet.
7. Skolestruktur rapport som legges frem våren 2024. Det er forventet at dette arbeidet vil gi noe økonomisk effekt.
8. Lavere satser for tilskudd til private barnehager etter nedleggelse av to kommunale barnehager.

På bakgrunn av dette legges det ikke frem noen overordnede tiltak for hverken budsjett 2024 eller økonomiplan 2024-2027. Nedgangen i rammer vil øke utover i planperioden, det betyr at det er en større risiko knyttet til gjennomføringen av nedgangen i rammene jo lenger ut i planperioden man kommer.

8.2.4 Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	563 802	546 164	572 235	572 235	572 235	572 235
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	74 609	42 372	78 231	70 664	53 012	28 770
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	224 403	232 839	226 296	225 494	225 494	225 494
Overføringsutgifter	18 199	21 995	23 303	23 303	23 303	23 303
Finansutgifter	5 505	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	886 518	843 371	900 065	891 697	874 045	849 803
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-24 205	-28 922	-28 942	-28 942	-28 942	-28 942
Refusjoner	-66 031	-37 908	-39 897	-39 897	-39 897	-39 897

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Overføringsinntekter	-29 345	-9 752	-10 038	-10 038	-10 038	-10 038
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-3 839	-1 738	-1 738	-1 738	-1 738	-1 738
Sum Driftsinntekter	-123 420	-78 320	-80 616	-80 616	-80 616	-80 616
Sum	763 097	765 051	819 449	811 080	793 428	769 186

8.2.5 Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	765 051	765 051	765 051	765 051
Sum Vedtak forrige periode	3 785	29 090	54 463	54 463
Sum Budsjettendring i år	1 699	1 699	1 699	1 699
Sum Lønns- og prisvekst	45 297	45 297	45 297	45 297
Konsekvensjustert budsjett	50 780	76 085	101 458	101 458
Konsekvensjustert ramme	815 831	841 136	866 509	866 509
Innsparingstiltak				
Justering av økonomiplanrammer	118	-25 187	-50 560	-50 560
Sum Innsparingstiltak	118	-25 187	-50 560	-50 560
Nye tiltak				
Nye behov gitt i statsbudsjett for 2024 med helårseffekt i 2025	8 500	5 100	0	0
Rammejustering som følge av prognosearbeid 2023	-5 000	0	0	0
Sum Nye tiltak	3 500	5 100	0	0
Sum Budsjettallokering	0	-9 969	-22 521	-46 763
Nye tiltak og realendringer budsjett	3 618	-30 056	-73 081	-97 323
Ramme 2024-2027	819 449	811 080	793 428	769 186

8.2.6 Aktivitet (Nøkkeltall)

Barnehage

Indikatornavn	Indikator	Resultat	Anslag	Planlagt	Planlagt	Planlagt	Planlagt
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Andel barn som får spesialpedagogisk hjelp i bhg		3,7 %	2,3 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Andel barn som går i barnehage og mottar tilretteleggingstilskudd		0,0 %	2,8 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Antall barn per pedagog		13,0	13,4	14,0	14,0	14,0	14,0
Antall barn per årsverk		5,8	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Score i foreldreundersøkelsen (tilfredshet)		4,7	4,6	4,7	4,7	4,7	4,7
Andel godkjente helsefremmende kommunale barnehager		83,3 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel saker meldt til drøftingsteam før vedtak		0,0 %	44,8 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %

Skole

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Mobbing 7. trinn		16,4 %	16,4 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Mobbing 10. trinn		11,2 %	11,2 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Andel elever med spesialundervisning		10,3 %	10,3 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %
Overgang fra grunnskole til videregående skole		98,2 %	98,2 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Motivasjon (fra Elevundersøkelsen)		3,3	3,3	4,0	4,0	4,0	4,0
Antall saker der PPT bistår med systemrettet arbeid		15,0	9,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Saker Læringsmiljøteam		19,0	38,0	40,0	40,0	40,0	40,0

Barnevern

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel undersøkelser innenfor frist		83,4 %	79,9 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel barn med tiltak som har tiltaksplan		83,4 %	87,2 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel barn under omsorg med omsorgsplan		100,0 %	97,9 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fosterbarn som kommunen har tilsynsansvar for (under 18 år) som har fått tilsynsbesøk oppfylt		89,4 %	79,9 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk		21,1	17,9	17,0	17,0	17,0	17,0

Helsestasjon

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel barselbesøk av jordmor innen 4 dager etter utskrivelse fra sykehus		64,0 %	60,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel hjemmebesøk av helseyskepleier før barnet er 10 dager		57,0 %	71,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd.		85,0 %	17,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd.		93,0 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

8.3 Kommunalavdeling Helse og mestring

8.3.1 Beskrivelse av dagens virksomhet

Helse og mestring gir tjenester og tilbud til innbyggere i alle aldersgrupper. Tjenestene er mange og varierte, og dekker forebyggende tjenester, lavterskeltilbud og mer avansert medisinsk bistand til innbyggere med ulike brukerbehov som oppstår med bakgrunn i sykdom eller funksjonsnedsettelse.

Tjenestene utføres innenfor institusjoner, omsorgsboliger og bofellesskap med døgnbemanning, ambulerende tjenester innen hjemmesykepleie, praktisk bistand, miljøarbeid og rus og psykisk helse, boligforvaltning, industriell matproduksjon, fengselshelsetjeneste og hjelpemiddellager.

8.3.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024

Kommunalavdeling Helse og Mestring har hatt et særdeles utfordrende økonomisk år i 2023. Det har vært en svært vanskelig budsjettprosess og behovet for økonomiske tiltak har vært stort. Det samme har behovet vært for å skape prosesser som vil kunne gjøre at avdelingen får mer ut av sine budsjett midler, både for 2024 og for resten av planperioden. Arbeidet er på ingen måte slutt, og selv om det vil bli gjennomført en tjenestegjennomgang, så må også kommunalavdelingens eget arbeid, fortsette i perioden som kommer.

Selv om avdelingen befinner seg i en svært vanskelig økonomisk situasjon, så er det likevel viktig at en fortsetter arbeidet med å levere gode og framtidsrettede tjenester. Det betyr at en både skal skape så gode tjenester som mulig ut av de ressursene en har til rådighet, samtidig som en er nødt til arbeidet målrettet med å tilpasse tjenestene for framtida.

Selv om vi legger til grunn at flere innbyggere vil ha behov for tjenestene som kommunalavdelingen leverer, så er det samtidig en nødvendighet at en arbeider inn økonomiske tiltak for driften i 2024 og videre inn i planperioden. Det er rett og slett nødvendig at tjenestene blir mer økonomisk bærekraftig i perioden fremover.

Som tidligere vil det være stort behov for å arbeide videre med forenkling, fornying og forbedring av tjenestene, men også med kompetanse, organisasjon, ledelse og gode prosesser

De store økonomiske utfordringene gjennom budsjett- og økonomiplanprosessen har gjort at en har måtte gjennomføre svært stramme prioriteringer. Dette betyr også at det vært et svært avgrenset rom for nye satsninger eller andre ønskede utvidelser. Det er bare i unntakstilfeller funnet rom for satsninger, og nærmest bare i tilfeller hvor det har vært vurdert nødvendig for å oppfylle lovkrav, eller fordi en ser at det kan effektivisere drift, slik at det kan skapes økonomiske handlingsrom.

Fag- og kvalitetsutvikling

De ansatte er kommunens viktigste ressurs. Ved å etablere gode fagmiljøer med mulighet for utvikling og innovasjon øker sjansen for å tiltrekke og beholde gode fagfolk. Ved å stimulere til fagutvikling, videreutdanning og kompetansehevede aktiviteter øker kvaliteten på de tjenestene kommunen yter overfor befolkningen. Fag- og kvalitetsforum bidrar til at kommunalavdelingens overordnede arbeid med å utvikle kvalitet og kompetanse blir planlagt og gjennomført. Herunder strategiske kompetanseplaner som gir en langsiktig og strategisk planlegging og sikrer medarbeidere med nødvendig kompetanse for å nå definerte mål, samt tiltak for å sikre riktig og nødvendig bemanning. Tilskuddsmidler er sentralt for å utvikle bærekraftige og gode helsetjenester.

Kommunen har etablert ulike samarbeid mellom kommunen, Statsforvalteren, KS, USHT, sykehuset og høgskolen som har som mål å styrke kompetansen til kommunens ansatte, forbedre tjenestekvaliteten, og adressere spesifikke behov og utfordringer i regionen.

Rekruttere og beholde

Noen yrkesgrupper er en knapphetsressurs og det er utarbeidet egne strategier for å rekruttere og beholde disse yrkesgruppene. Dette arbeidet videreføres, da kommunen er helt avhengig av dyktige fagpersoner i alle ledd av tjenesten. Høy turnover koster kommunen dyrt og en god introduksjon til arbeidsstedet gir 65-70 % høyere sannsynlighet for at den ansatte fortsatt står i stillingen etter 3 år. Kommunalavdelingen har innført mentorordning for nyansatte som bidrar til å rekruttere, utvikle og beholde helsepersonell. For å møte dagens og fremtidens utfordringer har kommunen allerede iverksatt prosjekter som Heltid og Tørn. Oppgavedeling er en av flere løsninger på de fremtidige bemanningsutfordringene i helsesektoren.

Innovasjon og Digitalisering

Helse og mestring fortsetter sin satsning på innovasjon og digitalisering. Fokus er på hvordan mulighetene, som ny teknologi gir oss, kan benyttes. Ansatte trenger tilstrekkelig kompetanse, informasjon og praktisk opplæring for å kunne utnytte mulighetene fullt ut. Dette fordrer en tverrfaglig satsning i årene som kommer gjennom nettverksgrupper og opplæring, og tett samarbeid mellom helse og mestring og støttefunksjoner. Kompetanse på lovverk og etikk, metoder for kartlegging av brukerbehov og eksempler på teknologiske løsninger som allerede er i bruk i andre kommuner, samt helt nye løsninger vil være i fokus.

Helse og mestring sin visjon er «**Sammen om et godt liv** – tjenester basert på faglighet og brukermedvirkning, som ivaretar trygghet, verdighet og mestring».

8.3.3 Utfordring og risiko for økonomiplan og budsjett 2024

Kommunalavdeling for Helse og Mestring har identifisert noen utfordringer og risikoer for budsjett og planperioden. Det er i denne sammenhengen to dimensjoner som må tas i betraktning, og som langt på vei bidrar til å kategorisere disse risikoene: Generelle samfunnstrekk, og deretter; den konkrete økonomiske situasjonen som kommunalavdeling Helse og mestring befinner seg i på

nåværende tidspunktet. Noen av disse utfordringene og risikoene vil også befinne seg i skjæringspunkt mot hverandre, eller være tett sammenvevd med hverandre.

Demografiskiftet - Befolkningssammensetningen vil i årene framover endre karakter. Samfunnet får flere eldre og flere som lever lenger, i kombinasjon med mindre fødselskull. Det vil bli en akselererende vekst i behovet for helse- og omsorgstjenester, samtidig som mindre fødselskull innebærer færre i yrkesaktiv alder. Det er forventet at tilgangen på arbeidskraft vil reduseres i årene som kommer. Kravet til tjenesteutvikling, det vil si utvikling av nye tilbud som kan løse framtidens behov i samarbeid med innbyggere og ansatte blir stadig viktigere.

Folkehelse - Samtidig med at befolkningssammensetningen endrer karakter, pågår det også en endring i befolkningens helsetilstand. Det blir stadig flere tjenestemottakere med sammensatte behov. Mange av disse er unge og trenger tjenester store deler av livet. Selv om det forventes at flere eldre vil ha bedre helse, vil også mange være syke og ha behov for helsetjenester. Demens og psykisk helse- og rusproblematikk antas å bli en økende utfordring. Folkehelseoversikten for Halden er godt kjent, og viser at det finnes til dels store utfordringer

Kompetanse - En bærekraftig helse- og omsorgstjeneste forutsetter nytenkning, bruk av ny teknologi, effektive arbeidsmåter og tilgang på tilstrekkelig kompetanse. Med demografiskiftet blir det enda viktigere å ha søkelyset på tjenesteutvikling, tverrfaglig samarbeid og oppgavedeling.

Rekruttere og beholde - Rekruttering av arbeidskraft og fagutdannet helsepersonell er en av de viktigste utfordringene som følge av befolkningsutviklingen. Det er behov for omstilling i helse- og omsorgssektoren, som gir mer helsetjenester for lik ressursbruk. Utviklingen krever langsiktige strategier og konkrete tiltak for å rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere til helse- og omsorgstjenestene i Halden.

Deltidskultur - Helse- og omsorgssektoren er fremdeles preget av en deltidskultur, og må dreie til en heltidskultur for å imøtekomme morgendagens tjeneste-, kompetanse- og bemanningskrav.

Digitalisering og bruk av velferdsteknologi - Økning av befolkningens digitale helsekompetanse er et element i arbeidet med egenmestring for innbyggerne.

Endringer i spesialisthelsetjenesten - Raske behandlingsforløp og omlegging til dagbehandling i spesialisthelsetjenesten endrer kommunens oppgaver og pasientflyt for å møte behovene til innbyggerne. Endring i demografien med flere skrøpelige eldre utfordrer parter i samhandlingen rundt pasienten. Sektoren har utfordringer knyttet til utskrivningsklare pasienter som må oppholde seg på sykehuset lengre enn nødvendig (overliggere).

Helhetlig pasientforløp i hjemmet og reduksjon av tjenestevolum - På bakgrunn av nasjonale føringer og endringer i spesialisthelsetjenesten med kortere liggetid, må også kommunale helsetjenester endre seg. Det er nødvendig å forsterke tiltak som sikrer at flest mulig kan bo hjemme og motta nødvendige tjenester i eget hjem. Sektoren vil jobbe med gode og helhetlige pasientforløp i

hjemmet og tett samarbeid med fastleger, slik at de fleste pasienter ivaretas hjemme etter endt opphold i spesialisthelsetjenesten.

Økonomi - utfordringer knyttet til demografiske endringer og mangel på helsepersonell kan utfordre den eksisterende økonomiske rammen til sektoren, samt den samlede rammen til Halden totalt sett. Sektoren opplever utfordringer med å tilpasse seg de økonomiske rammene. Det er risiko for at prosessene med innsparingstiltakene vil ta lenger tid enn ønsket og samtidig som noen prosesser iverksettes så må nye prosesser planlegges. Forsvarlige prosesser må skapes og både ansatte og brukeres rettigheter og perspektiver må ivaretas. Helse og omsorgstjenestene skal til enhver tid være forsvarlige, og dette betinger gode vurderinger og langsiktig arbeid – risikovurderinger må følge arbeidet tett.

Det er også nødvendig å redusere tjenestevolum for å tilpasse den økonomiske rammen. Dette kan oppleves som vanskelig og utfordrende sett i sammenheng med de demografiske endringene som trolig vil prege sektoren i lang tid fremover. For å møte morgendagens utfordringer bør det i tillegg investeres i tidsriktige, sykehjem, og innføre digitaliseringstiltak som bruk av velferdsteknologi og selvbetjeningsløsninger for innbyggerne. Investeringer er nødvendige og samtidig er det alltid knyttet risiko og kostnader til slike prosesser. Å skape morgendagens løsninger i dag, vil utfordre hele kommunesektoren sterkt.

8.3.4 Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	875 014	804 334	867 096	839 734	840 034	840 034
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	173 042	98 276	153 581	144 205	150 584	174 326
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	85 564	94 499	96 631	96 631	96 631	96 631
Overføringsutgifter	34 103	23 752	25 170	25 170	25 170	25 170
Finansutgifter	7 068	3	4	4	4	4
Sum Driftsutgifter	1 174 791	1 020 865	1 142 481	1 105 743	1 112 422	1 136 164
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-92 201	-93 460	-97 721	-97 721	-97 721	-97 721
Refusjoner	-293 656	-168 867	-178 797	-178 797	-178 797	-178 797
Overføringsinntekter	-47 393	-19 928	-20 258	-20 258	-20 258	-20 258
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-10 471	-251	-251	-251	-251	-251
Sum Driftsinntekter	-443 720	-282 506	-297 027	-297 027	-297 027	-297 027
Sum	731 071	738 359	845 453	808 716	815 395	839 137

8.3.5 Rammeoversikt

beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	738 359	738 359	738 359	738 359
Sum Vedtak forrige periode	-10 842	13 465	34 339	34 339
Sum Budsjettendring i år	5 350	5 350	5 350	5 350
Sum Lønns- og prisvekst	39 871	39 871	39 871	39 871
Konsekvensjustert budsjett	34 379	58 686	79 560	79 560
Konsekvensjustert ramme	772 737	797 045	817 919	817 919
Innsparingstiltak				
Justering av økonomiplanrammer	-1 214	-25 522	-46 396	-46 396
Sum Innsparingstiltak	-1 214	-25 522	-46 396	-46 396
Nye tiltak				
Avvikling av ordningen med ferietilskudd for personer med utviklingshemming	-400	-400	-400	-400
Betaling fysioterapi	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
e-Lås, Digitale kjørelister og effektivisering hjemmebaserte tjenester	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Omlegging av avdeling E Solheim senter	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
Oppfølgingsbolig for psykisk helse	-700	-700	-700	-700
Opprette bakvaksordning ved legevakten for Aremark og Halden i henhold til akuttmedisinforskriften	4 300	4 300	4 300	4 300
Rammejustering som følge av prognosearbeid for 2023	37 421	1 800	2 000	2 000
Reduksjon årsverk Forvaltningsenheten	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Samdriftsfordeler legetjenester	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Strukturelle endringer Bo - og miljøarbeidertjenesten	-2 890	-2 890	-2 890	-2 890
Støttekontakter økt timepris og inkludering av utlegg og kjøring	50	50	50	50
Team for innovasjon og digitalisering – effektivisere 5%	-600	-600	-600	-600
Økt behov helse og mestring	46 302	18 940	18 740	18 740
Sum Nye tiltak	62 983	0	0	0
Sum Budsjettallokering	10 947	37 193	43 872	67 614
Nye tiltak og realendringer budsjett	72 716	11 671	-2 524	21 218
Ramme 2024-2027	845 453	808 716	815 395	839 137

8.3.7 Nye tiltak

Avvikling av ordningen med ferietilskudd for personer med utviklingshemming

Bakgrunn:

Mulighet for å søke ferietilskudd for personer med utviklingshemming ble endelig behandlet i Kommunestyret februar 2021 og vedtaket ble som følger:

«Ferietilbud for utviklingshemmede.

Utviklingshemmede som bor i egen bolig og får kommunal bistand har i dag ikke mulighet til å reise på fritidsreiser med overnatting utenfor kommunen med kommunal bistand. Dette fører til at flere ikke får mulighet til å overnatte utenfor eget hjem».

Det er i budsjett 2023 satt av 400 000 kroner til ordningen og ordningen administreres av Forvaltningsenheten Helse og mestring. Erfaringen gjennom de årene som ordningen har vært tilgjengelig for målgruppen er at det mottas svært få søknader om ferietilskudd.

Gjennomføring:

Ordningen med ferietilskudd avvikles og innarbeides ikke i budsjett 2024

Konsekvenser:

Personer med utviklingshemming i Halden kommune mister mulighetene til å søke Forvaltningsenheten om mulighet for tilskudd til ferieturer. Det vurderes at konsekvensene ikke blir store, da det er svært få personer som søker denne ordningen årlig.

Betaling fysioterapi

Bakgrunn:

Fra 01.01. 2024 foreslås det å innføre egenandel på kommunal fysioterapi i hjemmet og for deltakelse på gruppetrening.

Gjennomføring:

Det vil bli fakturert for egenandel inntil grensen for frikort er nådd.

Egenandelen er fastsatt i egen takstforskrift av staten. Se HELFO for mer informasjon <https://www.helfo.no/regelverk/egenandeler-for-helsetjenester>

Se også takstforskrift av staten <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2023-06-26-1128>

Konsekvenser:

7. Helfo refusjon er en viktig del av den statlige finansieringen av mange helsetjenester.
8. Det er et egenandelstak på helsetjenester på kr 3040 pr år (2023) for å begrense den økonomiske belastningen for pasientene.
9. Pasienter som har betalt egenandeler for helsetjenester opp til egenandelstaket slipper å betale egenandeler resten av kalenderåret.

e-Lås, Digitale kjørelister og effektivisering hjemmebaserte tjenester

Bakgrunn:

Økt bruk av trygge og digitale løsninger er et viktig mål i våre strategier for fremtidens helsetjenester. Satsningen er relatert til Strategi 1: Det digitale førstevalget og følgende mål i helse, omsorg og mestringsplan:

Mål 4: Innovative og digitale løsninger skal være en integrert del av helse - og omsorgstjenestene, strategi: Økt bruk av trygge digitale løsninger.

Mål 7: God ressursutnyttelse og bærekraftig tjenesteproduksjon.

Det arbeides aktivt med gevinstkartlegging i forkant av at ny teknologi fases inn.

Gjennomføring:

Digital nøkkelhåndtering e-lås

Vi ønsker å innføre e-lås i hjemmesykepleien i 2024 og det er lagt inn behov for investeringsmidler til tiltaket. Digital nøkkelhåndtering medfører at hjemmesykepleien har digital tilgang til de boligene de skal besøke, uten å bruke fysiske nøkler. Det forenkler og effektiviserer arbeidet ved å ikke måtte innom basen for å hente nøkler, og det gir økt trygghet ved at kun pleier som skal til den aktuelle boligen har tilgang.

Digital kjørliste

Det er lagt inn behov for investeringsmidler for innføring av nytt system for digitale kjørelister. Dette optimaliserer vaktene/arbeidslistene og frigjør ansatte. Dette systemet sparer mye planleggingstid for arbeidslisteleggere og sikrer kvaliteten i tjenestene. Dette håndterer arbeidslister hos ansatte ved sykdom, som reduserer bruken av vikarer.

Elektronisk medisineringsstøtte

Innfasing av elektronisk medisineringsstøtte startet mai 2022 og vil videreføres inn i driftsår 2024

Ressursbemanning på Vaterland

Ressursbemanningen på Vaterland tilrettelagte boliger beholdes. Dette reduserer variable lønn/kostnader.

Rekrutteringsstillinger som sykepleier i hjemmesykepleien

Det er opprettet 4 stk. rekrutteringsstillinger som sykepleier i hjemmesykepleien. Dette reduserer og evt. eliminerer behov for vikarbyrå i 2024 og reduserer også variable lønn/kostnader.

Konsekvenser:

Økt bruk av digitale løsninger i hjemmebaserte tjenester. Det vil kreve mye fra ledere i tjenesten og team for innovasjon og digitalisering å innføre disse løsningene i løpet av 2024 og vil kreve ressurser til trygg innfasing, opplæring og oppfølging.

Omlegging av avdeling E Solheim senter

Bakgrunn:

8. Avdeling E på Solheim senter ble opprettet som en adferdsavdeling 2021.
9. Avdelingen fungerer ikke helt etter målsetningen.

Grunner:

9. De fysiske rammene er ikke gunstige. Dette tiltros for flere runder med investeringer for å utbedre rammene.
10. Pasientsammensetningen er ikke etter målsetningen. Pasienter flytter ikke ut når behovet for forsterkning grunnet atferd avtar.
11. Økonomisk lite bærekraftig å drifte en avdeling på seks plasser så isolert som dagens adferdsavdeling.
12. Ressursutnyttelsen er utfordrende da det er vanskelig å bruke ressurser på tvers da den ligger veldig isolert.
13. Avdelingen bruker blant annet 1,97 årsverk nattstilling mot 0,98 årsverk i de andre avdelingene ved Solheim senter.

Gjennomføring:

På bakgrunn av nevnte momenter, er det ønskelig å gjøre endringer av avdelingen som kan bidra til at man i fremtiden kan møte pasienter med adferdsproblematikk på en mer bærekraftig måte.

Vi må i fremtiden øke antall sykehjemsplasser, og med bakgrunn i utfordringsbildet vi ser i eldreomsorgen, vil det være en god strategisk tanke å øke antall plasser for pasienter med adferdsavvik og skape fysiske rammer som gir et godt bomiljø og ansatte gode arbeidsforhold.

Solheim senter avdeling E er per dags dato ikke gunstig med hensyn til dette formålet. Det er av den grunn ønskelig at man ruster opp avdelingen, slik at den kan være en avdeling som kan håndtere pasienter med ulik og utfordrende adferdsproblematikk i fremtiden.

Det er også ønskelig å utvide avdelingen med to plasser slik at 1) antall sykehjemsplasser øker. 2) at man kan benytte personellet mer effektivt.

For å kunne «ruste opp» avdeling E må man for en periode nedlegge avdelingen og flytte eksisterende pasienter til et annet sykehjem. Det er 6 pasienter som pdd da må få sitt tilbud et annet sted.

Bergheim bo- og aktivitetssenter er en mulig midlertidig løsning.

På Bergheim bo- og aktivitetssenter er det ett besøksrom per avdeling.

Disse blir i dag brukt for å løse beredskapsbehovet som oppstår når det er fullt på alle våre institusjoner.

Ved å gjøre disse fire rommene om til faste plasser med langtidsopphold, vil det økes med fire faste plasser på BBA.

Dette er ikke plasser som er ideelle for pasienter som pdd bor ved Solheim senter avdeling E.

Ved å flytte fire pasienter fra avdeling 1A ved BBA til nåværende beredskaps rom, vil avdeling IA ved BBA utvikles gradvis til en atferds avdeling ved at 4 pasienter overføres fra avdeling E Solheim senter til BBA 1A.

To pasienter fra avdeling E må flyttes til andre plasser som må holdes av til dette formål når de blir ledig.

Konsekvenser:

- Reduksjon av sykehjemsplasser (2 plasser)
- Uteområder må opparbeides for brukere med atferdsproblematikk ved BBA
- Besøksrommene er ikke gode nok til vanlige rom- må investeres i oppussing
- Mister tilbud om besøksrom for pårørende ved BBA
- Mister muligheten til å drive Beredskap ved BBA som har vært en meget viktig og godt brukt tjeneste
- Allokterer mindre penger på storbruker.

Oppfølgingsbolig for psykisk helse

Bakgrunn:

Innsparing av 75% stilling i forbindelse med en ansatt som slutter.

Gjennomføring:

Dette er en 100% stilling, men på grunn av helg, vil denne stillingen ikke gi full effekt. Dette vil bety at det på dagtid vil være 2 ansatte på jobb, i tillegg til avdelingsleder.

Konsekvenser:

Ansatte vil kun ha kapasitet til å ivareta de som bor i oppfølgingsboligen, Konglelundveien 6. Beboere i Konglelundveien 10,12 og 13 vil måtte få bistand fra andre tjenester. Medisinutlevering, hjemmehjelp og praktisk bistand, vil måtte løses gjennom ordinære tjenester i kommunen. Hjemmesykepleien, uteteam er eksempler på tjenester som ville måtte yte flere tjenester for beboere i Konglelundveien, men som bor utenfor basen.

Opprette bakvaksordning ved legevakten for Aremark og Halden i henhold til akuttmedisinforskriften

Bakgrunn:

I henhold til Akuttmedisinforskriftens § 6 skal legevakslege kunne foreta **sykebesøk og i akutte situasjoner rykke ut når dette er nødvendig**. Med bare én lege på vakt er det imidlertid vanskelig for legen å forlate legevakten, selv om legen vurderer at sykebesøk er nødvendig eller best for å sikre pasienten forsvarlig helsehjelp. I de situasjoner hvor legevakslegen likevel finner å kunne rykke ut, er legevakten uten lege. Dette kan føre til alvorlige situasjoner med fare for helse og liv til innbyggerne i Aremark og Halden.

Vaktordningen fungerer i dag i den forstand at det alltid er én lege på vakt, men oppfyller ikke akuttmedisinforskriftens kvalitetskrav som blant annet forutsetter en fungerende bakvaksordning og større mulighet for at lege rykker ut fra legevakten ved behov enn tilfellet er i dag. Dette meldte Halden kommune som kjent fra om til Statsforvalteren i februar 2022. På grunn av manglende midler har legevakten ennå ikke en tilfredsstillende bakvaksordning i henhold til Akuttmedisinforskriften.

Gjennomføring:

Bakvaksordning opprettes som hjemmevakt med utrykningsplikt når legevakslege må rykke ut og/eller det er alvorlige kapasitetsutfordringer på legevakten.

Det er legevakslegene som inngår i bakvaksordningen.

Bakvaksordning opprettes etter drøftinger og i samarbeid med tillitsvalgte.

Konsekvenser:

Legevakten for Halden og Aremark tilfredsstiller kravene om forsvarlig bakvaksordning og utrykningsplikt i Akuttmedisinforskriften. Dette sikrer at lege er tilgjengelig og reduserer faren for alvorlige situasjoner med fare for liv og helse oppstår.

Økt vaktbelastning på en allerede presset legetjeneste.

Økonomisk effekt:

Fullverdig bakvaksordning med utrykningsmulighet (legevaktsbil):

Fullverdig bakvaksordning	Pr. år	
Kompensasjon lege inkl utrykning	2.630.000*	Se beregning ovenfor

1,6 årsverk sykepleiere (v/utrykning)	1.372.000	1,6 årsverk sykepleier, trenger kun å styrke kveld 7 dager pr uke
Driftsutgifter legevaktsbil	100.000	
Leasing legevaktsbil	200.000	
Sum	4.302.000	

*Kompensasjon er basert på SFS 2305 (avtale KS/Legeforeningen). På grunn av krav til responstid og utrykningsplikt må kompensasjon forhandles lokalt, og kostnaden kan bli høyere.

Timesats er kr 1344 pr time, det er estimert 3 utrykninger pr uke med 3 timers varighet pr utrykning. Kompensasjon må reforhandles lokalt, og kan bli høyere.

Reduksjon årsverk Forvaltningsenheten

Bakgrunn:

Forvaltningsenheten har vedtaksmyndighet på tjenester etter helse og omsorgstjeneste lovgivningen.

Forvaltningsenheten er delt i to team Fagteam og Bolig team.

Det er foreslått reduksjon i saksbehandler ressurs med en 100% stilling i Fagteamet tilsvarende 1 000 000 kroner.

Gjennomføring:

I dag gjennomføres det saksbehandling ute på de ulike enhetene i helse og mestring, men hovedvekten av saksbehandling gjøres i fagteamet i Forvaltningsenheten. Det foreslås å legge saksbehandling som i dag gjøres ute på de ulike enheter som rus/ psykisk helsearbeid, bo og miljøarbeidertjenesten til Forvaltningsenheten uten overføring av midlere fra aktuelle berørte enheter.

Konsekvenser:

Dette medfører at Forvaltningsenheten må ha en tjeneste og oppgavegjennomgang. Man ser at dette vil få konsekvenser for møtevirksomhet, samarbeidsmøter internt og eksternt, koordinatoroppdrag vil måtte avsluttes/ overføres til andre enheter til fordel for saksbehandling.

Samdriftsfordeler legetjenester

Bakgrunn:

Det er behov for en omfordeling av ressurser og en ytterligere optimalisering av samdriftsfordeler på tvers av legetjenestene for å tilfredsstille krav om forsvarlig bakvaksordning og utrykningsplikt på Legevakten for Halden og Aremark i henhold til Akuttmedisinforskriften. Økte samdriftsfordeler gjelder både reduksjon i utgifter og inntektsoptimalisering.

Gjennomføring:

Tiltaket gjennomføres etter drøftinger og i samarbeid med tillitsvalgte.

Konsekvenser:

- Gjennomgang og omfordeling av ressurser til der behovet er størst (mest akutt)
- Sikrer at lege ved legevakten er tilgjengelig der det er akutt behov, og vil redusere sannsynligheten for at alvorlige situasjoner med fare for liv og helse oppstår.
- Omfordeling og ytterligere samdrift av legetjenestene vil redusere/svekke kapasiteten i andre legetjenester.
- Økt belastning på en allerede belastet legetjeneste.

Strukturelle endringer Bo - og miljøarbeidertjenesten

Bakgrunn:

Enheten har fått i oppdrag å redusere budsjettet med 5% for driftsåret 2024. For å møte dette har enheten sett på alternative tiltak, og det er vurdert at det ikke er mulig å redusere ytterligere i drift på de fleste tjenestestedene. Det er de siste årene redusert så mye at det nå ikke er forsvarlig med ytterligere nedbemanning i boligdelen. Det er ikke mulig å legge ned brukernes hjem, og brukerne kan ikke være uten bistand. Enheten har dermed sett seg nødt til å se på hvilke oppgaver man har som ikke er lovpålagte tjenester, i tillegg til inntektsoptimalisering.

Gjennomføring:

- **Inntektsoptimalisering ved Arbeids- og aktivitetssenteret**
 - Julegaver alle ansatte fra kommunedirektør kjøpes av Arbeids- og aktivitetssenteret kr 160.000, -
 - Arrangere messer for å øke salg av produserte varer kr: 40.000, -
 - Ha «stand» på ulike arrangementer kommunen har for å øke salg kr: 10.000,-
 - Øke produksjon og salg av ved kr: 150.000, -
 - Betaling for transport til – fra hjemmet som er tilnærmet lik nabokommuner (Sarpsborg tar 1.300, - pr mnd, Halden øker til 1.100, - pr mnd) kr: 180.000, -
 - Enkeltbruker som har egen bil kjøres av personalet i bolig og ikke taxi kr: 100.000, -

Tiltakene vil tilføre inntekter tilsvarende kr: 640.000, -

- **Tiltak øvrige avdelinger (boligdelen i enheten)**
 - Nedskalering/avvikling av tjenestesteder hvis bruke faller fra eller ønsker flytte til andre botilbud – estimert til kr: -2.000.000,-

- Etter omorganisering i ledergruppen er det nå mer stedlig ledelse. Dette vil kunne gi effekt på sykefravær – estimert til kr: -250.000,-

Totalt gir disse tiltakene med helårseffekt reduksjon på kr: 2.890.000, - for enheten.

Konsekvenser:

Økning av brukerbetaling til transport ligger fortsatt under pris i sammenlignbare kommuner, og må opp til ny politisk behandling.

Nedskalering/avvikling av driftsteder medfører som tiltak usikkert. Det betinger at brukere ønsker å flytte til andre botilbud, og dette er prosesser som kan ta noe tid. I tillegg vil eventuell overtallighet være prosesser som også kan ta tid å finne løsninger på og de overtallige ansatte har sine stillinger og lønn inntil løsninger foreligger. Det må også påregnes at kommunen får leiligheter man må betale «tomgangsleie» på inntil eventuelt hele bofellesskapet står tomt og kan selges/brukes av andre tjenester.

Støttekontakter økt timepris og inkludering av utlegg og kjøring

Bakgrunn:

Forvaltningsenheten har ansvar for å fatte vedtak om støttekontakttjeneste etter Helse og omsorgstjenesteloven

I Helse og omsorgstjenestelovens § 3-2 pkt. 6 b. er kommunen pliktig til å ha tjenesten støttekontakt. Støttekontakt er praktisk bistand til å skape et meningsfylt liv gjennom sosiale aktiviteter. Støttekontakt kan gis individuelt eller som organisert deltagelse i aktivitetsgrupper. Man kan også se tjenesten i samhandling med frivillige.

Støttekontakt er en tjeneste som skal tilbys i alle kommuner. Tjenesten er for barn, ungdom, voksne og eldre som trenger støtte og hjelp til å delta i kultur- og fritidsaktiviteter.

Halden kommune har i dag ca. 145 gjeldende vedtak om støttekontakt og timelønnen er i dag 93 kroner timen, utgiftsdekkingen er på kroner 150 pr måned og det betales kjøring/kilometergodtgjøring etter statens satser. Sammenlignet med nabobyer Fredrikstad og Sarpsborg er Halden lavere på timepris, men høyere på utgiftsdekking og kilometergodtgjøring.

Halden kommune har erfart at det er vanskelig å rekruttere støttekontakter med en timelønn på kroner 93 pr time.

Gjennomføring:

Det er et ønske å høyne øke timelønnen til støttekontakter i forbindelse med budsjettarbeid 2024. Halden kommune ønsker en praksis lik Fredrikstad og Sarpsborg kommuner.

Sarpsborg kommune har ene timelønn på 129,81 for individuell støttekontakt og 50 kroner pr gang i utgiftsdekking, her ytes ikke kjøregodtgjørelse i individuelle tiltak og brukeren betaler dette selv. Fredrikstad kommune har en avlønning på 180 kroner pr time, samt utgiftsdekking på 15 kroner timen (brukers individuelle vedtak) og den enkelte bruker betaler selv kjøring med 4 kroner pr kilometer.

Konsekvenser:

Høyere avlønning på støttekontakter vil lette arbeidet med å rekruttere flere støttekontakter til støttekontaktoppdrag for Halden kommune. Støttekontakt er en viktig tjeneste for den det gjelder og ved å høyne lønnen anser man at det vil være lettere å rekruttere støttekontakter til faste oppdrag.

Det er et ønske å øke støttekontakt lønnen til kroner 130 pr time og legge til grunn at bruker betaler kilometergodtgjøring. Utgiftsdekningen til støttekontakter med 150 kroner pr måned videreføres.

Team for innovasjon og digitalisering – effektivisere 5%**Bakgrunn:**

Team for innovasjon har et tiltak om reduksjon på 5 % i budsjett 2024 som utgjør 600 000,-.

Gjennomføring:

Tiltak 1: Team for innovasjon og digitalisering gjennomfører hvert år prosjekter innenfor digitalisering og velferdsteknologi. Ansatte i Teamet er prosjektledere i ulike deler av sine stillinger og prosjektføres tilsvarende. Hvor stor andel av stillingene som knyttes opp mot prosjekter varierer ut fra omfang av prosjektene. I 2024 er det planlagt følgende større prosjekter:

- E-lås i hjemmesykepleien
- Digital hjemmeoppfølging
- Pasientvarslingsanlegg på Vaterland og Søsterveien

Besparelse på fastlønn 10100: minimum 400 000,-

Tiltak 2: Redusere kostnader på lisenser for ASP kontoer ved å redusere antall ansatte som har ASP konto.

Beregnet besparelse: 200 000,-

Konsekvenser:

Team for innovasjon og digitalisering jobber til stor del prosjektbasert med store prosjekter, med systemforvaltning og vedlikehold av eksisterende teknologi og systemer.

Det er lagt inn behov for investeringsmidler og gjennomføring av prosjekter i tjenestene med tilhørende effekt avhenger i stor grad av tilføring av investeringsmidler.

Økt behov helse og mestring

De fleste utviklingstrekk og framskrivinger for kommune-Norge som helhet tyder på at morgendagens brukere blir flere enn før, de vil være i alle aldersgrupper og ha et mer sammensatt omsorgsbehov (St. meld 29).

Når det gjelder sykdomsbyrde vil det sannsynligvis være de ikke-smittsomme sykdommene som KOLS, hjerte- og karsykdommer, kreft, muskel- og skjelettplager, psykiske helseplager, rusproblemer og demens som vil utgjøre hovedutfordringene. Slike sykdomspanorama forutsetter at eldreomsorgen tilbyr flerfaglig oppfølging over tid, fokus på mestring og hverdagsrehabilitering, samtidig med at personen bor hjemme.

Utviklingen vil stille krav til både kapasitet og kompetanse. Det vil ikke bare stilles krav om økt kompetanse men også annen kompetanse. Utviklingen vil stille krav til samarbeid, innovasjon og utvikling av tjenesten i tråd med de endrede behovene. Mange av de fremtidige brukerne vil ha behov for flere tjenester over lang tid, noe som vil utfordre kommune på en mer teambasert- og flerfaglig tjenesteyting. F.eks vil man se en utvikling hvor brukere i større grad må bo hjemme med mer krevende og komplekse tilstander. Disse vil ha behov for mer avanserte hjemmetjenester, som mer legetjenester, mer fysioterapi, og også annen helse- og sosialfaglig kompetanse, i tillegg til sykepleie. Dette vil utfordre skillet mellom helsetjenester og omsorgstjenester i kommunene. Fremtidens helsetjenester må arbeide annerledes, de må samarbeide bedre og det er behov for nye organisatoriske løsninger som bedre vil reflektere det nye utfordringsbildet

8.3.8 Aktivitet (Nøkkeltall)

Halden Helsehus

Indikatornavn	Indikator	Resultat	Anslag	Planlagt	Planlagt	Planlagt	Planlagt
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Beleggsprosent KAD		27,0 %	43,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %
Overliggende pasienter somatikk		36,0	33,0	25,0	25,0	25,0	25,0

Hjemmebaserte tjenester

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Antall medisin dispensere		34	73	120	150	175	175

Rus og psykisk helse

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Antall måneder ventetid i psykisk helse og avhengighet		1,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Sykehjem

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Antall på dagsenter demens		0	100	50	60	60	60

8.4 Kommunalavdeling Teknisk

8.4.1 Beskrivelse av dagens virksomhet

Kommunalavdeling teknisk har oppgaver som spenner over mange ulike drifts-, tjeneste- og fagområder. Teknisk er en vesentlig bidragsyter på alle områder i Halden-samfunnet, og leverer tjenester til alle innbyggere og de som oppholder seg i vår kommune. Teknisk drifter og forvalter den viktigste infrastrukturen som vann- og avløps, samt kommunale veier, byrom og offentlige plasser, havn, parkering samt brann og brannforebyggende arbeid. Teknisk har også ansvaret for forvaltning av plan- og bygningsloven (plan- og byggesak), geodata med blant annet oppmålingstjenester, samt miljø og landbruk.

Det er drift i det daglige og tjenestene er rettet mot et mangfold av oppgaver knyttet til saksbehandling, forvaltning og driftsoppgaver.

Hver dag skal et bredt spekter av tjenester leveres, samtidig er oppgaver og krav fra lovgivende organer og byens innbyggere større enn noen gang. Teknisk forvalter kommunens mange eiendommer og med dette store verdier, de bidrar til at man har brannberedskap på plass når behovet melder seg, at man har vann i springen, at avløp fungerer og at veiene våre er vedlikeholdte og oppgraderte. Men det bidras også på så mange andre plan som påvirker både unge, eldre og næringsliv.

Avdelingen består av fire hovedområder; Eiendom, kommunalteknikk, plan- og miljø samt brann og boligseksjon.

Innenfor disse finner vi mange ulike ansvarsområder; vann, avløp, renovasjon, Røkke avfallsanlegg, veiforvaltning, parkforvaltning, miljøvern, natur- og landbruksforvaltning, planavdeling, byggesak, oppmåling med flere.

Budsjetter har de siste årene vært stramme og det har vært helt nødvendig å prioritere i Teknisk sine mange lovpålagte oppgaver. Likevel er områdene i stadig endring, avstand mellom innbyggere og kommunen har blitt mindre etter hvert som digitale løsninger har blitt implementert og krav til endring og tilpasning er stor.

Enhetene har som mål å stadig levere bedre tjenester til innbyggere og de tilpasser seg raskt nye krav og løser oppgaver på kort varsel. En teknisk sektor med evne til å løse store og små saker underveis er viktig for at Halden skal oppleves som et godt sted å bo.

8.4.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024

Budsjetter og driftsrammer har, for kommunalavdeling teknisk, i alle år vært stramme og man har de siste årene vært nødt til å i størst grad prioritere lovpålagte oppgaver. Samtidig er det oftest de ikke-lovpålagte oppgaver som innbyggere ser mest til i bybildet. Blant disse finner vi vedlikehold av eiendommer og veier, blomster i byen, utbedring etter hærverk, isbane i parken, gangstier og sykkelveier, nærmiljøanlegg for barn og unge, idrettsplasser og lekeplasser.

For 2024 og utover i planperioden vil det bli stort fokus på effektivisering av drift og forvaltning og å kartlegge og synliggjøre hvilke muligheter innovasjon og teknologi kan gi oss fremover. Hovedvurderinger som er lagt til grunn i arbeid med tiltaksliste er at kostnadsreduksjoner skal være realistiske, målbare og mulige å gjennomføre. Videre er hovedmål at ingen skal sies opp, men det må likevel sees på antall ansatte og vurdere hver stilling ved vakanser og naturlig avgang. Aktivitet og tjenestenivå må reduseres og drift og forvaltning effektiviseres, dette med fokus på å få utført de lovpålagte oppgavene. Målene i Samfunnsdelen 2018 – 2050 er prioritert og forsøkt skjermet for reduksjoner, det vil i tillegg, i planperioden, gjennomføres ROS gjennomganger i alle enheter som følge av tiltakene.

Det siste året har bydd på mye utfordringer for andre kommunalavdelinger og et økt antall brukere på helse og mestring. Dette, sammen med nye bygg som skal driftes av eiendomsavdelingen, har resultert i behov for store kutt og innsparingstiltak for kommunalavdeling teknisk. Nye Halden arena skal stå klart til bruk fra nyttår, samtidig vil kommunen få en ny brannstasjon og nytt sentralkjøkken. Utover år 2024 ferdigstilles i tillegg et nytt dagsenter og en oppgradert Os skole. Dette betyr at eiendomsforvaltningen får ca. 15 000 nye kvadratmeter som skal ivaretas og driftes med alt dette bringer med seg av driftsavtaler, renhold, strøm og generelt vedlikehold.

Det ble i 2022 utarbeidet en ny vedlikeholdsplan med hensikten i å beholde eiendomskapitalen ved å drive strategisk og planlagt verdibevarende vedlikehold. Denne konkluderer med at kommunen i dag gjennomfører de vedlikeholdsoppgavene som er aller høyest nødvendig for å ivareta helse, miljø og sikkerhet for byggets brukere, men det er ikke rom for verdibevarende vedlikehold. Eiendomsforvaltning har sterkt ønske om å kunne drive strategisk arbeid med vedlikehold for å bremse forringelsen og kanskje til og med øke verdien på bygg, men det er ikke funnet rom for å styrke vedlikeholdsbudsjett for å møte anbefalinger fra vedlikeholdsplan. Videre har avdelingen sett seg nødt til å ytterligere redusere vedlikeholdsbudsjett, ned fra 2023-nivå, for å finne rom for de økte driftsutgiftene til nye bygg.

Det samme gjelder for kommunens veikapital. Det utarbeides hvert år tilstandsrapporter på kommunens veier, gater og bruer. Siste rapport viser at vedlikeholdsetterslepet har økt med 25,1 mill. kr siden kartleggingen i 2019-2020. Rapporten fremlegger også at av 65 km lavstandardvei er 45 km kategorisert som «svært dårlig». Det er ikke lovpålagt å drive vedlikehold, men trafiksikkerheten må likevel ivaretas og kommunalavdelingen er pålagt å gjøre tiltak dersom trafiksikkerhet står i fare. Det er derfor, i tiltakslisten, omprioritert ressurser innenfor veiforvaltningen for å kunne gjøre strakstiltak som går på å trygge skoleveiene samt å gjøre generelle trafiksikringstiltak.

Med de økte strømprisene vi så i 2022 ble det iverksatt mange strømsparing- og ENØK-tiltak. Dette vil fortsatt være fokus i årene fremover. I tillegg vil en effektivisering av eiendomsmassen bli viktig. Det iverksettes tiltak for å samle frivillighet med videre i noen få bygg, og stenge av bygg som i alt for liten grad benyttes. Da vil utgifter til strøm, samt FDV oppfølging bli redusert. Videre vil avhending og/eller utvikling av eiendomsmasse bli viktig.

8.4.3 Utfordring og risiko for økonomiplan og budsjett 2024

Budsjett til kommunalavdeling teknisk har i liten grad vært prioritert i budsjetter eller økonomiplaner de siste årene, og driftsrammene er stramme. Det er i hovedsak lovpålagte oppgaver som prioriteres og dette kan by på flere usikkerheter i kommende planperiode. Vedlikehold er et viktig moment i denne sammenheng. Dette har vært nedprioritert i flere år allerede og dette videreføres i budsjett 2024 og kommende planperiode. Det er ikke rom for å gjennomføre strategisk og verdibevarende vedlikehold og det er kun det aller mest nødvendige som prioriteres.

Nedprioritering av vedlikehold, både på eiendoms kapital og veikapital, er en utfordring i seg selv siden man utsetter vedlikeholdet og det blir vanskelig å hente inn etterslepet dersom forringelsen har gått for langt. Bygningsvedlikehold og vedlikehold av veikapital er ikke de eneste områdene som skal ivaretas og som det fremover kan bli utfordringer med; teknisk avdeling streber også hver dag for å ta vare på lekeplasser, nærmiljøanlegg, parkområder, turveier, gangstier med mer. Når lovpålagte oppgaver må prioriteres er det også økt sannsynlighet for at disse områdene kan bli vanskelig å ta vare på fremover.

På Rokke avfallsanlegg arbeides det kontinuerlig med deponiutvidelse. Anlegget har de siste årene bidratt med overskudd til kommunalavdelingen og kommunen ellers. Imidlertid er dette forbundet med risiko da inntektene for Rokke, har en sammenheng med konjunktorene i bygg- og eiendomsbransjen.

Utviklingen av Rokke avfallsanlegg blir viktig i årene som kommer, også utover planperioden. Vi er avhengige av å legge til rette for at næringslivet kan levere masser til et forsvarlig anlegg hvor miljøhensyn er ivaretatt. Et fungerende næringsliv er vesentlig med tanke på opprettholdelse av arbeidsplasser og nyskaping. Det er også et mål i videre by- og samfunnsutvikling å legge til rette for tetter og utvikling i bynære områder. Det er blant annet en pågående områderegulering av havneområdet på sydsiden av Halden sentrum. Dette arbeidet vil fortsette inn i kommende planperiode og det er fokus på å utvikle dette området og områder ellers på best mulig måte, både for Halden innbyggere og for næringsliv.

Ønske og drivkraft for kommende planperiode er at Halden skal være et godt og vakkert sted å bo med fokus på innbyggere, næringsvennlighet, arbeid og utvikling.

8.4.4 Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	88 665	115 848	119 411	119 411	119 411	119 411
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	111 457	111 255	114 307	109 947	108 947	110 447
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	13 806	14 362	15 139	15 139	15 139	15 139
Overføringsutgifter	24 145	16 596	16 498	16 498	16 498	16 498
Finansutgifter	2 741	619	619	619	619	619
Sum Driftsutgifter	240 813	258 680	265 974	261 614	260 614	262 114
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-98 098	-76 889	-80 627	-80 627	-80 627	-80 627
Refusjoner	-27 954	-17 230	-18 142	-18 142	-18 142	-18 142
Overføringsinntekter	-4 584	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-3 756	-930	-930	-930	-930	-930
Sum Driftsinntekter	-134 392	-95 049	-99 699	-99 699	-99 699	-99 699
Sum	106 421	163 631	166 276	161 916	160 916	162 416

8.4.5 Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	163 631	163 631	163 631	163 631
Sum Vedtak forrige periode	-8 196	-4 922	-1 638	-1 638
Sum Budsjettendring i år	2 021	2 021	2 021	2 021
Sum Lønns- og prisvekst	14 004	14 004	14 004	14 004
Konsekvensjustert budsjett	7 830	11 104	14 388	14 388
Konsekvensjustert ramme	171 461	174 735	178 019	178 019
Innsparingstiltak				
Eiendomsoptimalisering	-950	-950	-950	-950
Generell innsparing alle enheter	0	-4 360	-5 360	-3 860
Ikke erstatte ismaskin på Halden ishall	-200	-200	-200	-200
Nedjustering av strømprognose	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Reduksjon i bygningsvedlikehold	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon i bygningsvedlikehold (vedlikeholdsplan)	-8 280	-8 280	-8 280	-8 280
Redusere vakthold rundt Skofabrikken	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Redusert bemanning innenfor forvaltning gate og vei	-950	-950	-950	-950
Redusert bemanning som følge av turnover og naturlig avgang	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Redusert strømforbruk og ENØK-tiltak	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Utvidet tidsrom - avgiftsparkering	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Økte inntekter brannberedskap og brannforebygging	-600	-600	-600	-600
Sum Innsparingstiltak	-38 980	-43 340	-44 340	-42 840
Nye tiltak				

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Drift av ny arena, nye bygg + generell innsparing	10 700	15 060	16 060	14 560
Oppjustering av bygningsvedlikehold i henhold til vedlikeholdsplan	8 280	8 280	8 280	8 280
Rammejustering mellom områder og tilført fra disp.fond	23 200	0	0	0
Sum Nye tiltak	42 180	23 340	24 340	22 840
Sum Budsjettallokering	-8 385	7 181	2 897	4 397
Nye tiltak og realendringer budsjett	-5 185	-12 819	-17 103	-15 603
Ramme 2024-2027	166 276	161 916	160 916	162 416

8.4.6 Innsparingstiltak

Eiendomsoptimalisering

Ved fortsatt stramme rammer samt at teknisk eiendomsforvaltning stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man, for 2024 og planperioden fremover, et stort behov for å jobbe med å optimalisere og effektivisere innenfor eiendomsforvaltningen.

Frivillighet, lag, korps og foreninger låner i dag mange arealer i ulike bygg som ikke er i direkte bruk til kommunal virksomhet. Dette forsøkes nå å samles i et bygg, stenge ned andre bygg, ha minimalt med oppvarming og oppfølging. Det sees i tillegg på å samlokalisere andre enheter for å kunne gå ned på totalt areal.

Generell innsparing alle enheter

Ved fortsatt stramme rammer samt at teknisk eiendomsforvaltning stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man, for 2024 og planperioden fremover, et behov for fortsatt for å gjennomføre generelle innsparinger og effektivisering av driften. For 2024 og planperioden fremover vil det være behov for fortsatt effektivisering og innsparing, ved ledige stillinger vil man vurdere behov og se på muligheter for omfordeling eller opphør av oppgaver samt at man vil ha gjennomgang av alle enheter for å finne mulighet for effektivisering. Tiltak legges inn som et generelt kutt og fordeles ved nærmere konkretisering utover i planperioden.

Ikke erstatte ismaskin på Halden ishall

Dagens ismaskin på Halden ishall er 13 år gammel og i dårlig stand, den er lite driftssikker, det er mye vedlikehold på denne og den går på propan, noe som er en dårlig og lite bærekraftig løsning. De fleste nyere ismaskiner er elektriske og ønsket for 2024 var å få lease en ny maskin slik at man kan sikre en trygg og forutsigbar drift i ishallen. Man ser ikke, med den strammeøkonomien, at det er rom for å inngå leasingavtale og den gamle ismaskinen beholdes også ut 2024.

En risiko vil ligge i et evt. havari eller store vedlikeholdskostnader for dagens maskin. En leasing-avtale vil kunne inneholde mulig reserve-isbil med kort leveringstid, ved eventuelt behov. I tillegg er det en kostnad dersom det påløper vedlikeholdskostnader for dagens isbil. I tillegg er det en kostnad på drivstoff/propan.

Nedjustering av strømprognose

Nedjustert strømramme. 70 mill totalt for kommunen i budsjett 2023. Prognose fra Fjordkraft for budsjett 2024 er på 50 mill totalt. Justerer ned 6,7 på VAR og resten på eiendom

Reduksjon i bygningsvedlikehold

De siste årene har vedlikeholdsetterslepet blitt større og større. Dette har bakgrunn i at rammer for teknisk og kommunen ellers er stramme. I flere år har bevilgninger til bygningsvedlikehold måttet vike for generelle innsparinger og kutt i sektorene. Det ble i 2022 utarbeidet en 4 års vedlikeholdsplan, hvor hensikten var å beholde eiendoms kapitalen ved å drive strategisk og planlagt verdibevarende vedlikehold. Planen skulle rulleres årlig og være et viktig dokument for å bidra til å snu trenden med forfall av bygg, bevare og kanskje også øke verdiene, gi et lavere energiforbruk samt å bedre arbeidsmiljø i våre formålsbygg. Ved fortsatt stramme rammer og et økt antall brukere innenfor helse og mestring samt at enhetene stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man heller ikke for 2024 mulighet for å styrke vedlikeholdet.

For budsjett 2024 var plan og ønske at man skulle øke vedlikeholdet, dette opp til nivå i vedlikeholdsplan, 8,82 mill. kr. I stedet er man, for å finne rom for drift av nye bygg, sett seg nødt til å i stedet redusere ytterligere på dagens nivå, dermed er budsjett redusert med 1 mill. kr. i stedet for å økes med 8,82 mill. kr.

Vedlikeholdsplanen er laget med 3 mulige vedlikeholds-strategier der anbefalt nivå vil sikre en liten, men stabil økning i kvalitet bygningsmessig og på tekniske anlegg i byggene.

Alternativ 1: Dagens minimumsstandard

Formålsbygg og anlegg skal tilfredsstillende gjeldende regelverk, bevare bygningenes verdi, være en ramme rundt brukerne som ivaretar deres helse, miljø og sikkerhet (HMS) på en måte som fremmer kvaliteten på utøvelsen av arbeidsoppgavene og ivaretar virksomhetens behov og utvikling.

Alternativ 2: Verdibevarende vedlikehold

Formålsbygg og anlegg skal vedlikeholdes best mulig ut ifra de midlene som til enhver tid er til rådighet. Prioriteringen av disse er å oppfylle lovpålagte krav, gjøre nødvendig brukertilpasning, best mulig verdibevarende vedlikehold og prioritere bygg som er i daglig bruk.

Alternativ 3: Forfall uten vedlikehold

Sikre gjennomføring av strengt nødvendige vedlikeholdsoppgaver på prioriterte bygg.

Vi har de siste årene driftet på alternativ 3 der det kun er strengt nødvendig vedlikehold som utføres. Dette vil videreføres også for 2024 og ut planperioden.

Konsekvenser:

Ved ikke å styrke eller ytterligere redusere vedlikeholdsbudsjettet, vil formålsbyggene tape seg i verdi og gjeldsgraden opp mot etterslep vil øke. Dette vil gå utover arbeidsmiljø, inneklima, energiforbruk og muligheten for enhetene til å kunne utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Budsjett til planlagt vedlikehold er i 2023 på 4,3 mill. kr. Denne vil da for budsjett 2024 og planperioden reduseres til 3,3 mill. kr.

Reduksjon i bygningsvedlikehold (vedlikeholdsplan)

De siste årene har vedlikeholdsetterslepet blitt større og større. Dette har bakgrunn i at rammer for teknisk og kommunen ellers er stramme. I flere år har bevilgninger til bygningsvedlikehold måttet vike for generelle innsparinger og kutt i sektorene. Det ble i 2022 utarbeidet en 4 års vedlikeholdsplan, hvor hensikten var å beholde eiendoms kapitalen ved å drive strategisk og planlagt verdibevarende vedlikehold. Planen skulle rulleres årlig og være et viktig dokument for å bidra til å snu trenden med forfall av bygg, bevare og kanskje også øke verdiene, gi et lavere energiforbruk samt å bedre arbeidsmiljø i våre formålsbygg. Ved fortsatt stramme rammer og et økt antall brukere innenfor helse og mestring samt at enhetene stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man heller ikke for 2024 mulighet for å styrke vedlikeholdet.

For budsjett 2024 var plan og ønske at man skulle øke vedlikeholdet, dette opp til anbefalt nivå i vedlikeholdsplan; 8,82 mill. kr. Dette er lagt inn som styrking av eiendomsavdelingen, men på grunn av overnevnte årsaker er det ikke funnet rom for å prioritere dette. Den er derfor lagt inn både som ønsket styrking og medfølgende innsparing.

Vedlikeholdsplanen er laget med 3 mulige vedlikeholds-strategier der anbefalt nivå vil sikre en liten, men stabil økning i kvalitet bygningsmessig og på tekniske anlegg i byggene.

Alternativ 1: Dagens minimumsstandard;

Formålsbygg og anlegg skal tilfredsstillende gjeldende regelverk, bevare bygningenes verdi, være en ramme rundt brukerne som ivaretar deres helse, miljø og sikkerhet (HMS) på en måte som fremmer kvaliteten på utøvelsen av arbeidsoppgavene og ivaretar virksomhetens behov og utvikling.

Alternativ 2: Verdibevarende vedlikehold

Formålsbygg og anlegg skal vedlikeholdes best mulig ut ifra de midlene som til enhver tid er til rådighet. Prioriteringen av disse er å oppfylle lovpålagte krav, gjøre nødvendig brukertilpasning, best mulig verdibevarende vedlikehold, prioritering bygg som er i daglig bruk.

Alternativ 3: Forfall uten vedlikehold

Sikrer gjennomføring av strengt nødvendige vedlikeholdsoppgaver på prioriterte bygg.

Vi har de siste årene driftet på alternativ 3 der det kun er strengt nødvendig vedlikehold som utføres. Dette vil videreføres også for 2024 og ut planperioden.

Konsekvenser ved ikke å styrke eller ytterligere redusere vedlikeholdsbudsjettet vil være at formålsbyggene taper seg i verdi og gjeldsgraden opp mot etterslep vil øke. Dette vil gå utover arbeidsmiljø, inneklima, energiforbruk og muligheten for enhetene til å kunne utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte.

Redusere vakthold rundt Skofabrikken

Med bakgrunn i et høyt antall uønskede hendelser med hærverk og dårlig oppførsel i området rundt Skofabrikken, har det vært nødvendig å sette inn vaktpersonell for å sikre eiendom, eiendeler og besøkende. Dette ble lagt inn som en ønsket styrkning på 1,5 mill. i budsjettet. Ved fortsatt stramme rammer, et økt antall brukere innenfor helse og mestring samt at teknisk eiendomsforvaltning stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man, for 2024 og planperioden fremover, ikke mulighet til å prioritere denne løsningen.

Securitas har i løpet av 2023 hatt ansvar for å gjennomføre vakt runder i området og har tilstedeværelse på daglig basis. Denne avtalen vil nå sies opp.

Konsekvenser:

Ved å fjerne vaktholdet, er risikoen for uønskede hendelser store. Det kan bli konsekvenser både for besøkende, andre leietakere og skade på eiendom og eiendeler. Ved å fjerne vakthold er det en sjanse for at de samme midler som foreslått som innsparing kan bli bundet opp i overnevnte utfordringer.

Redusert bemanning innenfor forvaltning gate og vei

Ved fortsatt stramme rammer samt at teknisk eiendomsforvaltning stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man, for 2024 og planperioden fremover, ikke mulighet til å opprettholde bemanning på forvaltning gate og vei. Det er viktig å presisere at ingen vil motta oppsigelse som følge av dette tiltaket, den aktuelle stillingen er i deler av 2023 stått vakant som følge av naturlig avgang. Siden det i tillegg er minimalt med vedlikeholdsmidler innenfor forvaltning av gate og vei og man ikke får gjort store tiltak på de mange henvendelser som gjelder trafiksikring og veivedlikehold fra innbyggere ser man behovet for å omprioritere disse midlene til å dekke noe av behovet, særlig på trafiksikringstiltak.

Historikk: I 2021 besto denne avdelingen av 3,5 årsverk inkl. egen avdelingsleder (hvorav 0,5 årsverk var lønnet på VA og jobbet tverrfaglig). 2,5 årsverk har gått av med pensjon og 1 har sluttet. Nå er avdelingen 2 årsverk, i praksis 1,5 da 0,5 % stilling medgår til oppgaver ifm. VA-prosjekter. Enhetsleder Kommunalteknikk vil overta personalansvaret for de 2 på avdelingen, dette er drøftet

med de berørte og det er enighet om å prøve dette en periode. Det er i utgangspunktet alt for lite midler til de oppgavene vi har og de forventinger som kommer fra innbyggere og andre.

Tiltak gjennomføres som forsøk uten ny ansettelse i 2024 med revurdering av saken i 2024 eller ifm. budsjett for 2025.

Uheldige konsekvenser av tiltaket er at 0,5 av årsverk innenfor veiforvaltningen har jobbet tverrfaglig mellom veiforvaltning og VA-prosjekt. Halden Kommune har lenge hatt behov for å styrke seg i forhold til pågående VA-kontrakter. Dette er vi nå i gang med, med god effekt. Mulige konsekvenser ved nedbemanning innenfor veiforvaltning blir mest sannsynlig at ansatt som har jobbet mer tverrfaglig må mer tilbake til veiforvaltning, det blir mindre mulighet til deltakelser i planarbeid, lengre svartid, mindre/dårligere oppfølging av kontrakter, mer innleie av konsulenthjelp og dårligere planlegging. Effekt av dårligere oppfølging/planlegging av kontrakter blir flere endringsmeldinger/tilleggskostnader, dårligere kvalitet som senere gir større vedlikeholdskostnader.

Redusert bemanning som følge av turnover og naturlig avgang

Ved fortsatt stramme rammer, samt at teknisk eiendomsforvaltning stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man, for 2024 og planperioden fremover, et behov for å redusere antall ansatte.

For 2024 og planperioden fremover vil man, ved ledige stillinger, strengt vurdere behov og se på muligheter for omfordeling eller opphør av oppgaver dersom det ikke er snakk om lovpålagte oppgaver. Det er viktig å presisere at ingen vil bli sagt opp som følge av dette innsparingstiltaket, vurdering vil kun skje etter vakanser ved turnover eller naturlig avgang. Teknisk forvaltning og drift vil bli færre ansatte. Tiltak er foreløpig tillagt direktør for teknisk sitt budsjett og fordeling vil bli gjort i takt med eventuell måloppnåelse.

Redusert strømforbruk og ENØK-tiltak

Ved fortsatt stramme rammer, samt at teknisk eiendomsforvaltning stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man, for 2024 og planperioden fremover, ser man et stort behov for å ytterligere redusere strømforbruk og fortsette med ENØK-tiltak. Man er her avhengig av at de investeres i økonomibesparende tiltak og det er i vedtatt økonomiplan foreslått investering til ENØK-tiltak. Denne vil foreslås videreført i budsjett 2024 og videre i planperioden. Tiltak vil rulles ut i henhold til denne fire årsplanen. Tiltak med størst potensiale for energibesparelser vil prioriteres. Alle tiltak som gjøres her vil redusere energibehovet.

Utvidet tidsrom - avgiftsparkering

Ved fortsatt stramme rammer, og flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man, for 2024 og planperioden fremover, et behov for å optimalisere og profesjonalisere parkeringsdriften ved å utvide parkeringstid i sentrum.

Blir tiltaket vedtatt vil dette ha virking fra 01. januar 2024. Alle automater må omprogrammeres og skilter må oppgraderes.

Tiltak kan ha negative konsekvenser ved at man får et dårligere omdømme. Man vil i tillegg få utgifter ved omgjøring/programmering. Satser skal likevel økes etter årets prisvekst så omgjøring av parkeringstid vil gjøres i samme moment. Man vil ha positive effekter ved at kommunen får økte inntekter, disse inntektene går direkte inn til å dekke innsparingsbehov i kommunen.

Økte inntekter brannberedskap og brannforebygging

Ved fortsatt stramme rammer samt at teknisk eiendomsforvaltning stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man, for 2024 og planperioden fremover, et behov for å oppjustere inntekter eller redusere kostander innenfor brannforebygging og beredskap.

Brannvesenet (Beredskap og brannforebygging) er allerede underbudsjettet, men dette dekkes opp ved, blant annet, inntektsgivende tiltak. Inntektene er sårbare og varierer fra år til år.

Antall stillinger er lovpålagte i henhold til Brann- og redningsforskriften. Det kan derfor ikke kuttes i antall ansatte. Nødvendige tiltak for å møte krav om reduksjon på kr 0,6 Mill pr år i planperioden må gjøres ved endringer i drift.

Mulige endringer kan være:

Reduksjon i ikke-lovpålagte oppgaver brannforebygging. "Bjørnis" i nåværende drift. Besøk på skoler, barnehager, etc. opphører.

Reduksjon i ikke-lovpålagte kurs og kompetanseheving ansatte beredskap og brannforebygging.

Kutte fagdager for ansatte.

Vurdere å terminere termisk overvåking av tett trehusbebyggelse i Halden. Tiltaket vil kunne medføre krav om tilbakebetaling av allerede tildelte tilskudd fra Riksantikvaren.

Øke inntektene på beredskap. Dette kan gjøres ved å skaffe nye kunder, øke prisene på eksisterende tjenester etc.

Konsekvensene av de nevnte tiltak vil medføre redusert kompetanseheving for ansatte, reduksjon av omdømme for Halden kommune og brannvesenet. I tillegg vil tiltakene sette enhetens ordinære drift i en mer usikker situasjon. Som nevnt innledningsvis er budsjettering av inntekter sårbart. Reduksjon av allerede etablerte brannsikringstiltak i Halden sentrum vil også kunne medføre dramatiske situasjoner, da tidlig deteksjon av brann er avgjørende for effektiv innsats.

8.4.7 Nye tiltak

Oppjustering av bygningsvedlikehold i henhold til vedlikeholdsplan

De siste årene har vedlikeholdsetterslepet blitt større og større. Dette har bakgrunn i at rammer for teknisk og kommunen ellers er stramme. I flere år har bevilgninger til bygningsvedlikehold måttet vike for generelle innsparinger og kutt i sektorene. Det ble i 2022 utarbeidet en 4 års vedlikeholdsplan, hvor hensikten var å beholde eiendoms kapitalen ved å drive strategisk og planlagt verdibevarende vedlikehold. Planen skulle rulleres årlig og være et viktig dokument for å bidra til å snu trenden med forfall av bygg, bevare og kanskje også øke verdiene, gi et lavere energiforbruk samt å bedre arbeidsmiljø i våre formålsbygg. Ved fortsatt stramme rammer og et økt antall brukere innenfor helse og mestring samt at enhetene stadig får flere nye bygg som må driftes (seneste tilskudd er ny arena på Os, nytt sentralkjøkken, ny brannstasjon m. fl) ser man heller ikke for 2024 mulighet for å styrke vedlikeholdet.

For budsjett 2024 var plan og ønske at man skulle øke vedlikeholdet, dette opp til anbefalt nivå i vedlikeholdsplan; 8,82 mill. kr. Dette er lagt inn som styrking av eiendomsavdelingen, men på grunn av overnevnte årsaker er det ikke funnet rom for å prioritere dette. Den er derfor lagt inn både som ønsket styrking og medfølgende innsparing.

Vedlikeholdsplanen er laget med 3 mulige vedlikeholds-strategier der anbefalt nivå vil sikre en liten, men stabil økning i kvalitet bygningsmessig og på tekniske anlegg i byggene.

Alternativ 1: Dagens minimumsstandard;

Formålsbygg og anlegg skal tilfredsstillende gjeldende regelverk, bevare bygningenes verdi, være en ramme rundt brukerne som ivaretar deres helse, miljø og sikkerhet (HMS) på en måte som fremmer kvaliteten på utøvelsen av arbeidsoppgavene og ivaretar virksomhetens behov og utvikling.

Alternativ 2: Verdibevarende vedlikehold

Formålsbygg og anlegg skal vedlikeholdes best mulig ut ifra de midlene som til enhver tid er til rådighet. Prioriteringen av disse er å oppfylle lovpålagte krav, gjøre nødvendig brukertilpasning, best mulig verdibevarende vedlikehold, prioritering bygg som er i daglig bruk.

Alternativ 3: Forfall uten vedlikehold

Sikrer gjennomføring av strengt nødvendige vedlikeholdsoppgaver på prioriterte bygg.

Vi har de siste årene driftet på alternativ 3 der det kun er strengt nødvendig vedlikehold som utføres. Dette vil videreføres også for 2024 og ut planperioden.

Konsekvenser ved ikke å styrke eller ytterligere redusere vedlikeholdsbudsjettet vil være at formålsbyggene taper seg i verdi og gjeldsgraden opp mot etterslep vil øke. Dette vil gå utover arbeidsmiljø, inn klima, energiforbruk og muligheten for enhetene til å kunne utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte.

8.4.8 Aktivitet (Nøkkeltall)

Byggesak

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Saksbehandlingstid disp.søknader (Tidligere innen 6 mnd) Antall dager		0	54	90	90	90	90
Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen		90,0 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel saker behandlet innen 12 ukersfrist		95,0 %	94,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Saksbehandlingstid klagesaker (antall dager)		44	75	56	56	56	56

Geodata

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker		94,8 %	97,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager		55,0 %	90,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Plan

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Miljø og landbruk

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel oppgraderte private renseanlegg i kommunen		98,0 %	98,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %

Brann

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.		75,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
«Forebyggende arbeid – risikobaserte grupper og objekter»		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

8.5 Fellesfunksjoner

8.5.1 Beskrivelse av dagens virksomhet

Området har ingen ansatte og ligger rett under kommunedirektørens ansvar organisatorisk. Området inneholder budsjettposter som ikke hører naturlig til ute i tjenestefunksjonene. Dette gjelder AFP, Forsikringer, OU-midler, Felles KS-kontingenter og avskrivninger.

8.5.2 Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	17 537	29 600	9 307	9 307	9 307	9 307
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	12 033	10 670	24 559	24 079	25 214	24 864
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	474	0	0	0	0	0
Overføringsutgifter	2 154	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Finansutgifter	143 759	85 500	85 500	85 500	85 500	85 500
Sum Driftsutgifter	175 957	126 770	120 365	119 885	121 020	120 670
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-1 088	-950	-1 395	-1 737	-2 399	-2 399
Refusjoner	-800	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-166 308	-141 868	-141 868	-141 868	-141 868	-141 868
Sum Driftsinntekter	-168 196	-142 818	-143 263	-143 605	-144 267	-144 267
Sum	7 761	-16 048	-22 898	-23 720	-23 247	-23 597

8.5.3 Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	-16 048	-16 048	-16 048	-16 048
Sum Vedtak forrige periode	-4 444	-2 501	-18 163	-18 163
Sum Budsjettendring i år	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Sum Lønns- og prisvekst	1 661	1 661	1 661	1 661
Konsekvensjustert budsjett	-12 783	-10 840	-26 502	-26 502
Konsekvensjustert ramme	-28 832	-26 889	-42 551	-42 551
Innsparingstiltak				
Justering av økonomiplanrammer	7 784	5 841	21 503	21 503
Sum Innsparingstiltak	7 784	5 841	21 503	21 503
Sum Budsjettallokering	-1 850	-2 672	-2 199	-2 549
Nye tiltak og realendringer budsjett	5 934	3 169	19 304	18 954
Ramme 2024-2027	-22 898	-23 720	-23 247	-23 597

8.6 VAR og Havn

8.6.1 Beskrivelse av dagens virksomhet

Områdene innenfor avdelingen er mange, sammensatte og komplekse. Felles for de alle er at de jobber direkte mot innbyggere og næringsliv for å sikre at Halden er en velfungerende by med blant annet forsvarlig håndtering av vannforsyning, avløpshåndtering, innsamling og behandling av husholdningsavfall. Avdelingen har både drifts- og myndighetsoppgaver.

Innenfor vann og avløp er det et akkumulert merforbruk gjennom flere år. Ifølge Forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyrer (selvkostforskriften) FOR-2019—11-1731 § 8 skal merforbruket innenfor VA dekkes inn senest innen fem år. Det har vært flere krav til oppgradering innenfor vann- og avløpssektoren, både fra Mattilsynet og Statsforvalter, investeringer som gjøres i kommunen kommer nesten utelukkende fra slike pålegg. Det har dermed blitt gjennomført store investeringer gjennom mange år. Samlet gjeld for VAR-sektoren ligger pr. i dag på rundt 1,6 mrd. kr. Når renten øker som vi så i 2022 og også utover i 2023 gir dette store økninger i renteutgifter, noe som igjen må belastes innbyggerne som brukere av VA gjennom økte gebyrer. Underskudd er en stor utfordring for vann- og avløpssektorene for de kommende år.

Likevel, ifølge kåringer som effektivitetsbarometeret levert av konsulentfirmaet Momentum og Kommunebarometeret scorer Halden kommune høyt innenfor selvkostområdene, særlig når det gjelder infrastruktur på ledningsnett. Halden kommune ligger i tillegg helt i toppskiktet når det gjelder trygt og godt vann av god kvalitet, en av årsakene til dette er at ledningsnettet er godt oppgradert. Dette er også et viktig fokus å ha i årene som kommer, Halden kommune er godt drevet når det gjelder tjenester til innbyggere og vi har i tillegg god kvalitet på selvkosttjenestene.

8.6.2 Økonomiplan 2024-2027 og budsjett 2024

Det er et vedtatt politisk mål å ikke øke gebyrene unødig mye og dette kan få konsekvenser for investeringstakt. Hovedplan for vann- og avløp skal rulleres i 2024. Investeringstakten skal da også vurderes nærmere.

Budsjett 2024 legger opp til gebyrøkninger for vann og avløp, og gebyrene er totalt foreslått økt i større grad enn vanlig deflator (lønns- og prisvekst). Dette på grunn av renteøkninger som følge av lån til gjennomførte større investeringer, samt det akkumulerte underskudd for vann- og avløp som nedbetales over 5 år. Det er per i dag ikke avsatte midler på selvkostfond på VA området.

Tidligere har prisen på fastledd knyttet til vann og avløp i liten grad representert de faste kostnadene for Halden kommune. Når kapitalkostnadene alene utgjør om lag 60% av de totale kostandene på vann- og avløpsområdene er man også i behov av en viss stabilitet og forutsigbarhet i forhold til inntektssituasjonen på området. For å få et mer korrekt og sikkert anslag på inntekter og utgifter dreies gebyrene i budsjettet for 2024 inn mot med et høyere fastledd og opprettholdelse av prisnivå

for forbruksledd. Det vi si at fastprisdelen på VA økes, mens kostnadene på det variable leddet økes i tråd med pris- og lønnsvekst.

Tidligere har prisen på fastledd (fastpris) til vann og avløp i liten grad representert de faste kostnadene for Halden kommune. Når kapitalkostnadene alene utgjør om lag 60% av de totale kostandene er man er det behov for stabilitet og forutsigbarhet i forhold til inntektssituasjonen på området.

For å få et mer korrekt og sikkert anslag på inntekter og utgifter dreies gebyrene i budsjettet for 2024 inn mot med et høyere fastledd og opprettholdelse av prisnivå for forbruksledd. Det vi si at det variable leddet økes i tråd med pris- og lønnsvekst mens fastprisdelen på VA økes med en høyere andel:

Vannsektoren

Det er til sammen ca. 16 870 abonnenter (næring og private) innenfor vannsektoren. Det foreslås en økning fra kr 650 til kr 3 150 i fastleddet. Dette utgjør en økning på kr. 2500 per år, det vil si ca. kr. 208 pr. mnd. pr. abonnement. Den variable delen økes med deflater (pris og lønnsvekst) Variabel del: Den variable delen på vanngebyret økes med generell pris- og lønnsvekst, satt til 5,3% for 2024.

Avløpssektoren

Det er til sammen ca. 16 630 abonnenter (næring og private) innenfor avløpssektoren. Det foreslås en økning fra kr. 1 000 til kr 2 450 i fastleddet. Dette utgjør en økning på kr. 1450 per år, det vil si ca. kr. 121 pr. mnd. pr. abonnement.

Den variable delen på avløpsgebyret økes med generell pris- og lønnsvekst, satt til 5,3% for 2024. For den enkelte abonnent vil økning i fastledd dermed, samlet for vann og avløp, beløpe seg til totalt kr. 329 pr. måned.

Det er gjort kvalitetsberegninger innenfor selvkost med vår systemleverandør som viser at påslaget på fast og variabelt ledd for vann- og avløp vil dekke kostnadene på området, samt å gjøre at underskuddet kan nedbetales over en periode på 5 år. Dersom det skulle vise seg at det blir et "økonomisk overskudd" utover det som også skal dekke nedbetaling av det akkumulerte underskuddet vil gebyrene reduseres i tråd med prinsippene for selvkost også i nedbetalingsperioden på 5 år. Det er et uttalt mål at gebyrene skal holdes så lave som mulig, men innenfor prinsippene for selvkost. Drift av vann- og avløp er en meget viktig del av kommunens samfunnsoppdrag, og driften skal være forsvarlig og med tilstrekkelig kvalitet. Per i dag drives området effektivt og med god kvalitet sammenliknet med andre kommuner i landet.

Kommunen er stor i utstrekning, og har et omfattende VA anlegg med nytt renseverk, etter pålegg fra statsforvalter er det foretatt store investering i VA nettet og separering de seneste år og pumper Investeringene er per 2023 på til sammen ca. 1,6 mrd. kr.

Det vedtatt at kommunedirektøren skal utrede et forslag til en mulig endring i gebyrmodellen for vann og avløp innen 2025. Dette arbeidet vil starte opp tidlig i 2024 og fortsette utover

året. Hensikten med nytt gebyrregulativ er blant annet å se på mulighetene for mer differensierte satser. Med dagens prismodell for VA er fastleddet lik for alle abonnenter.

Videre er det svært viktig at underskudd fra tidligere år blir nedbetalt. Økning som er foreslått er antatt å sikre nedbetaling. Nivå på gebyrer vil bli vurdert opp mot totalen på kostander og en eventuell nedjustering kan være aktuell videre i planperioden. I tillegg vil investeringsnivå vurderes opp mot ønske om å holde gebyrene nede, sett opp mot de mottatte krav og pålegg om oppgradering.

Det forventes ingen store endringer på andre kommunale gebyrer; renovasjonsgebyrene er foreslått økt i takt med vanlig lønns- og prisvekst mens det forventes at feiegebyret holdes uendret. Slamgebyret har i mange år vært holdt uendret på grunn av at området har sparte fondsmidler fra tidligere år, det forventes derimot nå at dette økes nå inn i 2024.

Driften, innenfor alle områdene, går godt, det er generelt en effektiv drift til lave kostnader. Det vil likevel fortsatt være et økt fokus på effektivisering og kostnadsbesparende tiltak.

Havnedriften går svært godt, det er stor aktivitet og god dekning på utleie av kaiområdene. For 2024 og videre i planperioden vil det være fokus på videre utvikling av områdene.

8.6.3 Utfordring og risiko for økonomiplan og budsjett 2024

Områdene innenfor avdelingen er mange, sammensatte og komplekse. Felles for de alle er at de jobber direkte mot innbyggere og næringsliv for å sikre at Halden er en velfungerende by med blant annet forsvarlig håndtering av vannforsyning, avløpshåndtering, innsamling og behandling av husholdningsavfall. Avdelingen har både drifts- og myndighetsoppgaver.

Innenfor vann og avløp er det et akkumulert merforbruk gjennom flere år. Ifølge Forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyrer (selvkostforskriften) FOR-2019—11-1731 § 8 skal merforbruket innenfor VA dekkes inn senest innen fem år. Det har vært flere krav til oppgradering innenfor vann- og avløpssektoren, både fra Mattilsynet og Statsforvalter, investeringer som gjøres i kommunen kommer nesten utelukkende fra slike pålegg. Det har dermed blitt gjennomført store investeringer gjennom mange år. Samlet gjeld for VAR-sektoren ligger pr. i dag på rundt 1,6 mrd. kr. Når renten øker som vi så i 2022 og også utover i 2023 gir dette store økninger i renteutgifter, noe som igjen må belastes innbyggerne som brukere av VA gjennom økte gebyrer. Underskudd er en stor utfordring for vann- og avløpssektorene for de kommende år.

Likevel, ifølge kåringer som effektivitetsbarometeret levert av konsulentfirmaet Momentum og Kommunebarometeret scorer Halden kommune høyt innenfor selvkostområdene, særlig når det gjelder infrastruktur på ledningsnett. Halden kommune ligger i tillegg helt i toppskiktet når det gjelder trygt og godt vann av god kvalitet, en av årsakene til dette er at ledningsnettet er godt oppgradert. Dette er også et viktig fokus å ha i årene som kommer, Halden kommune er godt drevet når det gjelder tjenester til innbyggere og vi har i tillegg god kvalitet på selvkosttjenestene.

8.6.4 Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	37 527	27 278	25 198	21 672	21 672	21 672
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	62 083	86 717	87 553	91 079	91 079	91 079
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	29 890	31 983	33 679	33 679	33 679	33 679
Overføringsutgifter	951	493	505	505	505	505
Finansutgifter	118 033	118 528	118 528	118 528	118 528	118 528
Sum Driftsutgifter	248 483	265 000	265 463	265 463	265 463	265 463
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-216 504	-263 883	-264 332	-264 332	-264 332	-264 332
Refusjoner	-385	-217	-230	-230	-230	-230
Overføringsinntekter	-17	-400	-400	-400	-400	-400
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-5 272	-500	-500	-500	-500	-500
Sum Driftsinntekter	-222 178	-265 000	-265 463	-265 463	-265 463	-265 463
Sum	26 304	0	0	0	0	0

8.6.5 Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	0	0	0	0
Sum Lønns- og prisvekst	8 171	8 171	8 171	8 171
Konsekvensjustert budsjett	8 171	8 171	8 171	8 171
Konsekvensjustert ramme	8 171	8 171	8 171	8 171
Sum Budsjettallokering	-8 171	-8 171	-8 171	-8 171
Nye tiltak og realendringer budsjett	-8 171	-8 171	-8 171	-8 171
Ramme 2024-2027	0	0	0	0

8.6.6 Aktivitet (Nøkkeltall)

Vann

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (12000 m3/d) Avvik fra		118,7 %	126,7 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

9 Økonomiske måltall

9.1 Økonomiske måltall og indikatorer

Langsiktige forpliktelser

§ 5-7 i forskriften stiller krav til at både budsjett- og økonomiplandokumentene skal inneholde oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser.

Bestemmelsen presiserer kravet i kommuneloven § 14-4 andre ledd andre punktum. Bestemmelsen innebærer at økonomiplanen og årsbudsjettet skal inneholde en oversikt over den årlige utviklingen i gjeld (lån) og andre vesentlige langsiktige forpliktelser (leieavtaler, forpliktelser til å yte tilskudd, og liknende) i den perioden som økonomiplanen eller årsbudsjettet gjelder for. Forskriften regulerer ikke hvordan dette skal stilles opp.

Kommunedirektøren har i nedenfor stående tabell satt opp den antatte utviklingen i langsiktig lånegjeld, samlede leieutgifter, samt samlede tilskuddsutgifter. Det gjøres oppmerksom på at utviklingen i langsiktig lånegjeld fordrer at investeringsprogrammet som her foreslås gjennomføres i sin helhet uten etterslep, og at leie- og tilskuddsutgiftene kun er justert med antatt prisvekst.

Langsiktige forpliktelser				
	2024	2025	2026	2027
Langsiktig lånegjeld	4 585 480 250	4 601 972 800	4 858 358 000	5 080 822 000
Herav Startlån	401 400 000	435 100 000	461 900 000	492 200 000
Herav VAR-lån	1 420 000 000	1 480 500 000	1 600 000 000	1 660 000 000
Herav Øvrige lån	2 764 080 250	2 686 372 800	2 796 458 000	2 928 622 000
Langsiktige leieavtaler	40 393 012	42 008 732	43 689 082	45 436 645
Langsiktige tilskuddsavtaler	45 025 673	46 826 700	48 699 768	50 647 759

Finansielle måltall

Avsetning til disposisjonsfond

Indikatoren viser det budsjetterte netto driftsresultatet (avsetning til disposisjonsfond) målt i % av sum driftsinntekter fratrukket inntekter på selvkostområdet.

Teknisk beregningsutvalg anbefaler kommunene å budsjettere med et netto driftsresultat i størrelsesorden 1,75 %. Dette for å bygge opp nødvendige driftsfond, samt midler som avsettes til

egenkapitalfinansiering. Dette er dog en generell anbefaling for kommunesektoren samlet sett, og er egentlig ikke ment som et årlig krav til hver enkelt kommune. Anbefalingen om et netto driftsresultat på 1,75 bygger på prinsippet om absolutt kommunal formuesbevaring. Det må derfor understrekes at TBUs normtall gjelder over tid, og det har derfor aldri vært meningen at man skal sikte mot normnivået hvert enkelt år – bare at man kretser rundt det anbefalte nivået som et gjennomsnitt over tid. I tillegg må anbefalingen sees opp mot størrelsene på kommunens disposisjonsfond.

Grunnet kommunens økonomiske situasjon og et forslag om vesentlig bruk av disposisjonsfond i 2024 og 2025 vil netto driftsresultat i begge disse årene være negativt. I økonomiplanen foreslås det ikke å avsette til fond i hele perioden med unntak av «tilbakebetalingen» av egenkapitalfinansieringen fra året før. Det gjøres oppmerksom på at nevnte tilbakebetaling ikke medfører en reell tilføring til fondet i all den tid samme beløp er tatt ut av fondet som egenkapitalfinansiering året før. I tabellen under har vi korrigert for egenkapitalfinansieringen slik at måltallene gir et reelt uttrykk for den faktiske tilføringen til fondet, som i perioden vil være 0.

	2024	2025	2026	2027	Gj.snitt	Langsiktig mål
Avsetning til disp.fond	0	0	0	0	0	1,75 %

Gjeldsgrad rentebærende gjeld

På bakgrunn av kommunens økonomiske situasjon foreslår kommunedirektøren i budsjett- og økonomiplanen å skyve på en del investeringer sammenlignet med gjeldende økonomiplan. Det henvises til avsnittet om investeringer for detaljer. Den økonomiske situasjonen tilsier at vi ikke kan tillate oss en gjeldsgrad på opp mot 100 % av driftsinntektene, slik indikatoren har vært de siste årene. Gjeldsnivået i kommunen er for høyt og må reduseres.

Med bakgrunn i forslaget til investeringer i budsjett 2024 og planperioden 2024 – 2027 foreslås følgende gjeldsgradsmål for perioden.

	2024	2025	2026	2027	Langsiktig mål
Gjeldsgrad	76,1	70,6	64,3	57,6	75 %

Den gjelden som i sin helhet betales av andre enn kommunen selv holdes utenfor gjeldsgradsindikatoren. Dette fordi indikatoren skal være et mål på kommunekassas økonomiske bæreevne. Da bør gjeld som ikke har innvirkning på kommunens bunnlinje heller ikke være med i grunnlaget. Kommunens andel lån som tilhører VAR-sektoren, samt lån staten yter både rente og avdragskompensasjon til holdes utenfor. Gjeld knyttet til resterende låneportefølje omtales i det videre som "rentebærende gjeld".

Årsaken til at gjeldsgraden synker i perioden er 3-delt:

- Investeringsnivået reduseres vesentlig

- Avdragene reduseres ikke nevneverdig fordi de i stor grad representerer tidligere års investeringsnivå
 - Inntektene øker i perioden
- Avdragene vil overstige nye låneopptak, og gjelden vil dermed reduseres.

Fondsbeholdning

Som beskrevet i avsnittet om bruk og avsetning til fond har målet hittil være å holde et nivå på fondsbeholdningen over tid som tar utgangspunkt i at det skal utgjøre 8 % av driftsinntektene i 2021, som deretter deflatorjusteres. Slik situasjonen har utviklet seg gjennom 2023 er det ikke lenger mulig å opprettholde dette målet i planperioden vi nå skal inn i.

I kommunedirektørens forslag legges det opp til bruk av fondet, både i 2024 og i 2025. Dette medfører at målet om 8 % av driftsinntektene må justeres ned i denne planperioden. Det langsiktige målet vil derimot være å oppnå 8 % av driftsinntektene igjen, men på et senere tidspunkt enn i 2027.

	Dispfond
I.B 2023	- 273 693
Vedtak i sak 2023/51 Bruk av fond EK-finansiering Os	8 700
Vedtak i sak 2023/27 Bruk av fond EK-finansiering Båstadlund	13 600
Budsjettet bruk av dispfond 2023 utover sakene over	31 600
Budsjettet avsetning til disp.fond	29 400
Strykning av budsjettet avsetning til disp.fond	- 29 400
Prognose regnskapsresultat korrigert for strykninger	7 100
Prognose disp.fond 31.12.23	- 212 693
IB 2024	
Bruk av disp.fond i budsjett 2024 til saldering	86 096
Vedtak bruk av fond til Os opprinnelig budsjett	20 000
Tilbakebetaling fra VAR - underskudd tidligere år	- 7 000

Prognose disp.fond 31.12.24	- 113 597
IB 2025	- 113 597
Netto bruk av fond inkl. EK-finansiering og tilbakebetaling	31 050
Tilbakebetaling fra VAR - underskudd tidligere år	- 8 000
Prognose UB 2025	- 90 547
IB 2026	- 90 547
Netto bruk av fond inkl. tilbakebetaling av Ek-finans året før	2 450
Tilbakebetaling fra VAR - underskudd tidligere år	- 8 000
Prognose UB 2026	- 96 097
IB 2027	- 96 097
Netto bruk av fond inkl. tilbakebetaling av Ek-finans året før	5 550
Tilbakebetaling fra VAR - underskudd tidligere år	- 8 000
Prognose UB 2027	- 98 547

Som oversikten over viser vil det i de neste årene gjøres et relativt stort innhogg i disposisjonsfondet. Oppdaterte måltall vil dermed se slik ut.

	2024	2025	2026	2027	Langsiktig mål
Fondsstørrelse	113 597	90 547	96 097	98 547	8 % av DI

Indikatorer

Som ledd i innføringen av helhetlig styring, ble det fra og med 2014 innført styringsindikatorer i alle kommunalavdelinger. Parameterne vil kunne forandres over tid, sett i forhold til hva som er viktig for respektive kommunalavdelinger å holde fokus på. I dokumentet finner man de ulike

kommunalavdelingene sine styringsindikatorer på kommunalavdelingens eget kapittel, de er her benevnt "Aktivitet (nøkketall)".

10. Klimabudsjett

Klimabudsjettet er et viktig styringsverktøy for kommunen i arbeidet med å nå målsetningene om utslippskutt. Klimabudsjettet kvantifiserer hvor mye klimagasser som kuttes gjennom de foreslåtte tiltakene og kostnaden for å gjennomføre disse. Eierskap og god oppfølging sikres gjennom forankring i organisasjonen og dedikerte ansvarlige for hvert tiltak. Jevnlig rapportering på status i gjennomføring av klimatiltak sørger for god styring av dette viktige arbeidet.

Tiltak i klimabudsjettet revideres årlig. Det er viktig at kommunen jobber kontinuerlig med å finne nye treffsikre tiltak slik at lavutslippssamfunnet faktisk kan realiseres og Parisavtalens mål kan nås. FNs klimapanelts sjette hovedrapport slår fast at de globale utslippene må nå toppen før 2025 for å kunne begrense den globale oppvarmingen til under 2 grader, helst ned mot 1,5 grader. For å realisere dette kreves det umiddelbare og kraftige kutt i utslippene.

10.1 Klimamål i Halden kommune

Gjennom kommunedelplan for klima og energi 2019-2030 er følgende ambisiøse mål vedtatt:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Halden være redusert med minst 60 prosent sammenlignet med 2016. Innen 2023 skal utslippene være redusert med 30 prosent.
- Halden skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null klimagassutslipp innen 2050 gjennom kraftig å redusere utslippene og øke opptakene av CO₂.
- Halden skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050.
- Innen 2050 skal all energibruk i Halden være fossilfri eller avfallsbasert.

For å nå disse målene er det nødvendig å gjennomføre en rekke tiltak. Hele kommuneorganisasjonen, innbyggere og næringsliv må bidra, i tillegg til at vi trenger regional og statlig drahjelp.

10.2 Klimatiltak med i økonomiplanen

Energibesparende tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO₂ ekvivalenter

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Reduksjon Mwh pr. år
Energioptimalisering i kommunale bygninger (ENØK)	Annet	Annet	2 700,0
VA-tiltak	Avfall og avløp	Avløp	200,0
Sum			2 900,0

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Reduksjon Mwh pr. år
Utbygging av bredbånd	Annet	Annet	0,0
Kartlegging av deponigass og mulig utnyttelse	Avfall og avløp	Avfallsdeponigass	0,0
Utbedring av miljøstasjoner for gjenvinning av avfall	Avfall og avløp	Annet	0,0
Områderegulering av Stasjonsområdet	Energiforsyning	Elektrisitetsproduksjon og annen energiforsyning	0,0
Plan for gatenett og gatebruk i Halden sentrum	Veitrafikk	Personbiler	0,0
Sum			0,0

Tidligere vedtatte tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Reduksjon Mwh pr. år
Digital matsvinnhåndtering	Annet	Annet	116,0
Oppfølging av innbyggerundersøkelsen	Annet	Annet	0,0
Virtuell kort- og langtidsavdeling	Annet	Annet	100,0
Redusere utslipp av deponigass fra Rokke og bedre utnyttning av biogass fra Remmen	Avfall og avløp	Avfallsdeponigass	0,0
Solcellearmatur på gatelys, testprosjekt	Energiforsyning	Elektrisitetsproduksjon og annen energiforsyning	0,0
Klimasamlinger for landbruket i Halden	Jordbruk	Jordbruk	0,0
Gjenbruk av kontormøbler	Miljøledelse	Annet	0,0
Klimamesterskap blant ansatte og politikere	Miljøledelse	Annet	0,0
Fjernvarme i kommunale bygninger i sentrum	Oppvarming	Fjernvarme unntatt avfallsforbrenning	200,0
Landstrøm Halden havn	Sjøfart	Andre aktiviteter sjøfart	440,0
Etablering av trygg sykkelparkering	Veitrafikk	Personbiler	0,0
Fossilfri kollektivtransport, fylkeskommunalt tiltak	Veitrafikk	Personbiler	1 176,0
Ladepunkt i boligområder	Veitrafikk	Personbiler	0,0
Leasing av elsykler til ansatte	Veitrafikk	Personbiler	0,0
Lynladestasjon med prioritet for el-taxi	Veitrafikk	Personbiler	317,0
Skilting for gående og syklende	Veitrafikk	Personbiler	0,0
Smart City elbildeling	Veitrafikk	Personbiler	30,0
Smart City elsykkeldeling	Veitrafikk	Personbiler	12,0
Sykkelparkering ved Strupe idrettsanlegg	Veitrafikk	Personbiler	0,0
Trafikksikkerhetstiltak kommunedelplan	Veitrafikk	Personbiler	10,0
Utbedring av turstier og grøntdrag i sentrum	Veitrafikk	Personbiler	10,0
Utbedring, asfaltering og skilting av veier som brukes mye til sykling	Veitrafikk	Personbiler	0,0
Utfasing av fossile kjøretøy	Veitrafikk	Personbiler	115,0
Sum			2 526,0

11. Investeringer i budsjett

For 2024 og kommende planperiode legger Kommunedirektøren opp til redusert aktivitet når det kommer til investeringer. Det har blitt gjennomført store investeringer de seneste årene.

Kommunaldirektøren anbefaler fra nå av en restriktiv linje når det kommer til investeringer. Dette for å få god kontroll over driften og samtidig skape nød nødvendige handlingsrom.

De store pågående prosjekt som Dagsenter på Båstadlund, Sentrumsskole og arena og ferdigstillelse av sentralkjøkken og brannstasjon vil fortsette som planlagt utover i 2024. Prosjektene har bevilgning i 2023 som forventes å rebevilges til 2024 for ferdigstillelse. Videre er det budsjettert med forventet inntekt fra mottatte spillemidler og finansiering fra disposisjonsfond på prosjekt ny sentrumsskole og arena i 2024.

Det er i tillegg vurdert slik at investeringer man ser på som økonomisk lønnsomme, altså investeringer som vil ha en positiv effekt på driftsregnskap, må prioriteres. I tillegg må man ha rom for å utføre investeringer hvor man mottar pålegg eller krav fra myndigheter, eller hvor beredskap og sikkerhet står i fare. Kommunedirektøren har tatt høyde for et fåtall investering i planperioden, men vil eventuelt komme tilbake med enkeltsaker for vedtak. Før saker sendes til politikken skal disse godkjennes av sentraladministrasjonen.

11.1 Investeringstabell for kommunen samlet

Selvkost

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Fellesområder	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Hovedplan	80 000	80 000	80 000	80 000
VA/saneringsprosjekter				
Nytt reservebehandlingsanlegg	20 000	0	0	0
Asak - sikring av vannforsyning (sammenkobling nab)				
Sum Fellesområder	100 000	80 000	80 000	80 000
Sum	100 000	80 000	80 000	80 000

Økonomisk lønnsom

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Fellesområder	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Investering i forbindelse med tilskudd	5 000	0	0	0
Investeringer i forbindelse med beredskap/pålegg/krav	10 000	0	0	0
Mulighetsstudier for optimalisering av bygg	500	500	500	500
Omstilling helse og mestring	15 000	0	0	0
Strategisk eiendomsforvaltning (kjøp/salg)	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum Fellesområder	31 500	1 500	1 500	1 500
Sum	31 500	1 500	1 500	1 500

Pålegg

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Fellesområder	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Asfaltering og trafikksikkerhetstiltak	2 500	500	500	500
Sum Fellesområder	2 500	500	500	500
Sum	2 500	500	500	500

Annet

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Fellesområder	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Det digitale skoleløftet	6 000	6 000	0	0
Egenkapitalinnskudd HKP/KLP	1 050	1 050	1 050	0
Utvikling Sydsiden	2 100	1 500	0	0
Sum Fellesområder	9 150	8 550	1 050	0
Sum	9 150	8 550	1 050	0

11.2 Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Investeringer i varige driftsmidler	142 100	89 500	82 000	82 000
Tilskudd til andre investeringer	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 050	1 050	1 050	0
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	143 150	90 550	83 050	82 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-3 688	-2 750	-1 220	0
Tilskudd fra andre	-29 000	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-76 592	-124 252	-109 801	0
Videreutlån	70 000	70 000	70 000	0
Bruk av lån til videreutlån	-70 000	-70 000	-70 000	0
Avdrag på lån til videreutlån	22 000	22 000	22 000	0
Mottatte avdrag på videreutlån	-22 000	-22 000	-22 000	0
Overføring fra drift	-32 160	-11 250	-18 580	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-1 050	-1 050	-1 050	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum finansiering	-142 490	-139 302	-130 651	0
Sum finansieringsbehov	143 150	90 550	83 050	82 000
Sum finansiering	-142 490	-139 302	-130 651	0
Udekket finansiering	660	-48 752	-47 601	82 000

12.Gebyrliste

På grunn av at forskrifter skal ut på høring i perioden frem mot budsjettbehandling følger ikke disse dette forslaget, men vil bli sendt ut til gruppeledere når de foreligger og vil ellers følge budsjettsaken til behandling.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Bolig og fritidseiendom		3‰	3‰				
Ubebygde tomter		3‰	3‰				
Øvrige eiendommer		7‰	7‰				

Vann, avløp, renovasjon, feiing og havn

Vannavgifter

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Feil ved installering/avlesning av vannmåler	VAR og Havn	0	10 000	10 000	0%	↓	
Gebyr ved avstenging av vann og havn	VAR og havn	1 500	2 500	1 000	67%	↑	
Gebyr ved påkobling av vann og Havn	VAR og Havn	1 500	2 500	1 000	67%	↑	
Kommunal avlesning av vannmåler	VAR og havn	600	1 250	650	108%	↑	
Laboratorieanalyse av privat drikkevann utført av Halden kommune	VAR og Havn	0	200	200	0%	↓	
Manglende etterkommelse av restriksjoner f.eks. vanning og Havn	VAR og Havn	0	5 000	5 000	0%	↓	
Manglende innmelding av tilkobling (ikke betaler vanngelyr) pr. boenhet/næringsenhet. Tillegg til ordinært vanngelyr	VAR og Havn	0	18 750	18 750	0%	↓	

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Manglende syning og/eller dokumentasjon ved tilkobling av stikkledning	VAR og Havn	0	5 000	5 000	0%	↓	
Manglende tilbakeslagssikring ved flere vannkilder, sprinkling m.m næring	VAR og Havn	0,00	0,00	0,00	0,00%	↓	Vurderes opp mot størrelse og alvorlighetsgrad i hver enkelt sak.
Manglende tilbakeslagssikring ved flere vannkilder, sprinkling m.m private boenheter og landbruk	VAR og Havn	0	10 000	10 000	0%	↓	
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter	VAR og Havn	62 500	68 750	6 250	10%	↑	
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller)	VAR og Havn	12 500	18 750	6 250	50%	↑	
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	VAR og Havn	125 000	131 250	6 250	5%	↑	
Tilkobling av kortvarig vannforsyning (arrangement eller annet inntil 2 uker)	VAR og Havn	0	10 000	10 000	0%	↓	
Tilsynsgebyr sprinkleranlegg	VAR og Havn	0,00	4 200,00	4 200,00	0,00%	↓	
Tilsynsgebyr vannmåler	VAR	0,00	1 500,00	1 500,00	0,00%	↓	
Vannavstenging	VAR og Havn	0	0	0	0%	↓	
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	VAR og Havn	27,71	29,18	1,47	5,30%	↑	Pris. pr. kubikkmeter vann
Årsgebyr fastledd vann	VAR og Havn	650	3 150	2 500	385%	↑	

Feil ved installering/avlesning av vannmåler

Feil montering av vannmåler slik at ikke alt forbruk måles. Avlesning av lavere verdi enn måler viser.

Laboratorieanalyse av privat drikkevann utført av Halden kommune

Analysert utført av Halden kommune av drikkevann fra private brønner og borehull

Manglende syning og/eller dokumentasjon ved tilkobling av stikkledning

Når nye stikkledninger kobles til kommunal ledning skal det synes før grøft igjenfylles. Ved ferdigstillelse skal det dokumenteres med innmåling hva som er gjort.

Tilkobling av kortvarig vannforsyning (arrangement eller annet inntil 2 uker)

Tilkobling av kommunalt ved ved arrangement

Tilsynsgebyr vannmåler

Tilsyn av vannmålere

Avløpsavgifter

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
2.gangs tømning lukket tank pr m ³ inntil 3m ³	VAR og havn	258,24	284,06	25,82	10,00%	↗	Pris pr. m ³
2.gangs tømning lukket tank pr. m ³ over 3m ³	VAR og Havn	201,20	221,32	20,12	10,00%	↗	Pris pr. m ³
Fett fra fettavskiller pr m ³	VAR og Havn	1 250	1 250	0	0%	↘	
Ikke klargjort anlegg for tømning etter varsel fra tømmeentreprenør	VAR og Havn	0,00	1 000,00	1 000,00	0,00%	↘	
Mangelfull innmelding av tilkobling (ikke betaler avløpsgebyr). Tillegg til normale avløpsgebyr		0,00	18 750,00	18 750,00	0,00%	↘	
Manglende syning og/eller dokumentasjon ved ny tilkobling stikkledning	VAR og havn	0,00	5 000,00	5 000,00	0,00%	↘	
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.	VAR og Havn	62 500	68 750	6 250	10%	↗	
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).	VAR og havn	12 500	18 750	6 250	50%	↗	

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	VAR og Havn	125 000	131 250	6 250	5%	↗	
Tilkobling av kortvarig avløp (arrangement/inntil 2 uker)	VAR og Havn	0,00	10 000,00	10 000,00	0,00%	↘	
Tilsyn fettutskiller	VAR og Havn	0,00	4 200,00	4 200,00	0,00%	↘	
Tilsyn oljeutskiller	VAR og Havn	0,00	4 200,00	4 200,00	0,00%	↘	
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem, pr. tilsyn*	Miljø	600	1 000	400	67%	↗	*Eks. mva
Tømming av lukket tank pr m ³ over 3m ³	VAR og Havn	418,66	460,53	41,87	10,00%	↗	Pris pr. m ³
Tømming av lukket tank pr. m ³ inntil 3m ³	VAR og Havn	535,45	589,00	53,55	10,00%	↗	Pris pr. m ³
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirensanlegg inntil 3 m ³	VAR og Havn	2 065,87	2 272,46	206,59	10,00%	↗	
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirensanlegg + pr. m ³ over 3 m ³	VAR Havn	521,29	573,42	52,13	10,00%	↗	
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	VAR og havn	45,13	47,52	2,39	5,30%	↗	
Årsgebyr fastledd avløp	VAR og havn	1 000,00	2 450,00	1 450,00	145,00%	↗	

Tilsyn fettutskiller

Tilsyn av fettutskiller. Tilfaller alle som har fettutskiller.

Tilsyn oljeutskiller

Tilsyn oljeutskiller. Tilfaller alle som har oljeutskiller.

Renovasjon

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Avfallsgebyr 660 l volumdel	VAR og Havn	3 442,00	3 648,50	206,50	6,00%	↗	

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Avstandstillegg for papirbeholder	VAR og Havn	103,88	103,88	0,00	0,00%	↓	
Avstandstillegg: 5m - 10m	VAR og Havn	207,76	207,76	0,00	0,00%	↓	
Avstandstillegg: Tillegg pr. 5m over 15m	VAR og Havn	207,76	207,76	0,00	0,00%	↓	
Boenhet (eneboliger/tomannsboliger) som etter søknad deler beholder, betaler per boenhet)	VAR og Havn	3 245,16	3 245,16	0,00	0,00%	↓	
Boenhet i borettslag/sameie	VAR og Havn	3 245,16	3 245,16	0,00	0,00%	↓	
Boenhet i studensamskipsnad	VAR og Havn	2 192,67	2 192,67	0,00	0,00%	↓	
Boenheter som inngår i felles løsning med beholderstørrelse minimum 2 m ³	VAR og Havn	3 245,16	3 245,16	0,00	0,00%	↓	
Hytter/sommerboliger - felles container	VAR og Havn	2 192,67	2 192,67	0,00	0,00%	↓	
Pr. abonnement (enebolig, boenhet, andre, med egen beholder) Herav grunnandel kr. 2104,91 volumandel kr. 2280,31	VAR og Havn	4 385,22	4 385,22	0,00	0,00%	↓	

Feiing/Boligseksjon

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Feiing av fritidsbolig	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,00%	↓	Kr. pr. enhet
Feiing for boliger opp til og med fem etg. pr enhet.	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,00%	↓	Kr. pr. enhet
Ikke lovpålagte oppgaver (fresing, fuglereir, etc) pr time	Boligseksjon	1 062,50	1 062,50	0,00	0,00%	↓	Kr. pr. time
Pr. ekstra pipeløp x antall piper	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,00%	↓	Kr. pr. ekstra pipe

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Særskilte brannobjekt	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,00%	↓	

Havneavgift

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Farvannsavgift	Havn	1 650	1 750	100	6%	↗	Minsteavgift

Teknisk

Andre kommunale gebyrer

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Utkjøring av kommunalt skilt og sperremateriell i forbindelse med arrangement - pr. time	Forvaltning gate og vei	687,50	687,50	0,00	0,00%	↓	

Gebyr ved gravearbeid

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Behandlingsgebyr Arbeidsvarsling og skiltplaner.	Forvaltning gate og vei	2 000	2 000	0	0%	↓	
Behandlingsgebyr gravesøknad inklusiv arbeidsvarslingsplaner	Forvaltning gate og vei	4 500	4 500	0	0%	↓	
Kontrollgebyr - pr. time	Forvaltning gate og vei	875	875	0	0%	↓	

Leie av gategrunn

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Areal til uteservering	Forvaltning gate og vei	500	500	0	0%	↓	Pris pr. søknad pr. år
Areal til uteservering som har skjenkebevilling	Forvaltning gate og vei	0	150	150	0%	↓	Pris pr. kvm. pr. mnd
Areal til uteservering uten skjenkebevilling	Forvaltning gate og vei	0	75	75	0%	↓	Pris pr. kvm. pr. mnd
Behandlingsgebyr Arbeidsvarsling og skiltplaner.	Forvaltning gate og vei	2 000	2 000	0	0%	↓	
Busterudparken - Arrangement (pris per døgn)	Forvaltning gate og vei	3 000	3 000	0	0%	↓	
Container/stillase i sentrum	Forvaltning gate og vei	7,00	7,00	0,00	0,00%	↓	Kr. pr. kvm (påløper fra dag 4)
Container/stillaser utenfor sentrum	Forvaltning gate og vei	4	4	0	0%	↓	kr. pr. kvm (påløper fra dag 4)
Containergebyr	Forvaltning gate og vei	530	530	0	0%	↓	Ink. leie første 3 dager, deretter påløper avgift for leie pr. kvm pr. dag. Se egen sats
Fiskebrygga - Arrangement (pris per døgn)	Forvaltning gate og vei	5 000	5 000	0	0%	↓	
Halden Torg - Arrangement (pris per døgn)	Forvaltning gate og vei	10 000	10 000	0	0%	↓	
Kontrollgebyr ved avdekking av mislighold eller manglende avtale	Forvaltning gate og vei	1 500	1 500	0	0%	↓	
Mobile salgsvogner	Forvaltning gate og vei	0	25	25	0%	↓	Pris pr. kvm. pr. døgn

Areal til uteservering som har skjenkebevilling

Gjelder kun i tidsperioden mellom 1. april og 30. september

Areal til uteservering uten skjenkebevilling

Gjelder kun i tidsperioden mellom 1. april og 30. september

Parkering

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 2	Forvaltning gate og vei	25	30	5	20%		Kr. pr. time
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 3	Forvaltning gate og vei	25	30	5	20%		Kr. pr. time
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 3	Forvaltning gate og vei	75	90	15	20%		Kr. pr. døgn
Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst	Forvaltning gate og vei	23	28	5	22%		Progressiv takst fra kr. 28 pr. time
Frikjøp av parkeringsplass	Forvaltning gate og vei	120 000	120 000	0	0%		
Parkering El-bil	Forvaltning gate og vei	0	0	0	0%		El-bil likestilt med andre typer biler parkering i sone 1, 2 og 3
Sonekort - Sone 2 (12 mndr)	Forvaltning gate og vei	20 000	24 000	4 000	20%		
Sonekort - Sone 2 (3 mndr)	Forvaltning gate og vei	0	6 750	6 750	0%		
Sonekort - Sone 2 (6 mndr)	Forvaltning gate og vei	0	12 500	12 500	0%		
Sonekort - Sone 3 (12 mndr)	Forvaltning gate og vei	13 000	15 600	2 600	20%		
Sonekort - Sone 3 (6 mndr)	Forvaltning gate og vei	0	8 300	8 300	0%		
Sonekort - Sone 3 (3 mndr)	Forvaltning gate og vei	0	4 650	4 650	0%		
Årskort - Boligsone	Forvaltning gate og vei	2 000	2 400	400	20%		

Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst

Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst 1 st. time kr. 28,- 2. kr. 30,- 3. kr. 35,- deretter kr. 45 pr. time (28/30/35/45)

Rokke avfallsanlegg, næring

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Asbest og eternitt	Rokke	1 972	2 070	98	5%		Kr. pr. tonn
Campingvogn, tilhenger	Rokke	2 441	2 441	0	0%		Kr. pr. tonn
Dekk på felg	Rokke	55	55	0	0%		Kr. pr. stk.
EE-avfall/hvitevarer	Rokke	0	0	0	0%		Kr. pr. tonn
Farlig avfall fra næring	Rokke	7 810	8 200	390	5%		Kr. pr. tonn
Impregnert virke	Rokke	2 317	2 432	115	5%		Kr. pr. tonn
Jern og metall	Rokke	180	180	0	0%		Kr. pr. tonn
Klorparafin vinduer	Rokke	6 290	6 604	314	5%		Kr. pr. tonn
Lettere forurensede masser - kl. 1	Rokke	0	0	0	0%		2023: pris etter avtale
Lettere forurensede masser - kl. 2	Rokke	0	0	0	0%		2023: pris etter avtale
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4	Rokke	0	0	0	0%		2023: pris etter avtale
Makulering av papir	Rokke	8	8	0	0%		Kr. pr. kg.
Næringsavfall blandet	Rokke	2 189	2 298	109	5%		Kr. pr. tonn
Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	Rokke	0	0	0	0%		Kr. pr. tonn
PCB	Rokke	1 400	1 400	0	0%		Kr. pr. tonn
Trevirke	Rokke	991	1 040	49	5%		Kr. pr. tonn

Brannberedskap

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Gebyr for unødig brannutrykning - automatisk brannalarmanlegg.	Brannberedskap	5 000	5 000	0	0%		Gebyr pr. utrykning.

Faste båt plasser

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Alle andre plasser (langs land,	Kommunale bryggeplasser	2 100	2 100	0	0%		Pris pr. breddemeter

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
flytebrygger og Tista)							
Bro - overgang, Tista senter, Tista Syd 2	Kommunale bryggeplasser	4 200	4 500	300	7%		Fastpris pr. plass
Fast plass Longside	Kommunale bryggeplasser	890	890	0	0%		Pris pr. lengdemeter

Alle andre plasser (langs land, flytebrygger og Tista)

Ganguteligger, vann og strøm for lading

Bro - overgang, Tista senter, Tista Syd 2

Langsidetilgang, vann og strøm for lading

Fast plass Longside

Langsidetilgang

Masteleie

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Etableringsavgift masteleie	Forvaltning gate og vei	4 500	4 500	0	0%		Fellesføring etablering masteleie
Årsavgift masteleie	Forvaltning gate og vei	200	300	100	50%		Fellesføring årsavgift masteleie

Undervisning og oppvekst

Barnehagetjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
100 % plass		3 000	3 000	0	0%	↓	Endres til 2000 fra 01.08.24
40 % plass		1 500	1 500	0	0%	↓	Endres til 1000 kr fra 01.08.24
50 % plass		1 747	1 747	0	0%	↓	Endres til 1 160 kr fra 01.08.24
60 % plass		2 100	2 100	0	0%	↓	Endres til 1400 kr fra 01.08.24
80 % plass		2 700	2 700	0	0%	↓	Endres til 1800 kr fra 01.08.24
Tillegg for kost (maksimalt)		395	395	0	0%	↓	Ved redusert plass blir kostsatsen tilsvarende redusert

Skolefritidsordningen

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
SFO 1. og 2 trinn 100 %		1 515	1 583	68	4%	↑	Inkluderer fratrekk for 12t gratis SFO
SFO 1. og 2 trinn 50 %		0	0	0	0%	↓	Inkluderer fratrekk for 12t gratis SFO
SFO 1. og 2 trinn 75 %		910	952	42	5%	↑	Inkluderer fratrekk for 12t gratis SFO
SFO kostpenger		230	240	10	4%	↑	
SFO-plass 3. og 4. trinn 100 %		3 030	3 165	135	4%	↑	
SFO-plass 3. og 4. trinn 50%		1 820	1 900	80	4%	↑	
SFO-plass 3. og 4. trinn 75%		2 425	2 535	110	5%	↑	

Kulturskolen brukerbetaling

Det er 2 betalingsterminer.

Søskenmoderasjon ytes med 15 % for barn nr. 2 og 3 og fri plass fra barn nr. 4.

Kulturskolen

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Elevavgift	Kultur	3 500	3 500	0	0%	↓	
Makspris for familier	Kultur	6 500	6 500	0	0%	↓	

Biblioteket

Biblioteket

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Gebyr ved for sen levering: 1. varsel voksen	Kultur	65	65	0	0%	↓	Ingen gebyr for barn
Gebyr ved for sen levering: 2. varsel voksen	Kultur	100	100	0	0%	↓	Ingen gebyr for barn
Gebyr ved for sen levering: 3. varsel	Kultur	130	140	10	8%	↑	Sendes som regning med erstatning for tapt materiell + gebyr som oppgitt i tabell
Mistet lånekort	Kultur	30	30	0	0%	↓	

Leie og bruk av lokaler, idrettsanlegg, arealer; Remmen svømmehall

Remmen Svømmehall

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Enkeltbad barn (t.o.m. 15 år)	Kultur	40	45	5	13%	↗	
Enkeltbad studenter, pensjonister og trygdede	Kultur	65	65	0	0%	↘	
Enkeltbad voksne	Kultur	75	80	5	7%	↗	
Leie av basseng - helg - pr time	Kultur	500	525	25	5%	↗	
Leie av basseng - uke - pr time	Kultur	320	335	15	5%	↗	
Rabattkort 12 klipp barn	Kultur	400	400	0	0%	↘	
Rabattkort 12 klipp studenter, pensjonister, trygdede	Kultur	650	650	0	0%	↘	
Rabattkort 12 klipp voksne	Kultur	750	750	0	0%	↘	

Idrettshaller

Idrettshaller

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Arrangementer - pr. time - helg	Kultur	730	730	0	0%	↘	
Barn/ungdom under 18 år	Kultur	0	0	0	0%	↘	Gratis
Leie pr. time (Remmen, Hjortsberg, Risum og Porsnes)	Kultur	385	385	0	0%	↘	

Brygga kultursal

Brygga kultursal

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Amatørleie inkl inhouse utstyr og bemanning max 12,5 t	Kultur	18 000	18 000	0	0%	↓	
Flygel Bøsendorfer (stemming)	Kultur	4 250	4 950	700	16%	↑	
Proffleie inkl inhouse utstyr og bemanning max 12,5 t	Kultur	39 000	40 000	1 000	3%	...	
Prosent av billettsalg amatør	Kultur	13	13	0	0%	↓	
Prosent av billettsalg proffleie	Kultur	15	15	0	0%	↓	

Kirkelig Fellesråd

Priser foreslått av Kirkelig fellesråd i henhold til gravferdsloven §21

Kirker og kirkegårder

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Festeavgift kistegrav	Kirkelig Fellesråd	290	310	20	7%	↑	
Festeavgift urnegrav	Kirkelig Fellesråd	290	310	20	7%	↑	
Kremasjonsavgift innenbys	Kirkelig Fellesråd	2 800	3 000	200	7%	↑	
Kremasjonsavgift utenbys	Kirkelig Fellesråd	5 300	6 000	700	13%	↑	
Leie av kapell/kirke ved begravelse	Kirkelig fellesråd	600	700	100	17%	↑	
Leie av kapell/kirke ved begravelse ikke medlem av DNK	Kirkelig fellesråd	850	950	100	12%	↑	
Leie av kapell/kirke ved	Kirkelig fellesråd	850	950	100	12%	↑	

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
begravelse							
utenbysbeboere							
Navnet minnelund	Kirkelig fellesråd	10 000	15 000	5 000	50%		

Dagsenter

Dagsenter

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Transport pr dag	Bo- og Miljøarbeidertjenste	70	80	10	14%		
Transport pr måned	Bo- og miljøarbeidertjeneste	370	1 100	730	197%		
Transport pr. dag	Arbeid og aktivitet	70	70	0	0%		
Transport pr. måned	Arbeid og aktivitet	370	370	0	0%		

Bevillinger

Bevillinger

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - salg	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - skjenking	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Gebysats alkoholgrense 2 pr. ltr. - salg	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Gebysats alkoholgrense 2 pr. ltr. - skjenking	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Gebysats alkoholgrense 3 pr. ltr. - skjenking	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Minstebeløp skjenkebevilling	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Minstegebyr salgsbevilling	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Skjenkebevilling enkelt anledning	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Egenbetaling hjemmehjelp

Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Inntektsnivå inntil 2G	Hjemmebaserte tjenester	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Inntektsnivå over 2G inntil 3G	Hjemmebaserte tjenester	278	305	27	10%	↗	
Inntektsnivå over 3G inntil 4G	Hjemmebaserte tjenester	362	395	33	9%	↗	
Inntektsnivå over 4G inntil 5G	Hjemmebaserte tjenester	515	565	50	10%	↗	
Inntektsnivå over 5G	Hjemmebaserte tjenester	675	740	65	10%	↗	

Inntektsnivå inntil 2G

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Abonnement hjemmehjelp

Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Inntektsnivå over 5G over 15 timer	Hjemmebaserte tjenester	10 100	11 100	1 000	10%	↗	
Inntektsnivå 2G - 3G over 10 timer	Hjemmebaserte tjenester	2 775	3 050	275	10%	↗	
Inntektsnivå 3G - 4G over 15 timer	Hjemmebaserte tjenester	5 420	5 925	505	9%	↗	
Inntektsnivå 4G - 5G over 15 timer	Hjemmebaserte tjenester	7 700	8 475	775	10%	↗	
Inntektsnivå inntil 2G	Hjemmebaserte tjenester	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Inntektsnivå inntil 2G

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Kost

Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Dessert	Sykehjem	40	45	5	13%	↗	
Frokost/lunsj/kveldsmat 4 halve skiver levert hjem	Sykehjem	43	47	4	9%	↗	
Middag normal porsjon levert hjem	Sykehjem	85	92	7	8%	↗	
Middag stor porsjon levert hjem	Sykehjem	110	120	10	9%	↗	

Godtgjøring

Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Omsorgsstønad per time	Forvaltningsenheten	155	165	10	6%		
Støttekontakt pr time inkl utlegg og kjøring	Forvaltningsenheten	93	130	37	40%		

Trygghetsalarm

Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Ekstra utsyr etter eget ønske	Hjemmebaserte tjenester		Egen prisliste				
Flytting av alarm	Hjemmebaserte tjenester	0	1 200	1 200	0%		
Leie pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G	Hjemmebaserte tjenester	505	520	15	3%		
Leie pr. mnd. Inntektsnivå over 2G	Hjemmebaserte tjenester	560	620	60	11%		
Montering inkl en tilpasning	Hjemmebaserte tjenester	0	800	800	0%		

Vask av tøy

Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Egenandel pr. mnd.	Hjemmebaserte tjenester	315	340	25	8%		

Oppholdsbetaling i institusjon

Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetjenester	Sykehjem	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Dagsenter, inkl. frokost, formiddagskaffe og middag, uten transport	Sykehjem	220	235	15	7%	↗	
Dagsenter, inkl. frokost, formiddagskaffe, middag og transport	Sykehjem	310	330	20	6%	↗	

Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetjenester

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Helse og mestring- Halden Helsehus

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..	Halden Helsehus	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtjenesteloven kap. 3.1	Halden Helsehus	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Pr. døgn - lov om helsetjenester	Halden Helsehus	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtjenesteloven kap. 3.1

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Pr. døgn - lov om helsetjenester

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Langtidsopphold: (individuell vederlagsberegning/statlig modell)

Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn	Sykehjem	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Maksimal oppholdsbetaling pr. måned	Sykehjem	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Maksimal oppholdsbetaling pr. måned

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Fysioterapi

Helse og mestring- Halden Helsehus

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i Trendpil %	Merknad
Timesats for enkelttime	Halden helsehus		Fastsatt i forskrift			
Timesats for gruppetime	Halden helsehus		Fastsatt i forskrift			

13. Vedlegg

Vedlegg: Eksterne budsjettinnspill

13.1 Eksterne innspill

Kommunedirektøren har mottatt 5 innspill/budsjettsøknader fra eksterne.

Det er innspill fra Kirkelig fellesråd, Verdensbro, Haldenvassdragets kanalselskap, FRI Oslo og Viken, og Felleskomiteen 8. mars.

Saksbehandling av søknad/innspill og forslag til konklusjon følger nedenfor.

Selve søknadene ligger som vedlegg til dokumentet

13.1.1 Kirkelig fellesråd

Kommunedirektøren mottok høsten 2023 innspill til Halden kommunes budsjett 2024 og økonomiplan 2024 - 2027 fra Halden kirkelige fellesråd. Innspillet utgjør fellesrådets forslag til både budsjett 2024, samt økonomiplan for perioden 2024 - 2027, og påvirker Halden kommunes budsjett- og økonomiplan på bakgrunn av at kommunen bevilger årlige driftstilskudd til fellesrådet, samt vurderer behovet for å bevilge midler til fellesrådets investeringsbehov.

Høsten 2023 har kommunedirektøren gjennomført dialogmøte med kirkevergen vedrørende fellesrådets behov for økte driftsrammer og økte investeringsmidler.

Det ble i møtet avklart at fellesrådet er i behov av vesentlig økning i årlige driftstilskudd utover kompensasjon for økt lønns- og prisvekst. Særlig gjelder det det første året av planperioden (2024).

Drift

Vedtatt ordinært driftstilskudd til Halden kirkelige fellesråd i budsjett 2023 er 13,8 mkr.

Videre har det i forbindelse med budsjettarbeidet for 2024 blitt beregnet hva en videreføring av KPI-justert tilskudd ville blitt i 2024.

Dette er vist i tabellen under:

	2023	2024	2025	2026	2027
Driftstilskudd	13 834 000	14 428 862	15 006 016	15 606 257	16 230 507
Deflator		4,3 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

Fellesrådet har spilt inn følgende behov for kommunalt driftstilskudd for 2024 - 2027:

	2023	2024	2025	2026	2027
Lønn	16 411 000	17 815 000	18 171 300	18 534 726	18 905 421
Driftsutgifter	6 575 000	6 805 125	6 941 228	7 080 052	7 221 653
Sum utgifter	22 986 000	24 620 125	25 112 528	25 614 778	26 127 074
Driftsinntekter	7 452 000	7 675 560	7 905 827	8 143 002	8 387 292
Kommunalt tilskudd	13 834 000	16 944 565	17 206 701	17 471 776	17 739 782
Bruk av fond	1 700 000	0	0	0	0
Sum inntekter	22 986 000	24 620 125	25 112 528	25 614 778	26 127 074

Som tabellene over viser er det ikke samsvar mellom det som kommunen legger til grunn som deflatorjustert tilskudd i perioden, og det som her meldes inn som et behov fra fellesrådet. Særlig gjelder dette driftsåret 2024 der Fellesrådet ber om en tilskuddsøkning på nær 22,5 %. Fellesrådet opplyser i sitt innspill at hovedårsaken til det økte behovet i 2024 skyldes delvis ansettelse av en kantor i 100%, samt at fellesrådet mener de ikke har blitt kompensert for lønnsoppgjør og justeringer i årene 2022 og 2023.

Kommunedirektøren har de siste årene lagt til grunn en videreføring av inneværende års tilskudd, justert for lønns- og prisvekst, i sine budsjett- og økonomiplanforslag når det gjelder driftstilskudd til fellesrådet. For driftsåret 2023 er fellesrådet rett nok ikke blitt kompensert fullt ut for deflatoranslaget for 2023, som i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet ble anslått til 4,5 %. Dette er om lag 1% poeng høyere enn fellesrådet har blitt tilført i 2023.

Årsaken til at kommunedirektøren ikke har oppjustert inneværende års tilskudd er kommunens økonomiske situasjon hvor kommunen har innført både ansettelses- og innkjøpsstopp. I en slik situasjon må også tilskuddsmottaker gjøre tilpasninger.

Slik kommunedirektøren ser det blir det feil dersom fellesrådet skal få full uttelling på deflatorjustert tilskudd samtidig som kommunen selv ikke har kunnet gi sine tjenesteområder det samme.

For budsjettåret 2024 anslår finansdepartementet en kommunal deflator på 4,3 % sammenlignet med nivået for 2023. Anslag på nivået for 2023 er altså 4,5 %, noe som er 1 % poeng utover det fellesrådet har fått i 2023. Kommunedirektøren innstiller derimot ikke på å øke tilskuddet til fellesrådet i 2024 med prisvekst, men foreslår, i tråd med praksis inneværende år, at fellesrådet også må bidra med sitt når den økonomiske situasjonen er som den er.

Kommunedirektøren foreslår ingen lønns- og prisvekst i 2024, men legger inn 4 % deflatorvekst resten av planperioden.

	Justert 2023	2024	2025	2026	2027
Driftstilskudd	13 967 470	13 967 470	14 526 168	15 107 215	15 711 504
Deflator	4,5%	0,0%	4,0%	4,0 %	4,0 %

Investeringer

Kommunedirektøren har mottatt følgende innspill på investeringer fra Kirkelig fellesråd. Flere av forslagene er fra kirkevergen ikke periodisert i planperioden, og er dermed kun satt opp i «beløpskolonnen». Noen av forslagene har heller ikke beløp.

Investerings tiltak	Beløp	2024	2025	2026	2027
Oppgradering driftsbygning Os gravlund	1 500 000				
Oppgradering av programvare krematorieovn	600 000				
Oppgradert maskinpark	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Enøk i kirkene	350 000	350 000	350 000	350 000	350 000
Kirkestue Prestebakke					
Oppgradering Os kapell					
Halden krematorium					
Os gravlund med Høyden					

Med unntak av driftsbygningen på Os gravlund har øvrige investeringsforslag blitt innmeldt i tidligere budsjett- og økonomiplanprosesser.

Kommunedirektøren kan ikke finne økonomisk handlingsrom for å prioritere disse forslagene. I tillegg er flere av prosjektene ikke ferdig utredet mtp at det ikke fremkommer prosjekterte kostnadsrammer. Kommunedirektøren har på den bakgrunn ikke innarbeidet noen av forslagene fra kirkevergen i sitt forslag.

Konklusjon:

Kommunedirektøren foreslår følgende driftstilskudd for årene 2024 – 2027

	Justert 2023	2024	2025	2026	2027
Driftstilskudd	13 967 470	13 967 470	14 526 168	15 107 215	15 711 504
Deflator	4,5%	0,0%	4,0%	4,0 %	4,0 %

Kommunedirektøren foreslår ikke nye investeringsmidler til fellesrådet i perioden.

13.1.2 Verdensbro

Verdensbro AS søker Halden Kommune om driftsstøtte for 2024 på 577.000 kroner.

Verdensbro AS er et ideelt drevet aksjeselskap som tilbyr barn og unge et bredt og variert kulturtilbud. Formålet til virksomheten er basert på et livssynsnytralt livssyn og å være en kulturell brobygger i lokalsamfunnet og jobbe for at alle barn skal kunne delta i kunst og kulturaktiviteter. Tilbudene er gratis for brukerne. Målet til virksomheten er å bidra til lokalt kulturliv som alle kan ta del i uavhengig av økonomiske forutsetninger, livssyn og hvor mestring, kreativitet og deltakelse står i fokus.

Fargespill Østfold mottok for 2023 kr 500 000 i driftstilskudd fra Halden Kommune.

Kommunedirektørens vurdering

Verdensbro AS er en bidragsyter for kulturaktiviteter til barn og unge i Halden. Verdensbro AS bidrar positivt til at visjon, mål og tiltak i kommunedelplan kultur til Halden kommune blir gjennomført. Verdensbro AS er en organisasjon med høy aktivitet, gode resultater.

Kommunedirektøren imøtekommer søknaden om driftsstøtte for 2024 fra Verdensbro AS med **400 000 kr**. At tilskuddet ikke fullt ut oppnår det omsøkte beløpet reflekterer kommunens samlede økonomiske situasjon.

Tilskuddet finansieres med omdisponering av ressurser innenfor kulturenheten.

En prioritering av Verdensbro AS ønske om fast driftsstøtte må sees opp mot de øvrige prioriteringer i tjenestetilbudet som kommunen har ansvaret for. Med bakgrunn i dette og den svært utfordrende økonomiske situasjonen Halden kommune opplever, kan ikke kommunedirektøren forplikte Halden kommune til å gi fast årlige tilskudd, og innstiller derfor kun driftsstøtte for driftsåret 2024. Midlene er innarbeidet i budsjett for 2024 ved at det er gjort en omfordeling innenfor gitte rammer.

13.1.3 Haldenvassdragets kanalselskap

Kanalselskapet er avhengig av støtte fra våre offentlige eiere for å holde virksomheten i gang. I 2020 var inntektene til Kanalselskapet fordelt på ca 1/3 fra kommunene, 1/3 fra fylket og 1/3 fra egne aktiviteter. I 2023 har andelen inntekter fra egne aktiviteter økt til ca. 50 %. Det er et mål å styrke denne andelen ytterligere.

Operativ/Åpen kanal

Det søkes om kommunale bidrag/beløp til «åpen kanal» i henhold til strategidiskusjonen og målet om en økonomisk opprettingsplan for perioden 2022-2024. Denne innebar at Aurskog-Høland/Aremark i 2022 økte sine bidrag med 10%, og Marker/Halden med 15 %. I 2023 ble de kommunale bidragene kun justert for prisindeksen.

For året 2024, det siste året i opprettingsplanen, søkes det om bidrag der Aurskog-Høland/Aremark bidrar som for 2023, dog justert for prisstigning, og Marker/Halden sine bidrag økes med 15 % målt mot 2023. Tallene fremkommer i figur på neste side.

Styret anser at den økonomiske opprettingsplanen for perioden 2022-2024, sammen med andre driftsmessige forbedringer, har styrket selskapets grunnkapital slik at man kan «låse» fremtidige kommunale bidrag i årene fra 2025 og videre.

Kanaltjenesten/renovasjonstjenesten

Denne tjenesten har kommunene tidligere gitt aksept for at skal være fullfinansiert av kommunene. Prinsippet ble innført i 2022 ved at de faktiske kostnadene i 2020 ble lagt til grunn og fordelt likt på de fire eierkommunene. I budsjettet for 2024 benyttes tilsvarende faktiske regnskapstall for 2022, sum kr. 643.900,-. Dette tilsvarer kr. 160.975 pr. kommune. Det er en lavere sats for kommunene enn de betalte i 2022.

På bakgrunn av overnevnte forhold vedtok styret i Haldenvassdragets Kanalselskap AS den 29. september 2023 å be om flg. finansiering fra Halden kommune:

- Operativ kanal, slusetjenester økes med 15 % til 707.319,-
- Kanaltjenesten økes med 9,3 % til 160.975,-

Vurdering og konklusjon:

Kommunedirektøren foreslår i i sitt budsjettforslag å kutte tilskuddet til Haldenvassdragets kanalselskap i sin helhet. Det blir dermed ikke aktuelt å innvilge omsøkt økning i tilskuddsstørrelsen.

13.1.4 Søknad om fast årlig støtte fra FRI Oslo og Viken, samt felleskomiteen 8. mars

Kommunedirektøren mottok høsten 2023 søknad om støtte fra FRI Oslo og Viken og Felleskomiteen 8 mars til Halden kommunes budsjett 2024 og økonomiplan 2024 - 2027. Søknaden kom først inn på støtteordningene Kulturmidler til kunst- og kulturformål og Støtte til festivaler og arrangementer. Søknadene er i hovedsak støtte til markeringsdager/feiringer som er faste markeringsdager årlig og faller ikke innunder retningslinjene til støtteordningene som forvaltes av enhet for kultur. Med bakgrunn i denne vurderingen, vedlegges søknadene budsjett 2024.

Historikk:

8 mars - den internasjonale kvinnedagen

Ideen om en internasjonal kvinnedag ble lansert i begynnelsen av forrige århundre i sammenheng med kvinners kamp for stemmerett og mannlige fagforeningers kamp for rettigheter. Kvinnedagen ble i utgangspunktet vedtatt som en nasjonal markering av det amerikanske sosialistpartiet i 1908, og den første markeringen ble avholdt 28. februar 1909. I 1910 ble den første internasjonale kvinnekonferansen avholdt i København.

I Norge ble den internasjonale kvinnedagen markert første gang i 1915. Det ble ikke en regelmessig markering før etter annen verdenskrig. I 1972 tok en gruppe fra Kvinnefronten i Oslo initiativ til en felles markering med flere andre kvinneorganisasjoner. Siden ble dagen en viktig markeringsdag. Hele landet over gikk små og store demonstrasjonstog.

Dagen hadde sin storhetstid i 1970-årene, og spesielt i 1978 da over 20 000 kvinner og menn gikk i tog over hele landet. I 1980-, 1990- og 2000-årene sank oppslutningen. Men i 2014 ble det rekordstor oppslutning på bakgrunn av abortloven.

Pride

Pride LHBT er feiring av skeiv kjærlighet og kjønns- og seksualitetsmangfold. Pride synliggjør grupper som bryter med normer for kjønn og seksualitet, markerer samhold, solidaritet, respekt og toleranse og uttrykker alles rettighet til fritt å leve sin egen identitet. Feiringen skjer ofte i form av parader og festivaler.

I Norge arrangeres en tredjedel av alle Pride av Fri – foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold. De resterende arrangeres av uavhengige organisasjoner, politiske partier og andre arrangører.

Pride bygger på tre hovedpremisser: at folk skal være stolte av sin seksuelle orientering og kjønnsidentitet, at seksuell diversitet er et gode, og at seksuell orientering og kjønnsidentitet ikke kan forandres bevisst.

Pride-arrangementene har utviklet seg fra radikale minnemarkeringer og demonstrasjonstog etter Stonewall-opprøret i New York City i 1969, en hendelse som regnes som starten på den moderne homo- og LHBTIQ+-bevegelsen i USA og etter hvert resten av Vesten. Gjennom fellesskap, åpenhet og stolthet har homofile, lesbiske, transpersoner og andre kjempet mot homofobi, forbud og trakassering og for egen frigjøring og likestilling.

Mens prideparadene i enkelte land er forbudt eller blir forstyrret av religiøse eller høyreekstreme motdemonstranter, har arrangementene i flere liberale demokratier blitt årlige folkefester. I Norge ble den første offentlige markeringen holdt i 1974 i Oslo, der det har vært «homomarsjer» og «Skeive dager» fra 1982. I stolthetsparaden under Oslo Pride i juni 2019 deltok anslagsvis 50 000 personer i opptoget og 275 000 som tilskuere.

Det som nå kalles Pride, ble i Norge markert første gang på Universitetsplassen i Oslo i juni 1974. Festivalens historie går tilbake til 27. juni 1974, da en gruppe skeive arrangerte den første offentlige markeringen av Stonewall-opprøret. Markeringen samlet 250 personer på Universitetsplassen i Oslo. Det første offisielle arrangementet med parade fant sted i 1982, og siden har festivalen vokst i omfang. I løpet av 1990-årene ble festivalen utvidet til ti dager – med seminarer, foredrag, debatter, konserter og fester på ulike steder i Oslo.

Søknadene

Det avholdes flere arrangementer og markeringer i forbindelse med 8. mars i ulike deler av landet. 8. marskomitéen i flere norske byer holder tradisjonen med demonstrasjonstog i hevd og markerer årlig dagen.

Arrangement i Halden på 8.mars inneholder foredrag av professor i medisin Johanne Sundby med tittelen "Kvinnens helse i skjæringspunktet mellom feminismen, politikk og fag" Deretter blir det en konsert med visesanger Ellen Sofie Hovland og gitarist Knut Reiersrud.

Det blir et arrangement etter tog og appeller i parken. På arrangementet blir det foredrag med professor i medisin Johanne Sundby med tittelen: "Kvinnehelse i skjæringspunktet mellom feminisme, politikk og fag" Etter det, blir det en konsert med visesanger Ellen Sofie Hovland og gitaristen Knut Reiersrud. Arrangementet er gratis for publikum. Johanne Sundby tar ikke honorar for å holde foredraget. Alle er velkomne

Søknadsbeløp 10.000kr.

FRI Oslo og Viken søker om støtte til "Pride På Grensen" om å bli en årlig festival i Halden for å bedre levekår og sosial aksept for alle som identifiserer seg innenfor lhbtq+ paraplyen. Det har kommet frem ved flere anledninger at mange innenfor gitte kategori har slitt med å leve som seg selv her i Halden, særlig på grunn av høy religionspåvirkning, men også på grunn av gamle konservative holdninger. Mange skeive sliter med selvmordstanker og da særlig de skeive med minoritetsbakgrunn.

Pride på grensen skal være en uke med kulturopplevelser og faglig innhold for alle. Vi ønsker å skape et trygt tilbud som også kan være en arena for å få en bedre forståelse rundt lhbtq+.

De to årene vi har arrangert Pride på grensen har vi satt viktige spørsmål på tapeten og gjort mange oppmerksomme på at skeive har flere utfordringer og dermed ikke like god livskvalitet som andre.

I kjølvannet av natt til 25.juni i Oslo 2022 har hatet mot lhbtq+ eksplodert og blitt vesentlig tydeligere særlig på nett. Dette gjør Pride På Grensen ekstra viktig, spesielt fordi det ikke eksisterer andre tilbud for lhbtq+ personer i Halden. Vi må samles og være synlige spesielt for å vise ungdom i Halden at de ikke er alene og det finnes trygge arenaer også for dem.

Det søkes om 285.000kr.

Vurdering

Den internasjonale kvinnedagen 8 mars og Pride er markeringer/feiringer som årlig finner sted i hele landet. Disse markeringsdagene/feiringene har en lang historikk og i dagens verdensbilde aktualiseres viktigheten med slike markeringsdager/feiringer. Kommunedirektøren vurderer at forutsigbarhet for disse organisasjonene og deres arrangementer er vesentlig for å kunne planlegge og gjennomføre årlig og støtter opp om behovet for fast årlig tilskudd. En løsning ville vært å forholdsmessig bevilge en fast årlig støtte i 3 år med det insentivet at organisasjonene søker støtte også næringsliv og andre aktører.

Konklusjon

Den økonomiske situasjonen i Halden kommune er fortiden svært utfordrende og kommunedirektøren kan ikke finne økonomisk handlingsrom for å imøtekomme søknaden for 2024.

14. Budsjettvedtak

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd (tilpasset)

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr.	Rev.	Økonomiplan			
	2022	budsjett 2023	budsjett 2023	2024	2025	2026	2027
Sentrale inntekter							
Skatt på inntekt og formue	-960 909	-901 748	-901 748	-970 255	-983 400	-998 000	-
Ordinært rammetilskudd	-1 040 234	-	-	-	-	-	-
		1 150 957	1 150 957	1 239 000	1 252 000	1 266 500	1 283 900
Skatt på eiendom	-89 228	-92 841	-92 841	-98 982	-99 650	-101 241	-103 149
Andre generelle statstilskudd	-4 178	-1 750	-1 750	-1 750	-1 000	-500	-500
Sum Sentrale inntekter	-2 094 550	-	-	-	-	-	-
		2 147 296	2 147 296	2 309 987	2 336 050	2 366 241	2 402 849
Driftsutgifter per tjenesteområde	1 831 043	1 869 536	1 869 567	2 072 344	2 019 786	2 005 486	2 008 936
Avskrivninger	164 262	144 826	144 826	144 826	144 826	144 826	144 826
Brutto resultat (KOSTRA)	-99 245	-132 934	-132 903	-92 817	-171 438	-215 929	-249 087
Netto finansutgifter og inntekter							
Renteinntekter og utbytte	-26 463	-33 229	-33 229	-17 995	-17 995	-17 995	-17 995
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	42 616	74 906	74 906	99 871	104 545	111 988	111 964
Avdrag på lån	145 751	162 950	162 950	183 101	188 561	200 212	213 076
Motpost avskrivninger	-56 561	0	0	0	0	0	0
Finansutgifter i tjenesteområdene	53 657	54 136	54 136	56 341	56 341	56 341	56 341
Sum Netto finansutgifter og inntekter	159 000	258 763	258 763	321 318	331 452	350 546	363 386
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	-107 701	-140 968	-140 968	-140 968	-140 968	-140 968	-140 968
Netto resultat	-47 945	-15 140	-15 109	87 533	19 045	-6 352	-26 670
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner							
Til ubundne avsetninger	15 690	29 415	29 415	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	-31 691	-53 991	-87 006	-31 050	-23 300	-11 477
Overført til investering	6 891	18 019	40 319	0	12 608	30 255	38 750
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	31 044	-607	-634	-528	-607	-607	-607
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	53 625	15 136	15 109	-87 535	-19 049	6 348	26 666

	Regnskap	Oppr.	Rev.	Økonomiplan			
	2022	budsjett 2023	budsjett 2023	2024	2025	2026	2027
Årsoverskudd / underskudd	5 679	-3	0	-1	-4	-4	-4

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd (tilpasset)

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr.	Rev.	Økonomiplan			
	2022	budsjett 2023	budsjett 2023	2024	2025	2026	2027
Fellesområder	-394	-2 191	-2 191	0	0	0	0
Sentraladministrasjon	281 405	278 122	286 252	323 735	321 386	318 586	321 386
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	763 098	765 051	771 100	819 449	811 080	793 428	769 186
Kommunalavdeling Helse og mestring	731 071	738 359	745 241	845 453	808 716	815 395	839 137
Kommunalavdeling Teknisk	106 421	163 631	152 882	166 276	161 916	160 916	162 416
Fellesfunksjoner VAR og Havn	64 401	-16 048	-26 356	-22 898	-23 720	-23 247	-23 597
	26 304	0	0	0	0	0	0
Sum netto rammer	1 972 305	1 926 924	1 926 927	2 132 015	2 079 379	2 065 079	2 068 529
Herav:							
Avskrivninger	164 262	144 826	144 826	144 826	144 826	144 826	144 826
Renteinntekter	-6 590	-3 091	-3 091	-900	-900	-900	-900
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	-38	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	60 285	57 157	57 157	57 171	57 171	57 171	57 171
Avdrag på lån	0	70	70	70	70	70	70
Motpost avskrivninger	-107 701	-140 968	-140 968	-140 968	-140 968	-140 968	-140 968
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	27 918	2 813	2 813	2 813	2 813	2 813	2 813
Bruk av bundne driftsfond	-32 024	-3 419	-3 447	-3 341	-3 419	-3 419	-3 419
Avsetninger til disposisjonsfond	35 150	0	0	0	0	0	0
Sum rammer uten 1A-poster	1 831 043	1 869 536	1 869 567	2 072 344	2 019 786	2 005 486	2 008 936

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024
Rammetilskudd	-1 040 234	-1 150 957	-1 150 957	-1 239 000
Inntekts- og formuesskatt	-960 909	-901 748	-901 748	-970 255
Eiendomsskatt	-89 228	-92 841	-92 841	-98 982
Andre generelle driftsinntekter	-4 224	-1 750	-1 750	-1 750
Sum generelle driftsinntekter	-2 094 596	-2 147 296	-2 147 296	-2 309 987
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 831 089	1 869 536	1 869 567	2 072 344
Avskrivninger	164 262	144 826	144 826	144 826
Sum netto driftsutgifter	1 995 351	2 014 362	2 014 393	2 217 170
Brutto driftsresultat	-99 245	-132 934	-132 903	-92 817
Renteinntekter	-18 045	-16 296	-16 296	-8 895
Utbytter	-15 007	-20 024	-20 024	-10 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-38	0	0	0
Renteutgifter	102 822	132 063	132 063	157 043
Avdrag på lån	145 829	163 020	163 020	183 171
Netto finansutgifter	215 561	258 763	258 763	321 318
Motpost avskrivninger	-164 262	-140 968	-140 968	-140 968
Netto driftsresultat	-47 945	-15 140	-15 109	87 533
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
Overføring til investering	6 891	18 019	40 319	0
Avsetninger til bundne driftsfond	27 918	2 813	2 813	2 813
Bruk av bundne driftsfond	-32 024	-3 419	-3 447	-3 341
Avsetninger til disposisjonsfond	50 840	29 415	29 415	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-31 691	-53 991	-87 006
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	53 625	15 136	15 109	-87 535
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	5 679	-3	0	-1

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024
Fellesområder	1	0	0
Sentraladministrasjon	281 405	286 252	323 735
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	763 098	771 100	819 449
Kommunalavdeling Helse og mestring	731 071	745 241	845 453
Kommunalavdeling Teknisk	106 421	152 882	166 276
Fellesfunksjoner	7 761	-26 356	-22 898
VAR og Havn	26 304	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	1 916 061	1 929 118	2 132 015
Herav:			
Avskrivninger	164 262	144 826	144 826
Motpost avskrivninger	-164 262	-140 968	-140 968
Netto renteutgifter og -inntekter	54 000	56 257	56 271
Avdrag på lån	0	70	70
Avsetninger til bundne driftsfond	27 845	2 813	2 813
Bruk av bundne driftsfond	-32 024	-3 447	-3 341
Avsetninger til disposisjonsfond	35 150	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 831 089	1 869 567	2 072 344

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024
Investeringer i varige driftsmidler	980 487	986 933	142 100
Tilskudd til andres investeringer	3 170	530	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	6 677	2 050	1 050
Utlån av egne midler	730	0	0
Avdrag på lån	0	0	0
Sum investeringsutgifter	991 064	989 513	143 150
Kompensasjon for merverdiavgift	-108 238	-156 879	-3 688
Tilskudd fra andre	-139 855	-33 700	-29 000
Salg av varige driftsmidler	-36 485	-25 000	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0
Bruk av lån	-684 873	-633 895	-76 592
Sum investeringsinntekter	-969 451	-849 474	-109 280
Videreutlån	74 548	70 000	70 000
Bruk av lån til videreutlån	-70 000	-70 000	-70 000
Avdrag på lån til videreutlån	74 125	22 000	22 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-34 134	-22 000	-22 000
Netto utgifter videreutlån	44 539	0	0
Overføring fra drift	-6 891	-35 319	-32 160
Avsetninger til bundne investeringsfond	22 352	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-55 496	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	15 000	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-26 117	-77 350	-1 050
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-66 152	-97 669	-33 210
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	42 370	660

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024
Fellesområder	219 035	0	0
Sentraladministrasjon	29 770	26 116	0
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	4 915	4 195	6 000
Kommunalavdeling Helse og mestring	4 906	15 749	15 000
Kommunalavdeling Teknisk	563 073	804 950	21 100
VAR og Havn	158 805	135 923	100 000
Org. oppsett mangler	-16	0	0
Investeringer i varige driftsmidler	980 487	986 933	142 100

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024
Sikring av kirkens bygg	0	300	0
Oppgradering av ringeanlegg (kirke)	0	230	0
Prosjektmidler Riksantikvar PS82/2022	3 170	0	0
Tilskudd til andres investeringer	3 170	530	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024
Green Halden AS	2 210	0	0
Aksjer Halden Arbeid og Vekst	30	0	0
Egenkapitalinnskudd HKP/KLP	4 437	1 050	1 050
Kjøp av aksjer Smart Innovation Holding AS	0	1 000	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	6 677	2 050	1 050

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024
Enøktiltak på Rødsberg ung.skole	730	0	0
Utlån av egne midler	730	0	0
Sum del 1-4	991 064	989 513	143 150

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-1 078 477	-1 150 957	-1 150 957	-1 239 000	-1 252 000	-1 266 500	-1 283 900
Inntekts- og formuesskatt	-960 909	-901 748	-901 748	-970 255	-983 400	-998 000	-1 015 300
Eiendomsskatt	-89 228	-92 841	-92 841	-98 982	-99 650	-101 241	-103 149
Andre skatteinntekter	-46	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-90 905	-62 125	-75 755	-63 799	-63 049	-62 549	-62 549
Overføringer og tilskudd fra andre	-428 789	-248 772	-304 646	-262 563	-262 563	-262 563	-262 563
Brukerbetalinger	-73 465	-85 252	-79 826	-87 153	-87 153	-87 153	-87 153
Salgs- og leieinntekter	-373 928	-400 233	-411 219	-408 292	-409 634	-409 996	-409 996
Sum	-3 095 748	-2 941 928	-3 016 992	-3 130 044	-3 157 449	-3 188 002	-3 224 610
driftsinntekter							
Lønnsutgifter	1 385 718	1 323 987	1 351 627	1 403 039	1 370 680	1 370 751	1 366 751
Sosiale utgifter	369 049	381 585	388 068	383 150	383 150	383 079	383 079
Kjøp av varer og tjenester	841 022	777 713	802 880	920 217	901 359	887 421	894 871
Overføringer og tilskudd til andre	230 773	180 885	196 687	185 999	185 999	185 999	185 999
Avskrivninger	164 262	144 826	144 826	144 826	144 826	144 826	144 826
Sum	2 990 824	2 808 997	2 884 089	3 037 230	2 986 014	2 972 076	2 975 526
driftsutgifter							
Brutto	-104 924	-132 931	-132 903	-92 813	-171 435	-215 926	-249 084
driftsresultat							
Renteinntekter	-18 045	-16 296	-16 296	-8 895	-8 895	-8 895	-8 895
Utbytte	-15 007	-20 024	-20 024	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-38	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	102 822	132 063	132 063	157 043	161 716	169 159	169 135
Avdrag på lån	145 829	163 020	163 020	183 171	188 631	200 282	213 146
Netto	215 561	258 763	258 763	321 318	331 452	350 546	363 386
finansutgifter							
Motpost avskrivninger	-164 262	-140 968	-140 968	-140 968	-140 968	-140 968	-140 968
Netto	-53 625	-15 136	-15 109	87 537	19 049	-6 348	-26 666
driftsresultat							

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	6 891	18 019	40 319	0	12 608	30 255	38 750
Avsetninger til bundne driftsfond	27 918	2 813	2 813	2 813	2 813	2 813	2 813
Bruk av bundne driftsfond	-32 024	-3 419	-3 447	-3 341	-3 419	-3 419	-3 419
Avsetninger til disposisjonsfond	50 840	29 415	29 415	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-31 691	-53 991	-87 006	-31 050	-23 300	-11 477
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum	53 625	15 136	15 109	-87 535	-19 049	6 348	26 666
Disponeringer eller dekning av netto driftsresultat							
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	2	0	0	0